

2015 YILI

KOBİ MALİ DESTEK PROGRAMI

Program Sonrası

Değerlendirme Raporu

2015 KOBİ MALİ DESTEK PROGRAMI PROGRAM SONRASI DEĞERLENDİRME RAPORU

www.bakkakutuphane.org

Proje Koordinatörü : Dr. Hakkı Yavuz TOPLU

Editörler : Şakir Adem YAZICI
Rumeysa TIRAŞ

Tasarım - Baskı : Karadeniz Matbaası
Mithatpaşa Mah. Şemsi Denizer Sok.
Gülşen Plaza No:3/3 ZONGULDAK
Tel : 0372 251 51 49

Birinci Baskı : EYLÜL 2022

ISBN : 978-605-70403-6-7
Sayfa Sayısı : 65

Bu raporun tüm hakları Batı Karadeniz Kalkınma Ajansına aittir. Yayın içeriğinin kısmen ya da tamamen yayımlanması ve çoğaltılması fikri mülkiyet hukukuna tabidir. Kaynak gösterilmek kaydı ile Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı yayınları üçüncü kişilerce kullanılabilir.

Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı

Güney Mah. Zonguldak Yolu Cad. No: 36 67600 Kozlu / Zonguldak

+90 (372) 257 74 70

+90 (372) 257 74 72

bilgi@bakka.gov.tr

www.bakka.gov.tr

İÇİNDEKİLER

Yönetici Özeti	3
1- Yararlanıcıların İllere Göre Dağılımı	7
2- Yararlanıcıların İşletme Türüne Göre Dağılımı	8
3- Destek Alan Firmalarda Yıllara Göre İstihdam Verileri	9
4- Yararlanıcıların Yıllara Göre Net Satış Verileri	11
5- Yararlanıcıların Net Kâr Verileri	12
6- Yararlanıcıların Sektörlere Göre Dağılımı (nace Seviye-2)	13
7- Yararlanıcıların Yatırım Tercihleri	14
8- Projeler Desteklenmeseydi Eş Finansman Değerlendirme Yöntemi	15
9- Projelerin Hedeflenen Bütçe İle Gerçekleşme Durumu	16
10- Proje Uygulama Dönemi Yararlanıcı Değerlendirmeleri	17
11- Eş Finansman Temin Yöntemi	18
12- Proje Kapsamında Temin Edilen Kalite Ve Standardizasyon Belgeleri	19
13- Proje Uygulama Döneminde Yaşanan Zorluklar	20
14- Projelerde Sorunların Giderilmesinde Çözüm Kaynakları	21
15- Projelerin İstihdama Katkısı	22
16- Ajans Desteklerinin Katkısı Hususunda Değerlendirmeler	23
17- Projelerin İhracata Etkisi	23
18- Projelerin İthalata Etkisi	25
19- Program Kapsamında Yeni Ve Geliştirilmiş Ürün/hizmet Durumu	26
20- Proje İle Sağlanan Yeniliğin Kapsamı	28
21- Destek Alan Firmalarda Yaşanan Gelişmeler	29
22- Desteğin Firmanın Mali ve İşletme Kapasitesine Etkisi	30
23- Desteğin Avantajları	30
24- Desteğin Dezavantajları	31
25- Proje Hedeflerinin Gerçekleşme Durumu	32
26- Firmaların Mali Destek Programlarına Tekrar Başvuru Durumu	32
27- Firmaların Üretim Kapasitesi Verileri	33
28- Firmaların İş Gücü Verimlilikleri	34
29- Proje Başvurularının İllere Göre Dağılımı	35
30- Nace 2. Seviye Faaliyet Bölümüne Göre Projelerin Dağılımı	37
31- Proje Başvurularının İl Ve İlçelere Göre Dağılımı	39
32- Tamamlanan Projelerin İl Ve İlçelere Göre Dağılımı	39
33- Program Bütçesi Ve Desteğin Kullanılması Durumu	40
34- Gerçekleşen Yatırımın İllere Göre Dağılımı	41
35- Gerçekleşen Yatırımın İlçelere Göre Dağılımı	42
36- Firma Ölçeği, Sözleşme Bütçesi Ve Yatırım Durumu İlişkisi	42
37- İhracat Artışının Firma Türüne Göre Dağılımı	43
38- Yeni Ürünlerin Sektörlere Göre Dağılımı	44
39- Yeniliklerin Sektörlere Göre Dağılımı	45
40- Desteğin Firmaların Rekabetçiliğine Katkısı	46
41- Performans Göstergeleri	47
42- İstihdamın Sektörlere Göre Dağılımı	50
43- Kadın İstihdamının Sektörlere Göre Dağılımı	51
Sonuç	62

2015 YILI KOBİ MDP PROGRAM SONRASI DEĞERLENDİRME RAPORU TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 : Ankete Katılan Firmaların İstihdam Verileri	4
Tablo 2 : Yararlanıcıların İllere Göre Dağılımı	7
Tablo 3 : Yararlanıcıların İşletme Türüne Göre Dağılımı	8
Tablo 4 : Destek Alan Firmalarda Yıllara Göre İstihdam Verileri	9
Tablo 5 : Ölçeklerine Göre Firma Sayıları	10
Tablo 6 : Yararlanıcıların Yıllara Göre Toplam Ciroları	11
Tablo 7 : Yararlanıcıların Net Kâr Verileri	12
Tablo 8 : Yararlanıcıların Sektörlere Göre Dağılımı	13
Tablo 9 : Yararlanıcıların Yatırım Tercihleri	14
Tablo 10 : Desteğin Olmaması Durumunda Eş Finansman Değerlendirme Yöntemi	15
Tablo 11 : Projelerin Hedeflenen Bütçe İle Gerçekleşme Durumu	16
Tablo 12 : Proje Uygulama Dönemi Yararlanıcı Değerlendirmeleri	17

Tablo 13 : Temin Edilen Kalite Ve Standardizasyon Belgeleri	19
Tablo 14 : Sorunların Giderilmesinde Çözüm Kaynakları	21
Tablo 15 : Projelerin İstihdama Katkısı	22
Tablo 16 : Projelerin İhracata Etkisi	23
Tablo 17 : Nace Kodlarına Göre İhracat Gelişimi Ve Ülke Verileri	24
Tablo 18 : Projelerin İthalata Etkisi	25
Tablo 19 : Program Kapsamında Yeni Ve Geliştirilmiş Ürün/hizmet Durumu	26
Tablo 20 : Desteğin Firmanın Mali Ve İşletme Kapasitesine Etkisi	30
Tablo 21 : Proje Başvurularının İllere Göre Dağılımı	35
Tablo 22 : 2015 Yılı TR81 Bölgesi İş Kayıtları İstatistikleri - Girişim Sayıları	35
Tablo 23 : 2015 Yılı TR81 Bölgesi İş Kayıtları İstatistikleri - Faaliyet Gruplarına Göre	36
Tablo 24 : Nace 2. Seviye Faaliyet Bölümüne Göre Projelerin Dağılımı	37
Tablo 25 : TR81 Bölgesi 4/1-A Kapsamında İş Yerlerinin Ve İstihdamın Dağılımı	38
Tablo 26 : Program Bütçesi Ve Desteğin Kullanılması Durumu	40
Tablo 27 : Gerçekleşen Yatırımların İllere Göre Dağılımı	41
Tablo 28 : Gerçekleşen Yatırımların İlçelere Göre Dağılımı	42
Tablo 29 : Firma Ölçeği, Sözleşme Bütçesi Ve Yatırım Durumu İlişkisi	42
Tablo 30 : Firma Ölçeği, Proje Sayısı, Gerçekleşen Eş Finansman, Gerçekleşen Yatırım, Proje Başına Gerçekleşen Yatırım Verileri	43
Tablo 31 : Firma Türü Ve Mdp'nin İhracata Etkisi	43
Tablo 32 : Yeni Ürünlerin Sektörlere Göre Dağılımı	44
Tablo 33 : Yeniliklerin Sektörlere Göre Dağılımı	45
Tablo 34 : Desteğin Firmaların Rekabetçiliğine Etkisi	46
Tablo 35 : Toplam Üretim Değeri Ve Yurt İçi Satış Tutarı Artışları	47
Tablo 36 : İstihdam Artışları	47
Tablo 37 : Eğitim Verileri	48
Tablo 38 : Artış Sağlanan Göstergeler	49
Tablo 39 : İstihdamın Sektöre Göre Dağılımı	50
Tablo 40 : Kadın İstihdamının Sektörlere Göre Dağılımı	51

2015 YILI KOBİ MDP PROGRAM SONRASI DEĞERLENDİRME RAPORU GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1 : Yararlanıcıların İllere Göre Dağılımı	7
Grafik 2 : Yararlanıcıların İşletme Türüne Göre Dağılımı	8
Grafik 3 : Destek Alan Firmalarda Yıllara Göre Toplam Personel Sayısı	9
Grafik 4 : Destek Alan Firmalarda Yıllara Göre Ortalama Personel Sayısı	10
Grafik 5 : Yararlanıcıların Yıllara Göre Toplam Ciroları	11
Grafik 6 : Yararlanıcıların Yıllara Göre Ortalama Ciroları	11
Grafik 7 : Firmaların Toplam Kâr Verisi	12
Grafik 8 : Firmaların Ortalama Kâr Verisi	12
Grafik 9 : Yararlanıcıların Faaliyet Sektörlerine Göre Dağılımı	13
Grafik 10 : Yararlanıcıların Yatırım Tercihleri	14
Grafik 11 : Desteğin Olmaması Durumunda Eş Finansman Değerlendirme Yöntemi	15
Grafik 12 : Projelerin Hedeflenen Bütçe İle Gerçekleşme Durumu	16
Grafik 13 : Proje Uygulama Dönemi Yararlanıcı Değerlendirmeleri	17
Grafik 14 : Eş Finansman Temin Yöntemi	18
Grafik 15 : Projenizde Kalite Ve Standardizasyon Belgesi Var mı?	19
Grafik 16 : Proje Uygulamalarında Yaşanan Zorluklar	20
Grafik 17 : Sorunların Giderilmesinde Çözüm Kaynakları	21
Grafik 18 : Ajans Desteklerinin Katkısı Hususunda Değerlendirmeler	23
Grafik 19 : Proje Kapsamında Yeni Ürün Var mı?	27
Grafik 20 : Proje Kapsamında Geliştirilen Ürün Var mı?	27
Grafik 21 : Proje Kapsamında Yeniliğin Kapsamı	28
Grafik 22 : Destek Alan Firmalarda Yaşanan Gelişmeler	29
Grafik 23 : Desteğin Avantajları	30
Grafik 24 : Desteğin Dezavantajları	31
Grafik 25 : Proje İle Hedeflerin Gerçekleşme Durumu	32
Grafik 26 : Mali Destek Programlarına Tekrar Başvuru Durumu	32
Grafik 27 : Firmaların Üretim Kapasitesi	33
Grafik 28 : Firmaların İş Gücü Verimlilikleri	34
Grafik 29 : Proje Başvurularının İl Ve İlçelere Göre Dağılımı	39
Grafik 30 : Tamamlanan Projelerin İl Ve İlçelere Göre Dağılımı	39
Grafik 31 : Gerçekleşen Yatırımın İllere Göre Dağılımı	41

YÖNETİCİ ÖZETİ

Kalkınma Ajansları Türkiye'nin her yönüyle kalkınmasına aracılık ederek, Avrupa Birliği uyum sürecine destek olmak amacıyla, çeşitli destek programları vasıtasıyla bölgesel anlamda ilerlemeye katkı sunmayı hedeflemektedir. Türkiye'de faaliyet gösteren 26 Ajans bu hedefleri gerçekleştirmek için farklı destek programları ilan ederek uygulamaktadır. Bu kapsamda Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı Yönetim Kurulu da, gerek bölge planında öne çıkan hususlar gerekse bölgenin sanayi temsilcileriyle yapılan görüşmeler neticesinde Küçük ve Orta Büyüklükte İşletme (KOBİ) statüsündeki firmalara yönelik 2015 yılında bir mali destek programı ilan etmeye ve uygulamaya karar vermiştir. Bu alanın belirlenmesinde gerek Batı Karadeniz Bölge Planında belirtilen temel hedef ve öncelikler gerekse onuncu kalkınma planında belirtilen bölgenin gelişme potansiyeli olan sektörleri ve diğer ulusal plan ve stratejiler etkileyici olmuşlardır. Gerçekleştirilen bu programın amacı Zonguldak, Bartın ve Karabük illerini kapsayan TR81 Düzey 2 Bölgesi'nde turizme ve imalata dayalı sektörlerde faaliyetlerini sürdüren KOBİ'lerin, üretim, hizmet, pazarlama kalite ve kapasitelerinin geliştirilmesidir.

Kalkınma Ajanslarının temel gayelerinden birisi bölgede var olan potansiyeli kullanarak hizmet edilen bölgede gelişmişlik farklarının minimum düzeye indirilmesi ve bölgede genel anlamda gelişmenin sağlanmasıdır. Bu çalışmanın amacı ise bu hedefe ulaşabilmek için destekler veren Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı'nın KOBİ'lere yönelik uyguladığı 2015 yılı KOBİ Mali Destek Programının (MDP) bölgede iktisadi kalkınmanın sağlanması hedefine hangi oranda hizmet edebildiğini değerlendirmektir. Bu amaçla gerçekleştirilen çalışmada, bölge işletmelerinin istifadesine sunulan bu programın çıktılarının analiz edilmesi ve bu analizlerin ileride Ajans tarafından yapılacak farklı destek programlarında referans alınması hedeflenmiştir. Yapılan çalışma niteliği ve uygulanan metotlar bakımından bir etki analizi çalışması olmayıp, bir program sonrası değerlendirme çalışması olarak değerlendirilebilir.

Bu çalışmaya konu edilen firmalar; 2015 yılında ilan edilen KOBİ'lere yönelik proje teklif çağrısında Ajansa başvuruda bulunan 96 işletmeden projesi değerlendirme aşamalarını geçerek hibe destek almaya hak kazanan ve sözleşme imzalayan 27 KOBİ işletmesidir. Programda destek almaya hak kazanan 27 KOBİ'den iki proje, projenin uygulanması sırasında ortaya çıkan olumsuzluklar sebebiyle karşılıklı feshedilmiştir. Bu nedenle değerlendirme süreci geriye kalan 25 destek yararlanıcısı ile devam etmiştir. Tamamlanan 25 projeden faaliyetlerine son veren ya da bölge dışına taşınma gibi sebeplerle verilerine ulaşılamayan üç firma haricinde kalan 22 firma için saha çalışması yürütülmüştür. Kalan 22 işletmeye birebir saha anketleri uygulanarak gerekli değerlendirmeler tamamlanmıştır. Çalışma feshedilen projeler haricinde kalan projelerin yaklaşık % 90'ının verisini içermektedir. Bu anlamda çalışmada çok önemli bir veri kaybı yaşanmaksızın birebir ve karşılaştırmalı analizler gerçekleştirilmiştir.

Projelerini tamamlayan 22 firmadan öncelikle 5'li Likert Ölçeği, tekli ve çoklu metin kutusu, birden çok seçeneğin seçilebildiği anket soruları ile işletmelere ait birincil veriler toplanmıştır. Ardından bölgesel iktisadi kalkınmaya yönelik veriler için Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı uhdesinde hizmet veren Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi (KAYS) ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) gibi ikincil veri merkezlerinden yararlanılmıştır. Çalışmada verilerin analizi ortalama, frekans vb. basit istatistiksel yöntemler kullanılarak yapılmıştır. SPSS 21 programından faydalanılarak yapılan bu incelemelerde özellikle ikili karşılaştırmaları sağlayacak yöntemlerle destek alma sürecinden önce ve destek alındıktan sonraki firmalardaki değişim ve işletmelere verilen desteklerin bölgesel iktisadi kalkınmaya katkıları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

YÖNETİCİ ÖZETİ

ANKETE KATILAN FİRMALARIN İSTİHDAM VERİLERİ

İstihdam, Destek ve Yatırım Tutarları	2015 YILI KOBİ MDP
Verilen Toplam Destek	6.985.050 TL
Gerçekleştirilen Toplam Yatırım	14.340.639 TL
Proje Süresinde Yapılan Ek İstihdam	100
Proje Sonrasında Gerçekleştirilen İstihdam	160
Bir Kişiyi İstihdam Etmek İçin Ayrılan Destek Miktarı	26.865 TL
Bir Kişiyi İstihdam Etmek İçin Yapılan Yatırım	55.156 TL

Tablo 1. Anket uygulanan firmalar özelinde istihdam verileri

Program kapsamında işletmelere verilen 6.985.050 TL destek vasıtasıyla bölgeye 14.340.639 TL yatırım yapılması sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan yatırımlar sayesinde Zonguldak'ta 35, Karabük'te 51 ve Bartın'da 14 olmak üzere toplam 100 ek istihdam yapıldığı görülmüştür. Projeler ile sözleşme imzalanan dönemde ortalama personel sayısı yaklaşık 50 kişiyken desteğin alınmasından sonraki 5 yıl içinde bu rakam her dönem artmış ve 2020 yılı sonunda destek alan bu işletmelerde ortalama personel sayısı % 50 artarak 75 kişilik ortalama çalışan sayısına ulaşılmıştır. Toplam personel sayısı sözleşme imzalanan dönemde 1.094 kişiyken, desteğin alınmasını takip eden beşinci yılda toplam personel sayısı % 51'in üzerinde artarak 1.657 kişiye ulaşmıştır. Uygulanan program sonrasında destek alan 22 firma için, 2015 yılında verilen desteğe müteakip, firmalar tarafından toplam 160 kişinin istihdam edildiği baz alınır, bir kişilik istihdam yaratmak için proje kapsamında 55.156 TL'lik yatırım yapılırken, Ajansın kişi başına istihdam için ayırdığı destek bütçesi 26.865 TL olmuştur. Projelerin uygulama dönemi içinde gerçekleştirilen 100 kişilik istihdam baz alınarak projesinde yer alan faaliyet ve performans göstergelerini yerine getirmek suretiyle sona erdiren tüm firmalara bakıldığında, bir kişilik istihdam yaratmak için devletin ajans eliyle verdiği destek miktarı 69.850 TL ve firma bazında bir kişilik istihdam maliyeti 143.406 TL olarak gerçekleşmiştir.

Çalışmada ilk bölümde 2015 yılı KOBİ MDP ile destek alan firmalara ilişkin toplulaştırılmış bilgiler, proje uygulamaya yönelik değerlendirmeler ve süreç içerisinde yaşanan zorluklar yer almaktadır. İkinci bölümde firmaların mali desteğe ilişkin görüşleri, desteğin firmanın mali ve işletme kapasitesine olan etkileri ile hibe desteğin avantaj ve dezavantajlarına dair cevaplar incelenmiştir. Çalışmanın son bölümünde ise KAYS üzerinden ve nihai raporlardan elde edilen performans göstergeleri program düzeyinde toplu olarak değerlendirilmiş ve alınan cevaplar eşleştirmeli olarak analiz edilmiştir.

Bu çalışma daha önce ajansımızın İzleme, Değerlendirme ve Raporlama birimi personelleri tarafından hazırlanan "2010-2011 yılları Kobi Etki Değerlendirme Raporu" ve "2013-2014 KOBİ MDP Program Sonrası Değerlendirme Raporu" çalışmalarından sonra benzer nitelikte yapılan üçüncü örnek çalışma olma özelliği taşımaktadır. Bölgede KOBİ statüsündeki işletmelere verilen hibe desteklerin istihdam, ciro, ARGE, yenilikçi ürünler, rekabetçilik vb. bölgesel anlamda çıktılarının ve program sonrası geri dönüşlerinin değerlendirildiği çalışmanın gerek bu alanda araştırma yapan araştırmacılara ve akademisyenlere gerekse bu kapsamda çalışma yapan diğer Ajanslara faydalı olacağı değerlendirilmektedir. Çalışma sonucunda ortaya konan değerlendirmeler, KOBİ'lerin bölgesel kalkınmaya olan etkilerini açığa çıkararak, gelecekte tasarlanacak yeni destek programlarının hazırlanma sürecinde referans alınacaktır.

2015

KOBİ MALİ DESTEK PROGRAMI

PROGRAM SONRASI DEĞERLENDİRME RAPORU

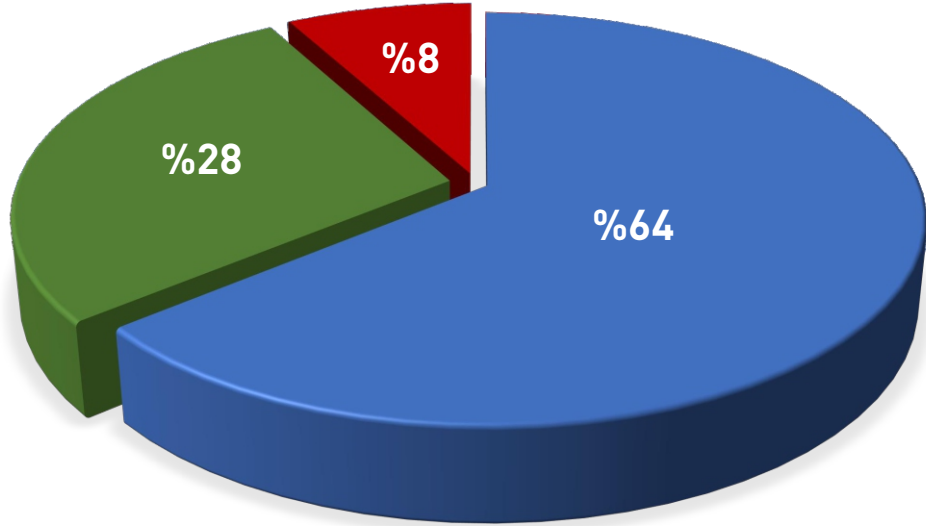
1-YARARLANICILARIN İLLERE GÖRE DAĞILIMI

İLLER	DESTEK ALAN FİRMA SAYISI
Zonguldak	16
Karabük	7
Bartın	2

Tablo 2. Yararlanıcıların illere göre dağılımı

Hangi İlde faaliyet göstermektedir ?

- Zonguldak
- Karabük
- Bartın

Grafik 1: Yararlanıcıların illere göre dağılımı

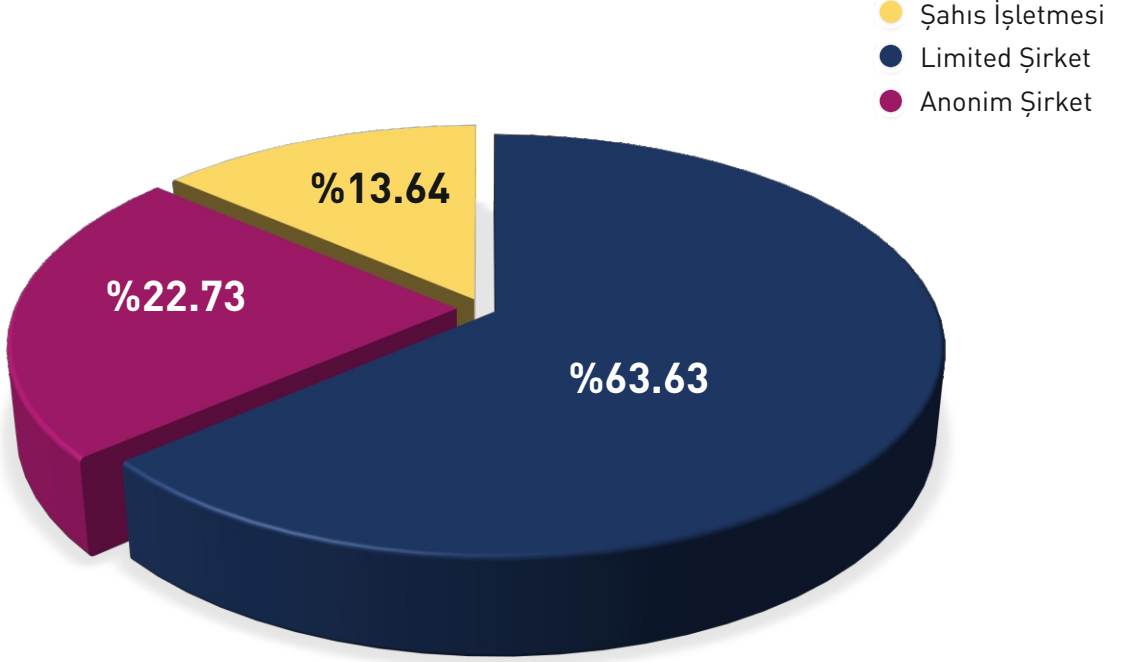
Batı Karadeniz Kalkınma Ajansının hizmet alanı olan TR81 bölgesi illerinde faaliyet gösteren ve 2015 yılı KOBİ Mali Destek Programı kapsamında destek alan işletmelerin dağılımları, grafikten de görüleceği üzere, Zonguldak ilinde yoğunlaşmıştır. Program kapsamında hibe desteği alan 25 işletmenin 16'sı Zonguldak ilinde faaliyet gösterirken Karabük'ten 7, Bartın'dan ise 2 işletme desteklerden faydalanmıştır. Ancak çalışma kapsamında 22 firma ile görüşme yapılabildiği.

2-YARARLANICILARIN İŞLETME TÜRÜNE GÖRE DAĞILIMI

	Firma Sayısı	Oran (%)
Şahıs İşletmesi	3	13,64
Limited Şirket	14	63,63
Anonim Şirket	5	22,73

Tablo 3. Yararlanıcıların işletme türüne göre dağılımı

Grafik 2. Yararlanıcıların işletme türüne göre dağılımı

Destek alan firmaların çoğunlukla limited şirketler olduğu görülmekte olup anonim şirket ve şahıs işletmesi yararlanıcı sayısının Ajans tarafından sağlanan desteğin belli kriterlere bağlı olması şartı ile birlikte ele alındığında makul düzeyde olduğu değerlendirilmektedir. Program kapsamında başvuru sahiplerinin küçük ve orta büyüklükte faaliyet gösteren gerçek veya tüzel kişi olması, işletmelerin vergi borcu, SGK borcu ve kesinleşmiş haciz işlemi olmaması gibi şartlar aranmaktadır. Anonim şirketler genel olarak KOBİ statüsünün üzerinde faaliyet göstermeleri sebebiyle şahıs işletmeleri ise genellikle vergi ve SGK borcu olmaması gibi şartları taşıyamadıklarından mali destek programlarında başvuru sahibi olamamışlardır. Tüm bu kısıtlayıcı etkenler nedeniyle çoğunlukla limited şirketlerin destek yararlanıcısı olduğu görülmektedir.

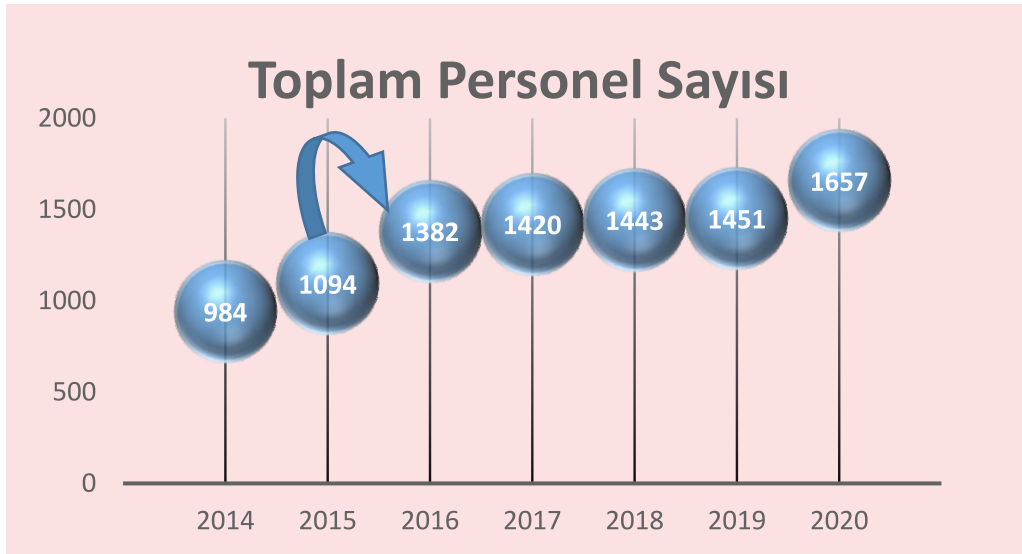

3-DESTEK ALAN FİRMALARDA YILLARA GÖRE İSTİHDAM VERİLERİ

	Toplam Personel Sayısı	Ortalama Personel Sayısı
2014	984	44,7
2015	1.094	49,7
2016	1.382	62,8
2017	1.420	64,5
2018	1.443	65,5
2019	1.451	65,9
2020	1.657	75,3

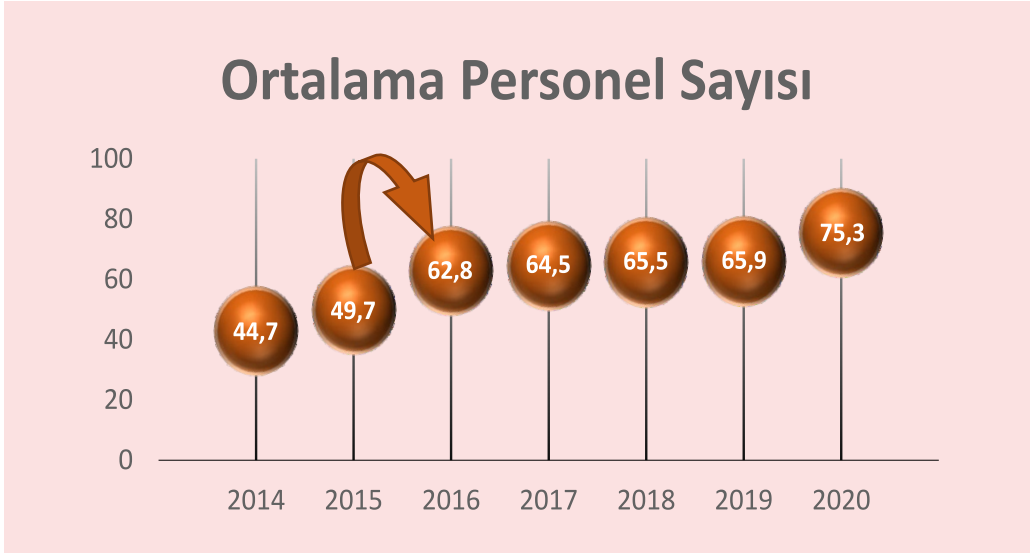
Tablo 4. Destek alan firmalarda yıllara göre istihdam verileri

Program sonrasında hibe desteğinden yararlanan firmalarda, ekonomideki küresel daralmaya rağmen toplam ve ortalama personel sayılarında artış olduğu görülmektedir. Desteklerden faydalanan 22 firmanın ortalama çalışan sayısında yaklaşık 31 kişilik artış sağlanmıştır.

Grafik 3. Destek alan firmalarda yıllara göre toplam personel sayısı

Trend tablosundan da yararlanıcı firmalarda istihdamın artış eğiliminde olduğu görülebilmektedir. Özellikle projelerin gerçekleştirildiği 2015-2016 yılları arasında istihdam sayılarında önemli bir artış olduğu yine çalışma sonucunda elde edilen verilerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Uygulama dönemi sonrasında grafikte sürekli bir artış olduğu izlenmiştir. Bununla birlikte 2020 yılına gelindiğinde ise önceki yıllara kıyasla daha dikkat çekici bir artış bulunmaktadır. Bu artışın sebebinin program kapsamında destek alan ve COVID-19 pandemisinin olumlu etkiler oluşturduğu sektörlerden birinde faaliyet gösteren firmanın gerçekleştirdiği büyüme olduğu düşünülmektedir.

Grafik 4. Destek alan firmalarda yıllara göre ortalama personel sayısı

Bu çalışmada da daha önce tamamlanan 2010-2014 yılları arasındaki 4 farklı KOBİ Mali Destek Programı kapsamında yapılan etki değerlendirme çalışmalarındaki sonuçlara benzer istihdam verileri elde edilmiştir. Destek programlarının tamamının toplam ve ortalama istihdam sayılarına artış yönlü bir etkisi olduğu görülmektedir. 2015 yılı KOBİ Mali Destek Programı sonuçlarını değerlendirmek üzere firmalardan elde edilen veriler, desteklerin toplam istihdam sayısını yaklaşık % 26 oranında artırdığını göstermektedir.

	2014	2020
Mikro Ölçekli Firma Sayısı	7	4
Küçük Ölçekli Firma Sayısı	10	10
Orta Ölçekli Firma Sayısı	5	7
Büyük Ölçekli Firma Sayısı	-	1

Tablo 5. Ölçeklerine göre firma sayıları

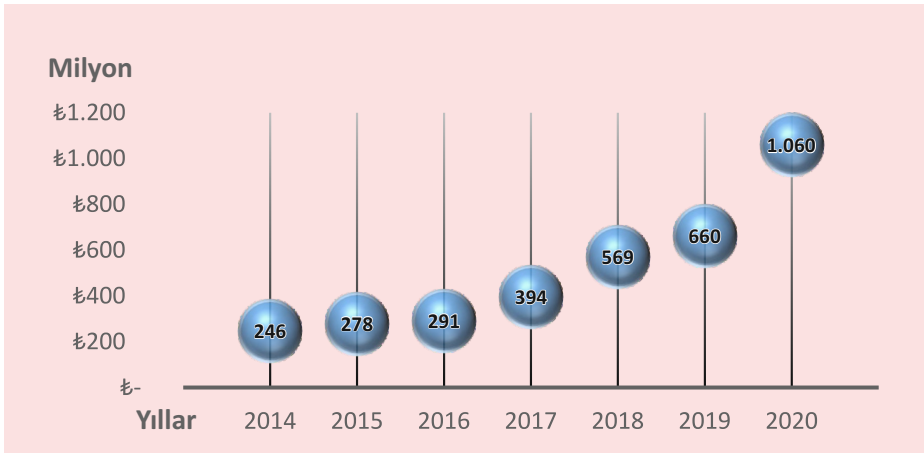
Mali destek programının uygulama dönemi ve 2020 itibarıyla firma ölçekleri karşılaştırıldığında mikro ölçekli firma sayısı azalırken orta ve büyük ölçekli firma sayılarında ise destek sonrasında artış olduğu görülmektedir. Bununla birlikte istihdam ve firma ölçeklerine dair olumlu veriler, 2010-2014 yılları arasında tamamlanan KOBİ Mali Destek Programlarıyla paralellik göstermektedir.

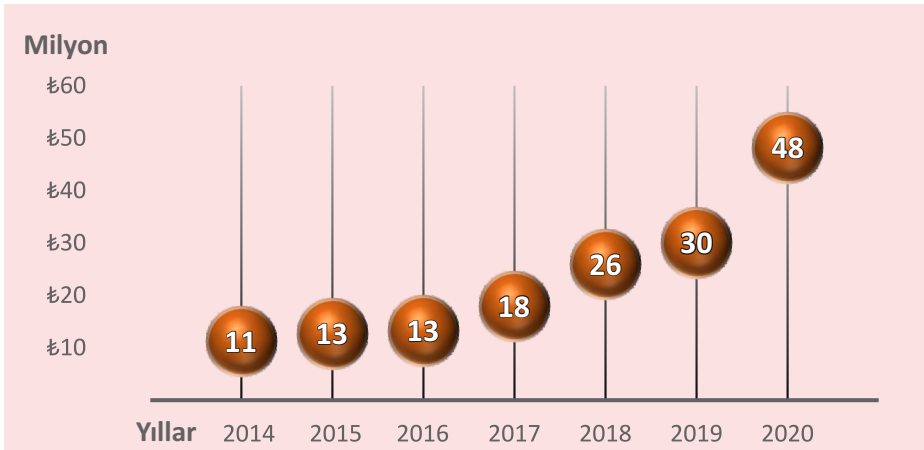
4-YARARLANICILARIN YILLARA GÖRE NET SATIŞ VERİLERİ

	Toplam Net Satışlar (₺)	Ortalama Net Satışlar (₺)
2014	245.587.881	11.163.086
2015	278.417.491	12.655.341
2016	290.553.851	13.206.993
2017	393.830.866	17.901.403
2018	569.167.165	25.871.235
2019	660.349.924	30.015.906
2020	1.059.579.871	48.162.721

Tablo 6. Yararlanıcıların yıllara göre toplam ciroları

Grafik 5. Yararlanıcıların yıllara göre toplam ciroları

Grafik 6. Yararlanıcıların yıllara göre ortalama ciroları

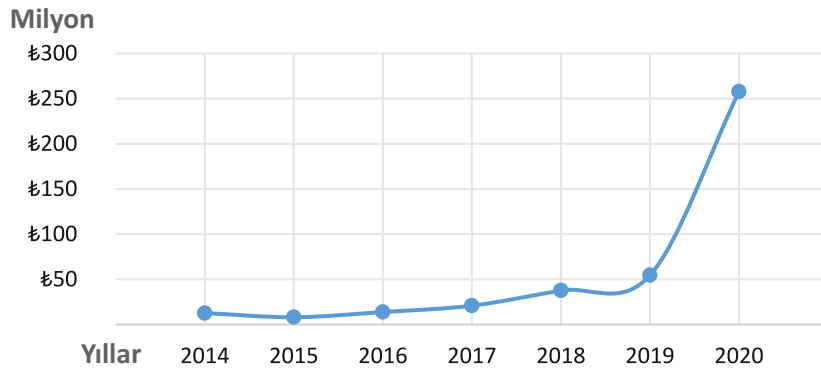
Firmaların proje uygulamaları sonrasındaki 5 yıllık dönemde toplam cirolarının TL bazında yaklaşık olarak dört kat arttığı ve ilerleyen yıllarda da sürekli artan bir grafik izlediği görülmektedir. Tüm firmaların cirolarında sürekli bir artış olmasıyla birlikte istihdam verilerine benzer şekilde 2019-2020 yılları arasındaki ciddi artışın yine faaliyet alanı itibarıyla COVID-19 pandemisinin olumlu etki yarattığı firmadan kaynaklandığı değerlendirilmektedir.

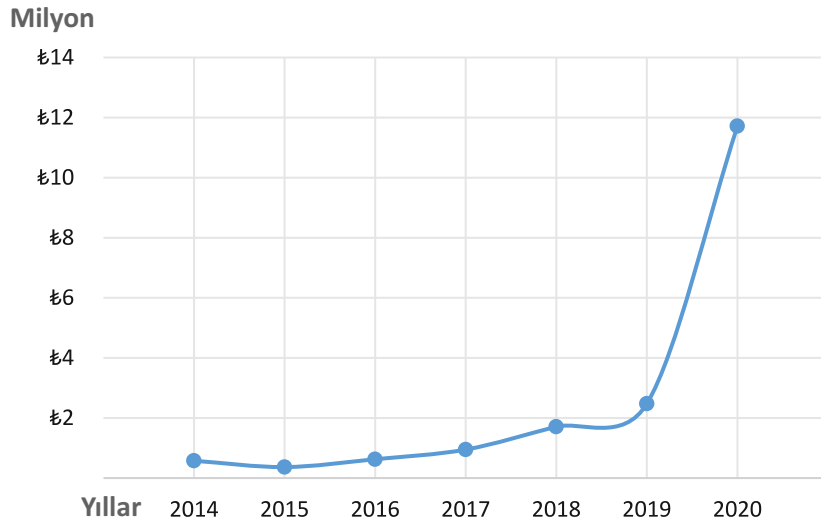
5-YARARLANICILARIN NET KÂR VERİLERİ

	Toplam Kâr (₺)	Firma Başına Ortalama Kâr (₺)
2014	12.680.155	576.371
2015	8.077.319	367.151
2016	13.813.540	627.889
2017	20.895.760	949.807
2018	37.660.330	1.711.833
2019	54.528.305	2.478.559
2020	257.750.124	11.715.915

Tablo 7. Yararlanıcıların net kâr verileri

Grafik 7. Firmaların toplam kâr verisi (Milyon TL)

Grafik 8. Firmaların ortalama kâr verisi (Milyon TL)

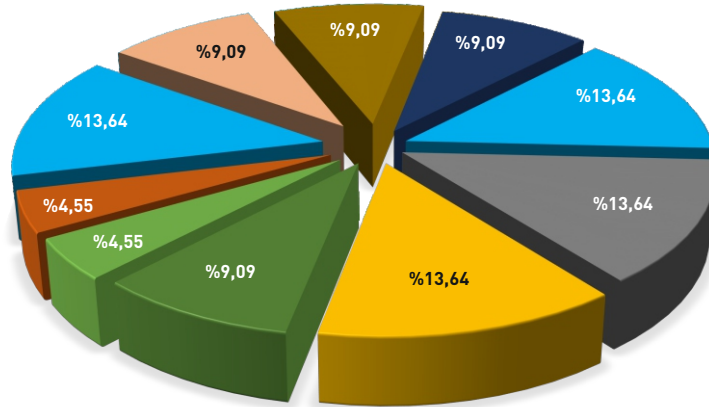
Destek alan 22 firma için 5 yıllık süreç incelendiğinde kârlılıklarında sürekli artış yönlü bir grafik görülmektedir. Programın uygulanmaya başlandığı 2015 yılındaki ortalama kârlılık tutarı bir sonraki yıl ile karşılaştırıldığında yaklaşık iki kat artış olmuştur. Ciro ve istihdam verilerindeki benzer şekilde 2019-2020 yılı arasındaki süreçte COVID-19 pandemisinin olumlu etkilediği sektörler, grafikte artış yönlü ciddi bir fark oluşturmuştur.

6-YARARLANICILARIN SEKTÖRLERE GÖRE DAĞILIMI (NACE Faaliyet Bölümü 2.Seviye)

NACE REV 2 KODU	İhracat Yapan Yararlanıcı Firmaların NACE Faaliyet Bölümü 2.Seviye	Destek Alan Firma Sayısı
16	Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden örülerek eşyaların imalatı	3
31	Mobilya imalatı	3
23	Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	3
32	Mücevherat, bijuteri eşyaları ve ilgili ürünlerin imalatı	2
10	Gıda ürünlerinin imalatı	2
24	Ana metal sanayii	3
27	Elektrikli teçhizat imalatı	1
28	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı	1
25	Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (Makine ve teçhizat hariç)	2
55	Konaklama	2

Tablo 8. Yararlanıcıların sektörlere göre dağılımı

Grafik 9. Yararlanıcıların faaliyet sektörlerine göre dağılımı

- Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı
- Ana Metal Sanayi
- Ağaç, Ağaç Ürünleri ve Mantar Ürünleri İmalatı (Mobilya Hariç); Saz, Saman ve benzeri Malzemelerden Örülerek Eşyaların İmalatı
- Gıda Ürünlerinin İmalatı
- Mücevherat, Bijuteri Eşyaları İle İlgili Ürünlerin İmalatı
- Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı (Makine ve Teçhizat Hariç)
- Mobilya İmalatı
- Elektrikli Teçhizat İmalatı
- Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine ve Ekipman İmalatı
- Konaklama

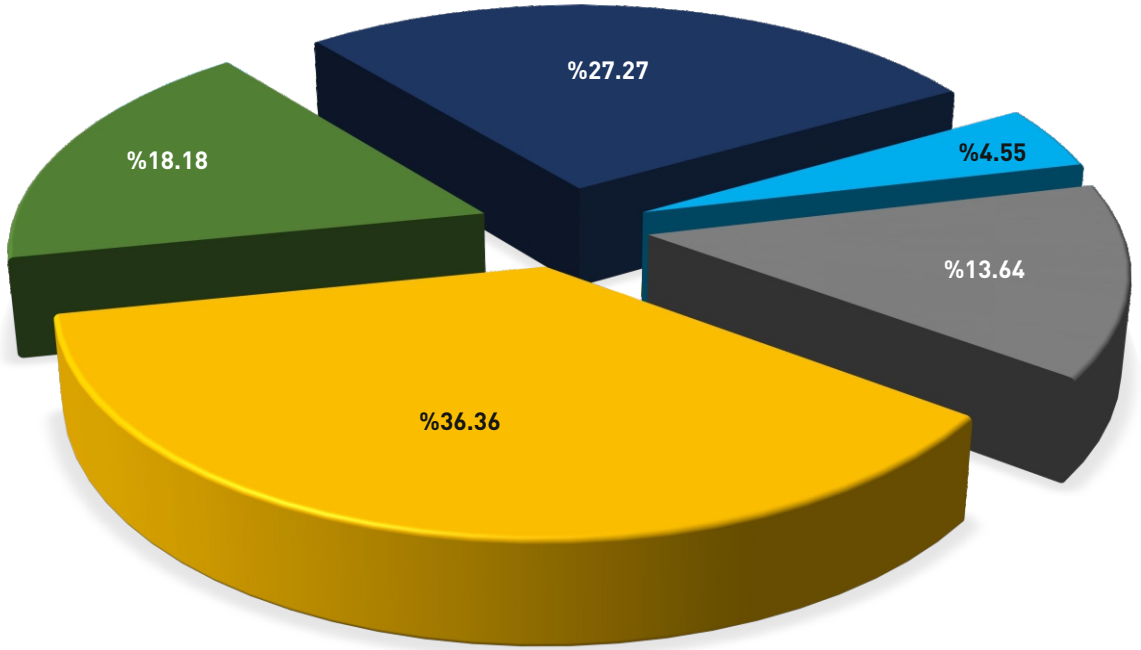
Mali destek programı kapsamında bölgede KOBİ niteliğini haiz tüm firmaların başvuru yapmaları hedeflenmiştir. Öncelik olarak yeni ürün üretilmesi, markalaşma ve AR-GE'ye yönelik yatırımların sağlanması, enerji verimliliği, çevre hassasiyeti, turizm sektöründe çeşitlilik gibi kalkınma açısından önemli başlıkların belirlenmesi sonucu farklı sektörlerden başvuru alındığı görülmektedir.

7-YARARLANICILARIN YATIRIM TERCİHLERİ

	Firma Sayısı
Proje kapsamındaki yatırımı başka kaynaklarla gerçekleştirdik	6
Yatırımı TR81 Bölgesi dışında gerçekleştirdik	1
Yatırımı daha küçük ölçekte gerçekleştirdik	3
Yatırımı ileri bir tarihe ertelerdik	8
Proje kapsamındaki yatırımı gerçekleştiremezdik	4

Tablo 9. Yararlanıcıların yatırım tercihleri

Grafik 10. Yararlanıcıların yatırım tercihleri

- Proje kapsamındaki yatırımı başka kaynaklarla gerçekleştirdik
- Yatırımı ileri bir tarihe ertelerdik
- Yatırımı TR81 Bölgesi dışında gerçekleştirdik
- Yatırımı daha küçük ölçekte gerçekleştirdik
- Proje kapsamındaki yatırımı gerçekleştiremezdik

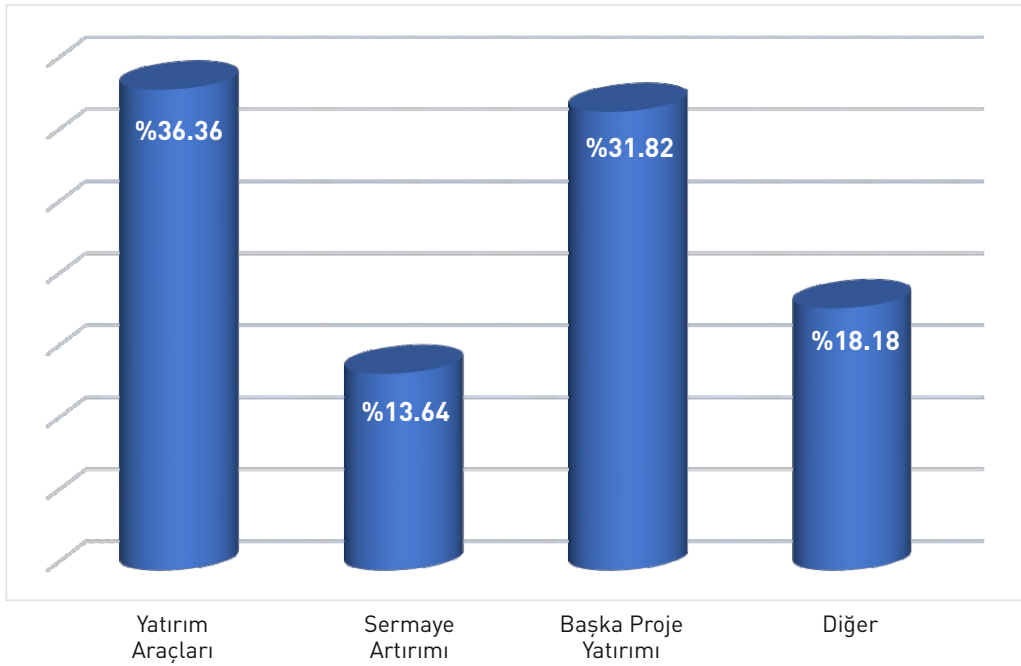
Başvuru sahiplerinin çoğunlukla destek olmaması durumunda yatırımı ileri bir tarihe erteleyeceklerini ifade ettikleri görülmektedir. En çok tercih edilen ikinci seçenek ise yatırımın başka kaynaklarla gerçekleştirileceği yönündedir. Bu cevapları Yatırımı daha küçük ölçekle gerçekleştirdik, yatırımı bölge dışında gerçekleştirdik seçenekleriyle birlikte değerlendirdiğimizde proje hazırlayarak bir yatırım planı ortaya koyan işletmelerin %82 oranında yatırıma devam edeceklerini ortaya koymaktadır. Alınan cevaplardan anlaşılacağı üzere verilen hibe desteği, firmalarının gelişimi ve yeni yatırımlar konusunda önemli bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Elde edilen sonuçlardan KOBİ mali destek programlarının, işletme sahipleri tarafından planlanan yatırımları olumlu yönde etkilediği ve yatırım motivasyonunu artırdığı çıkarımı yapılabilir.

8-PROJELER DESTEKLENMESEYDİ EŞ FİNANSMAN DEĞERLENDİRME YÖNTEMİ

	Firma Sayısı
Yatırım Araçları	8
Sermaye Artırımı	3
Başka proje yatırımı	7
Diğer	4

Tablo 10. Desteğin olmaması durumunda eş finansman değerlendirme yöntemi

Grafik 11. Desteğin olmaması durumunda eş finansman değerlendirme yöntemi

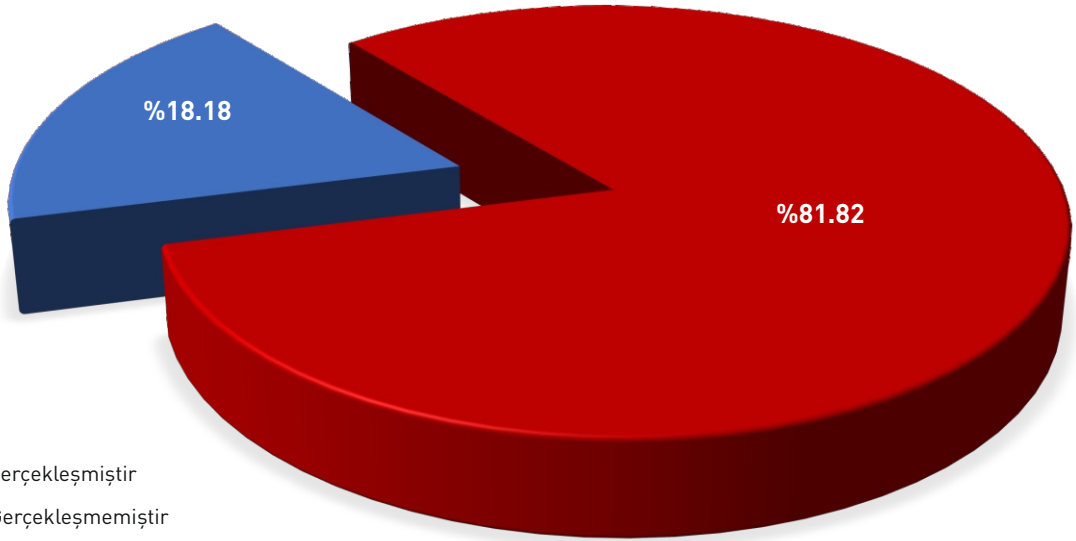
Mali desteğin olmaması durumunda; eş finansman olarak kullanılan veya yatırıma ayrılan kaynakların değerlendirilme yöntemlerine verilen cevaplar incelendiğinde ise firmaların çoğunlukla yatırım araçlarına yönelik tercihler yaptıkları görülmektedir. Bununla birlikte firmalarını geliştirmek için başka proje yatırımları yapma eğiliminde olan işletmeler de çoğunlukta olan diğer bir gruptur. Yapılan ikili görüşmelerde desteğin, işletme sahiplerinin zaten planlamış oldukları yatırımlar kapsamında motivasyonun artmasına katkı sağladığı belirtilmektedir. Diğer seçeneğini belirtenler ise yatırım kararından vazgeçeceklerini ve kaynağı hammadde ve sarf malzeme temininde kullanacaklarını ifade etmişlerdir. Elde edilen verilere bakıldığında firmaların yaklaşık %68'i destek olmasaydı eş finansmanı yeni yatırımlar dışında kullanmayı tercih edeceklerini ifade etmişlerdir. Dolayısıyla Ajans desteklerinin yeni yatırımlar konusunda teşvik unsuru olduğu görülmektedir.

9-PROJELERİN HEDEFLENEN BÜTÇE İLE GERÇEKLEŞME DURUMU

	Firma Sayısı
Hedeflenen Bütçe ile Gerçekleşmiştir	18
Hedeflenen Bütçe ile Gerçekleşmemiştir	4

Tablo 11. Projelerin hedeflenen bütçe ile gerçekleşme durumu

Grafik 12. Projelerin hedeflenen bütçe ile gerçekleşme durumu

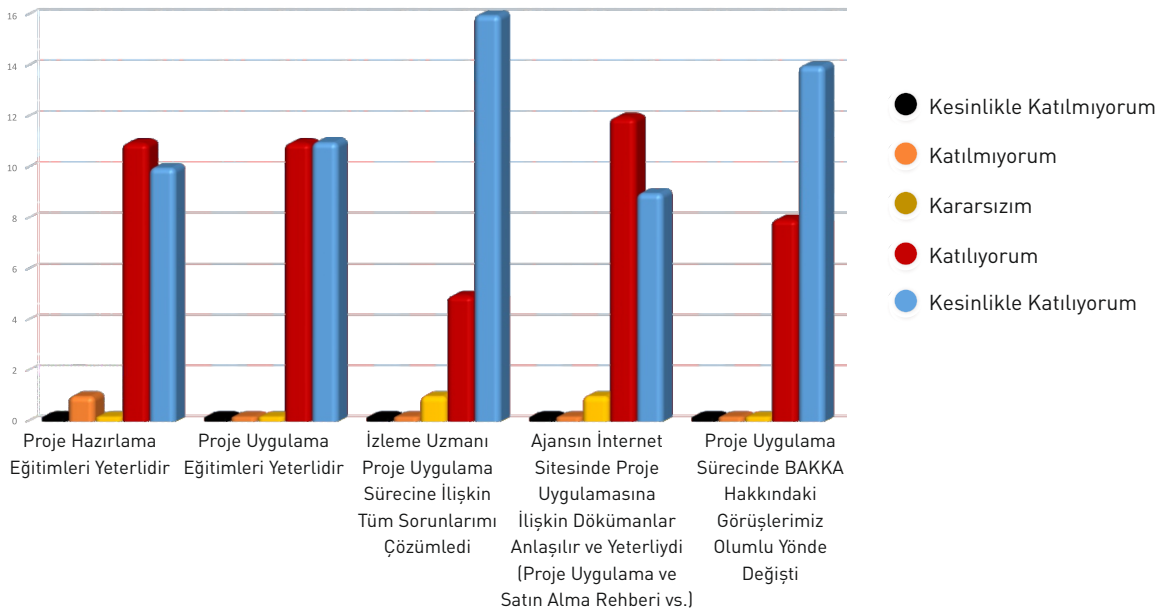
Proje hazırlık döneminde bütçenin ne kadar etkin hazırlandığını tespit edebilmek adına yöneltilen soruya verilen cevaplar değerlendirildiğinde, çoğunlukla hedeflenen bütçe ile gerçekleştiği yönünde cevap alınmıştır. Sadece dört firmada hedeflenen bütçe ile gerçekleşmemesi durumu, yararlanıcıların bütçe hazırlama ve yatırım projeksiyonu konusunda ilerleme kaydettiklerini göstermektedir.

10-PROJE UYGULAMA DÖNEMİ YARARLANICI DEĞERLENDİRMELERİ

	Proje hazırlama eğitimleri yeterlidir.	Proje uygulama eğitimleri yeterlidir.	İzleme uzmanı proje uygulama sürecine ilişkin tüm sorunlarını çözümlü.	Ajansın internet sitesinde proje uygulamasına ilişkin dokümanlar anlaşılır ve yeterliydi.(Proje uygulama ve satın alma rehberleri vs.)	Proje uygulama sürecinde BAKKA hakkındaki görüşlerimiz olumlu yönde değişti.
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-	-	-	-
Katılmıyorum	1	-	-	-	-
Kararsızım	-	-	1	1	-
Katılıyorum	11	11	5	12	8
Kesinlikle Katılıyorum	10	11	16	9	14

Tablo 12. Proje uygulama dönemi yararlanıcı değerlendirmeleri

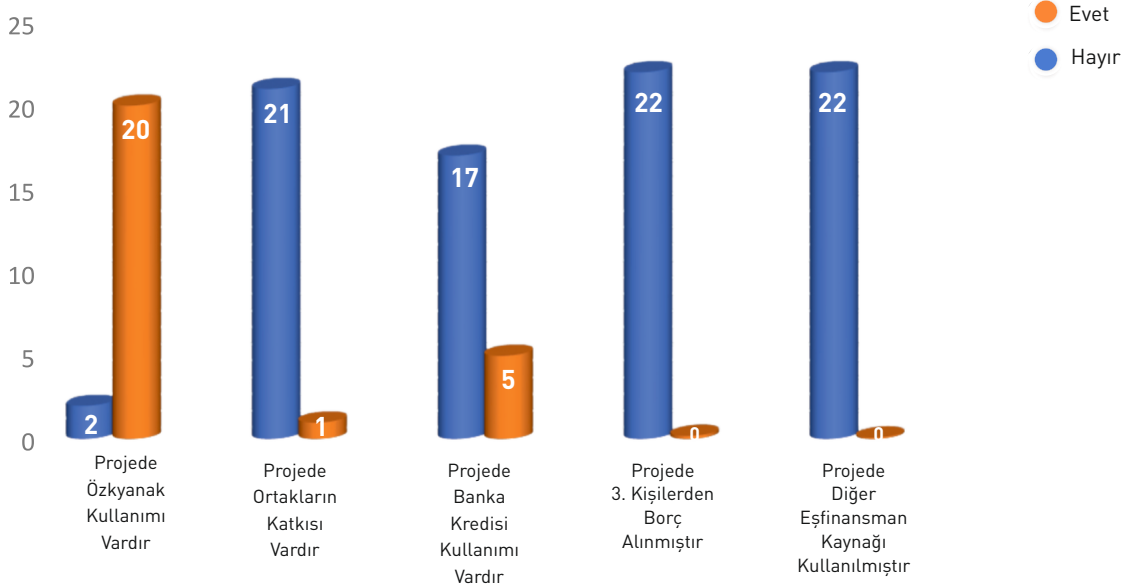

Grafik 13. Proje uygulama dönemi yararlanıcı değerlendirmeleri

Ajans tarafından verilen proje hazırlanmasına ve uygulamasına yönelik eğitimler, firma yetkililerinin büyük çoğunluğu tarafından yeterli bulunmuştur. İzleme uzmanlarının süreç içerisinde destekleri konusunda da bir kararsız cevap dışında tüm cevapların olumlu olması süreçten memnuniyeti göstermektedir. Yapılan birebir görüşmelerde ve uygulanan anketlerde 2014 yılına benzer şekilde genel olarak Ajanstan memnuniyet dile getirilmekte ve desteklerin devamı talep edilmektedir.

11-EŞ FİNANSMAN TEMİN YÖNTEMİ

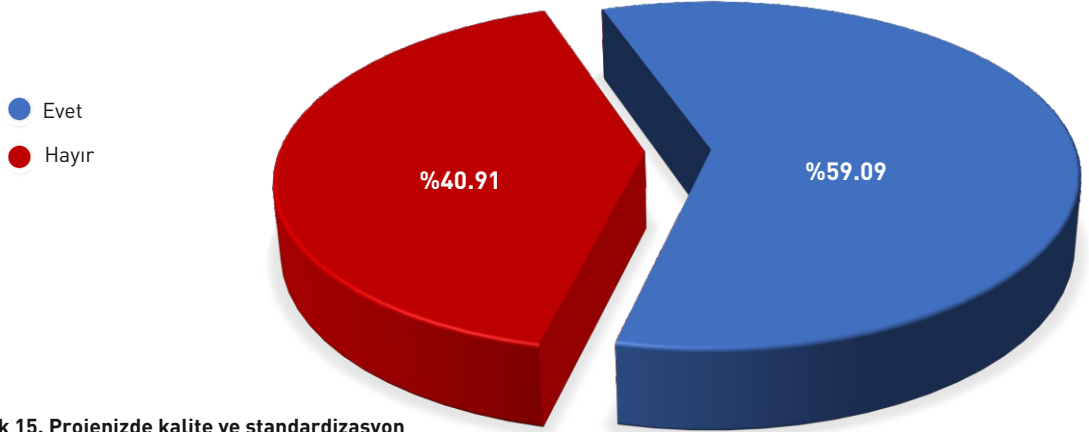

Grafik 14. Eş finansman temin yöntemi

2013 ve 2014 yıllarına benzer şekilde destek kullanan firmaların neredeyse tamamının projelerini öz kaynakları ile finanse ettikleri görülmektedir. KOBİ Mali Destek Programlarında kullanılan destek kadar eş finansman sağlanması zorunluluğu sebebiyle yararlanıcıların %23'ünün kredi kullanımı yolu ile proje finansmanı sağladıkları görülmektedir. Önceki yıllardaki KOBİ mali destek programlarında da gördüğümüz üzere KOBİ projelerine ortak eklenmesi çok fazla tercih edilen bir durum olmadığından ortakların eş finansmana katkılarının yaklaşık %5 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Projelerin hiçbirinde 3. kişilerden borç alınmazken belirtilenlerden farklı bir eş finansman kaynağı da kullanılmamıştır.

12-PROJE KAPSAMINDA TEMİN EDİLEN KALİTE VE STANDARDİZASYON BELGELERİ

Grafik 15. Projenizde kalite ve standardizasyon belgesi var mı?

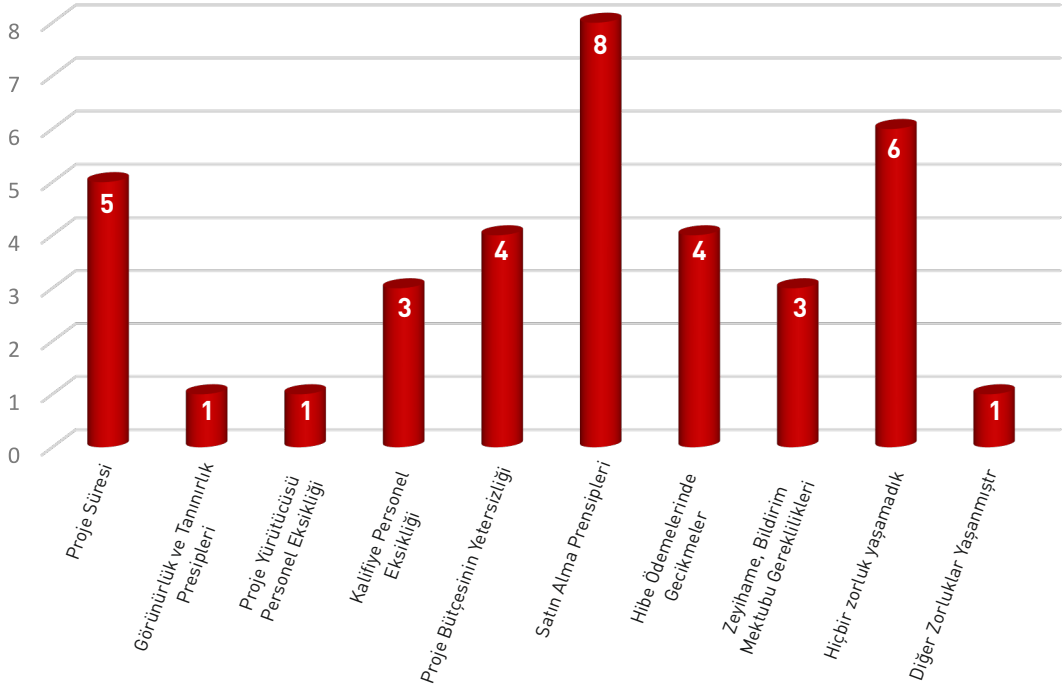
Kalite ve Standardizasyon Belge Adı	Belge Sayısı
ISO 9001	10
ISO 22000	2
ISO 14001	4
CE	2
OHSAS 18001	1

Tablo 13. Temin edilen kalite standardizasyon belgeleri

Küreselleşen dünya sanayisinde rol alan firmaların dikkat ettiği hususların başında gelen kalite standartları, işletmeleri rakipleri arasında öne çıkaran faktörlerdendir. İhtiyacın kaliteye endekslendiği pazarlarda kalite belgelerinin ve denetim çıktılarının önemi daha da artmaktadır. Anket uygulanan 22 firmadan 13'ü projesi kapsamında üretim ve hizmet kalitelerini artırmak üzere kalite veya standardizasyon belgesi temin etmiştir. Projeler ile 10 adet ISO 9001, 4 adet ISO 14001, 1 adet OHSAS 18001 ve 2 adet ISO 22000 sistem kurulumu gerçekleştirilmiş olup 2 adet CE belgesi alınmıştır.

13-PROJE UYGULA DÖNEMİNDE YAŞANAN ZORLUKLAR

Grafik 16. Proje uygulama döneminde yaşanan zorluklar

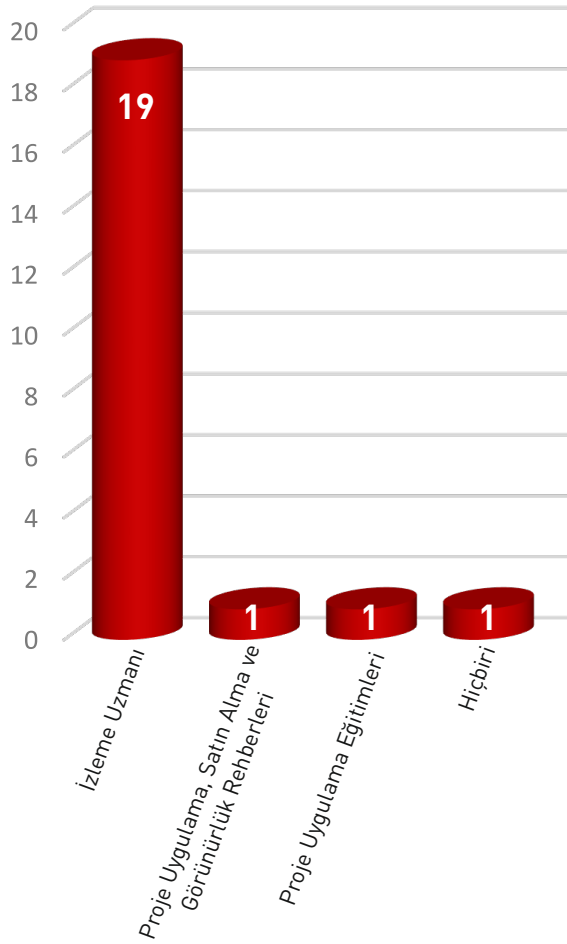
Proje uygulanırken en fazla hangi alanda zorluk yaşandığı ve proje yürütülmesinde firma dışından profesyonel bir desteğe ihtiyaç duyulup duyulmadığı araştırılmıştır. Verilen cevaplar değerlendirildiğinde sırasıyla en fazla satın alma usul ve esasları, proje süresinin ve bütçesinin yetersizliği ile hibe ödemelerindeki gecikmeler hakkında olumsuz geri bildirimlerin yapıldığı görülmüştür. Diğer seçeneğini işaretleyen destek yararlanıcısı da sürecin bürokrasisini zorluk olarak değerlendirdiğini belirtmiştir. KOBİ'ler destek kapsamında yaptıkları satın alma işlemlerini Satın Alma Rehberi uyarınca gerçekleştirmiş olup açık ihale ve doğrudan temin prosedürlerinin karmaşık ve ağır olduğunu dile getirmiştir. Ancak Proje Uygulama Rehberi, Satın Alma Rehberi ve Görünürlük Rehberinde, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına Ajanslar tarafından yapılan geri bildirimler sonrası, 2018 yılında yapılan bazı değişiklikler ve özellikle doğrudan temin ve açık ihale limitlerinin yükseltilmesinin, 2022 yılında halen devam eden çalışmaların, bu alandaki olumsuz görüşleri azaltacağı düşünülmektedir. Proje koordinatörü ve kalifiye personel yetersizliğinin yarattığı zorluklar ile ilgili geri bildirimler daha önceki yılların sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Sonuçlar, bölgedeki proje hazırlama ve yürütme kapasitesinin henüz istenen seviyeye gelmediğini, buna bağlı olarak proje hazırlama ve uygulama süreçlerinde insan kaynaklarına bağlı sorunların devam ettiğini ve konu ile ilgili daha sonraki mali destek programlarında bir dizi tedbir alınması gerektiğini göstermektedir. Bununla birlikte 8 firma ise süreçlerle ilgili hiçbir zorluk yaşamadığını belirtmiştir.

14-SORUNLARIN GİDERİLMESİNDE ÇÖZÜM KAYNAKLARI

	Firma Sayısı
İzleme uzmanı	19
Proje uygulama, satın alma ve görünürlük rehberleri	1
Proje uygulama eğitimleri	1
Hiçbiri	1

Tablo 14. Sorunların giderilmesinde çözüm kaynakları

Grafik 17. Sorunların giderilmesinde çözüm kaynakları

Yararlanıcıların yaklaşık % 86'sı projeye özgü izleme uzmanı olmasının faydalarından bahsetmiş ve sorunun çözümünde en büyük desteği Ajans izleme uzmanından aldığını belirtmiştir. Projeye ilişkin doğrudan irtibata geçebilecekleri izleme uzmanlarının olmasının firmalar tarafından memnuniyetle karşılandığı görülmüştür. Dolayısıyla firmalar dokümanlarda anlaşılamayan veya toplu eğitimlerde detaylandırılmayan duruma özgü sorunları, izleme uzmanlarıyla yapılan birebir görüşmelerde rahatça belirtmekte ve kendilerine sunulan çözümlerle projelerini sürdürebilmektedirler.

15-PROJENİN İSTİHDAMA KATKISI

Proje kapsamında İstihdam	Proje Sonrası İstihdam (2016 - 2020)	Proje Yatırımları Kapsamında Toplam İstihdam
100	160	260

Tablo 15.Projenin istihdama katkısı

Program kurgulanırken, mali desteklerin önemli hedeflerinden birinin beşeri sermayeyi geliştirmek olduğu, bunun da üretim kapasitesinin artırılması ile mümkün olacağı değerlendirilmiştir. Bu nedenle başvuru sahipleri arasından istihdam sağlayacağını taahhüt eden firmalar değerlendirme sürecinde avantajlı hale gelmiştir.

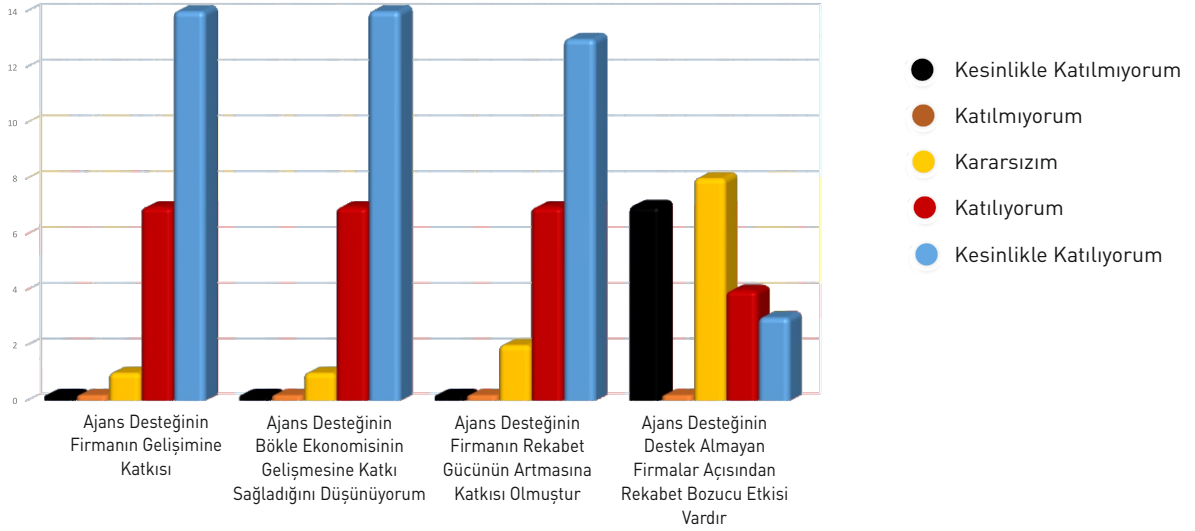
Proje başvurularında ve uygulama dönemlerinde üzerinde hassasiyetle durulan istihdam göstergesinde program özelinde başarılı bir performans sergilendiği ifade edilebilir. Proje uygulama dönemi sona erdiğinde KAYS ve nihai rapor verilerine göre işletmeler SGK işe giriş bildiremleri ile toplamda 214 kişinin sürekli, bir kişinin ise geçici istihdamını sağladığını beyan etmiştir.

Ankete katılan firmalar tarafından proje süresince yeni istihdam edilen personel sayısının 100, proje sonrasında istihdam edilen personel sayısının ise 160 olduğu ifade edilmiştir. Elde edilen veriler ışığında, program süresince 100 yeni istihdamın gerçekleşmiş olması önemli bir sonuç olup bu durum programın istihdama yaptığı başarılı katkıyı ortaya koymaktadır. Hizmet, imalat, maden ve tarım gibi farklı sektörlere ve bölgelere göre değişmekle birlikte 2016 yılı fiyatlarıyla bir kişiyi istihdam etmek için devletin katlandığı yatırım maliyeti 1.069.088 TL¹ iken, Ajans, destek mekanizması ile bu istihdam maliyetini 143.406 TL'ye gerçekleştirmiştir. Ancak önceki yıllar ile kıyaslandığında bölgede istihdam maliyetinin arttığı, bu maliyet artışında ise iş gücü piyasasındaki maliyet artışlarının, yapısal sorunların ve kırılmalıkların etkili olduğu ileri sürülebilir.

¹ TR81 Bölge illeri Karabük, Zonguldak ve Bartın sırasıyla olmak üzere 2, 3 ve 4 üncü teşvik bölgesinde yer almaktadır. Bu tutar 2016 yılı tutarlarıyla bölge ortalamaları alınarak elde edilmiştir.

16-AJANS DESTEKLERİNİN KATKISI HUSUSUNDA DEĞERLENDİRMELER

Grafik 18. Ajans desteklerinin katkısı hususunda değerlendirmeler

Bu soruya yararlanıcıların % 95'i, desteğin firmanın ve bölge ekonomisinin gelişmesine katkısı olduğunu ifade etmiştir. Bununla birlikte % 91'i desteğin firmanın rekabet gücünün arttırdığını belirtmiştir. Yararlanıcıların % 68'i desteğin, destek almayan firmalar açısından rekabet gücünü olumsuz etkilediğini düşünmüyorken, kalan % 32'si ise destek almayan firmalar açısından desteğin rekabet gücünü olumsuz etkilediğini düşünmektedirler.

17-PROJELERİN İHRACATA ETKİSİ

MDP öncesi ihracat vardı.		MDP sonrası ihracat devam etmektedir.		MDP ihracata etkisi nasıl oldu?	
Hayır	Evet	Hayır	Evet	Artırdı	Değişim Olmadı
17	5	13	9	8	14

Tablo 16. Projelerin ihracata etkisi

Ekonomik verimliliğe ve döviz gelirinin artırılmasına katkı sağlayan en önemli etkenlerden biri olan ihracat, ülkemiz için de sürekli gelişmesi beklenen hedefler arasındadır. Bu kapsamda yararlanıcıların ihracata ilişkin sorulara verdikleri cevaplar analiz edilmiştir. Firmaların mali destek öncesi dönemde yalnızca %23'ü ihracat yaparken destek sonrasında bu oran %41'e çıkarıldığı görülmektedir. Mali desteğin ihracata etkisi konusunda yararlanıcıların görüşünün araştırıldığı soruda ise %36 oranında desteğin ihracatı olumlu etkilediği cevabı alınmıştır. Bu cevaplar birlikte ele alındığında destek programlarında ihracatın öncelik olarak belirlenmesinin olumlu etkisi göze çarpmaktadır.

NACE REV 2 KODU	İhracat Yapan Yararlanıcı Firmaların NACE Sektör Adı	İhracat Yapılan Ülke	İhracat Durumu
16	Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden örülerek eşyaların imalatı	Almanya, Katar, İran, İtalya, Cezayir	İhracat Başladı
31	Mobilya imalatı	Azerbaycan	İhracat Başladı
27	Elektrikli teçhizat imalatı	Çin, Libya, İngiltere, BAE	İhracat Başladı
25	Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (Makine ve teçhizat hariç)	Irak	İhracat Başladı
28	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı	Rusya, ABD, Irak, Azerbaycan, Dubai, Uganda, Hindistan, Arabistan, Cezayir, Slovakya	İhracat Artışı Sağlandı
23	Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	Almanya, İngiltere, İtalya, Rusya	İhracat Artışı Sağlandı
32	Diğer imalatlar	Yeni Ülke Yok	İhracat Artışı Sağlandı
32	Diğer imalatlar	Romanya, Bulgaristan, Almanya, Nijerya	İhracat Artışı Sağlandı
24	Ana metal sanayii	İhracat Gelişimi Yok	İhracat Gelişimi Yok

Tablo 17. NACE kodlarına göre ihracat gelişimi ve ülke verileri

2014-2023 Batı Karadeniz Bölge Planında da belirtildiği üzere mikro ve küçük ölçekli işletmeler neredeyse hiç ihracat yapamamaktadır. Orta büyükte ve ihracat odaklı çalışan işletmeler için bölgesel yapı, lojistik maliyetler ve özellikle ulaşım alternatiflerinin yetersizliği rekabet dezavantajı yaratmaktadır. İhracat rakamlarının düşük olması genel olarak bölgedeki işletmelerin rekabet gücünün düşüklüğü ile açıklanabilir. Zira bölgesel pazar hacmi düşüktür ve elde edilen karlar ulusal pazara hitap edebilmek için yapılması gereken yatırımlar için yeterli değildir.

Proje ile Almanya, Katar, İran, İtalya ve Cezayir'e; ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri ile saz ve saman benzeri malzemelerden örülerek imal edilen örgü eşyalar, Azerbaycan'a mobilya ürünleri; Çin, Libya İngiltere ve BAE'ye elektrikli teçhizat; Irak'a ise fabrikasyon metal ürünleri ihracatına başlanmıştır. Almanya, İngiltere, İtalya ve Rusya'ya halihazırda gerçekleştirilen metalik olmayan mineral ürünlerin ihracatı ile ABD, Irak, Azerbaycan, Dubai, Uganda, Hindistan, Arabistan, Cezayir ve Slovakya'ya gerçekleştirilen makine ve ekipman ihracatında ise artış yaşandığı görülmüştür. Mobilya dahil ağaç ve ağaç ürünleri ile fabrikasyon metal ürünleri imalatı sektörlerinde faaliyet gösteren firmaların Ajans desteğiyle ilk kez ihracat yapması desteğin firmalardaki ihracat kapasitesine olan etkisini ortaya koyması bakımından önem arz etmektedir. Destekler yalnızca ciro, istihdam ve üretim kapasitesi artışı parametrelerinde değil ihracat kapasitesinde de ivmelenme yaratmaktadır.

İhracat yapılan ülkelerin geniş bir coğrafyaya yayılması, bölge işletmelerinin tanınırlığının artırılabilmesine, ve işbirliği faaliyetlerinin araştırılmasının faydalı olacağına işaret etmektedir. Bölge, sahip olduğu zengin taşkömürü, yer altı kaynakları ve bu zenginliklerine bağlı olarak gelişmiş olan demir-çelik endüstrisiyle tanınmaktadır. Ayrıca bölgedeki sanayi faaliyetleri günümüz itibarıyla hala ağırlıklı olarak madencilik ve demir-çelik endüstrisine dayanmasına rağmen ana metal sanayinde ihracat yapılmamış olması bu anlamda bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Bunun için bölgede demir-çelik sanayine bağlı olarak gelişen sektörlerde çeşitliliğin artırılmasına yönelik çalışmalar önem arz etmektedir.

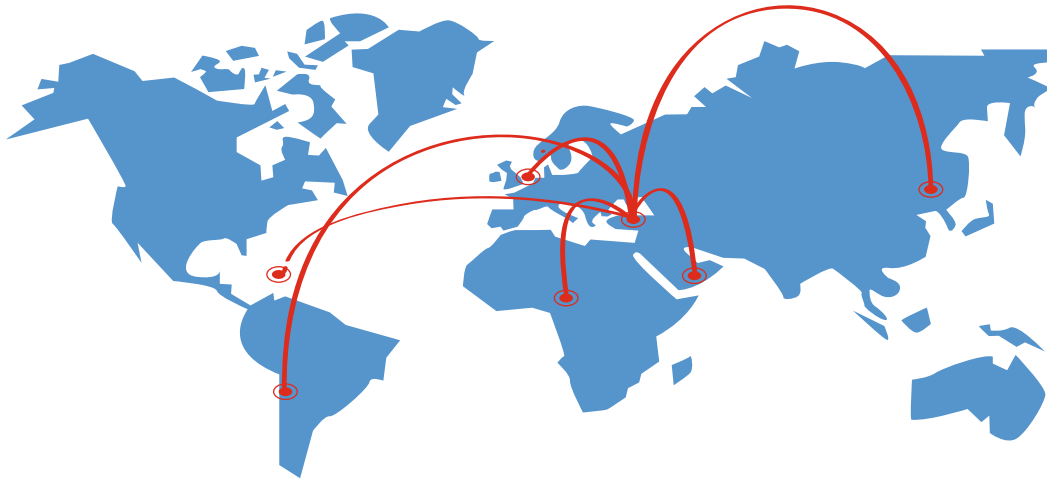

18-PROJELERİN İTHALATA ETKİSİ

MDP öncesi ithal hammadde ve ara malı kullanımı vardı.		MDP sonrası ithal hammadde ve ara malı kullanımı devam etmektedir.		MDP ile ithal hammadde ve ara malı kullanımı nasıl oldu?		
Hayır	Evet	Hayır	Evet	Artırdı	Azalttı	Değişim Olmadı
18	4	19	3	3	1	18

Tablo 18. Projelerin ithalata etkisi

Proje kapsamında destek alan firmaların %82'si destek öncesinde ithal hammadde ve ara mal kullanmadığını beyan etmiştir. İthal hammadde ve ara mal kullandığını belirten 4 firmanın 3'ünde ithal hammadde ve ara mal kullanım artışı gerçekleşmiştir. Bu durum firmaların üretim kapasitesinde meydana gelen artışlar ile açıklanabilir. Firmalar ithal hammadde ve ara mal kaynaklı ithalatlarını artırırken ihracatlarını ve üretim kapasitelerini de artırmışlardır.

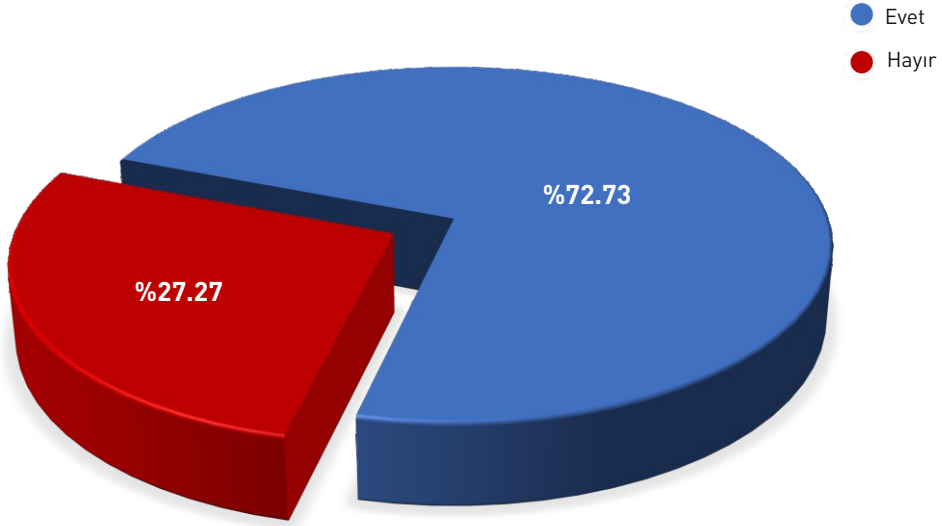

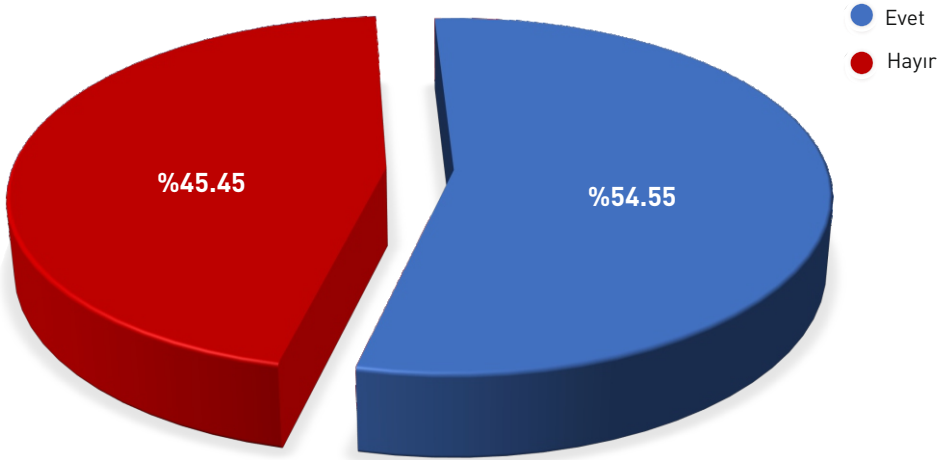
19-PROGRAM KAPSAMINDA YENİ VE GELİŞTİRİLMİŞ ÜRÜN/HİZMET DURUMU

NACE REV 2 KODU	NACE Sektör Adı	Yeni Ürün	Geliştirilmiş Ürün
16	Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden örülerek eşyaların imalatı	Kontrplak, Plywood	Ahşap Levha (Papel)
16	Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden örülerek eşyaların imalatı	Rabita, Kamelyalık, Seren	Döşeme, Lambri
16	Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden örülerek eşyaların imalatı		Ham Kereste
31	Mobilya imalatı		Ev Mobilyaları
10	Gıda Ürünlerinin İmalatı	Ekmek Çeşitleri	
55	Konaklama		Konaklama Hizmeti
31	Mobilya imalatı	Ev Mobilyaları	
23	Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	Asma Klozet, Etajerli Lavabo	Rezervuar, Klasik Lavabo
25	Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (Makine ve teçhizat hariç)	Hurda Pres Ürünleri	
55	Konaklama		Konaklama Hizmeti
10	Gıda Ürünlerinin İmalatı	Roll Ekmek	
23	Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	Dekoratif Patlatma, Oval Kesim Mermer	İnce Kesim, Çap Kesim, Yüzey İşleme Mermer
31	Mobilya imalatı	Özel Tasarım Kapı	
32	Diğer imalatlar	267V, SR-267V-AC Maske, R Sınıfı Tekrar Kullanılabilir Maske	
24	Ana metal sanayii	Sac kesim büküm ve mızrak	
32	Diğer imalatlar		Klimalı Tabut, Katlanabilir Teneşir, Morg, Kefen Masası
24	Ana metal sanayii	T90 Asansör Kılavuz Rayı	Profil, taşlanmış mil, tel ürünler
24	Ana metal sanayii		Asansör Kılavuz Rayı
23	Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	Taş Tozu	
27	Elektrikli teçhizat imalatı	Cam Elyaf Kaplı Bakır Tel, Cam Elyaf Kaplı Alüminyum Tel, Kapton Kaplı Bakır Tel	
28	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı	Boru Makinesi	

Tablo 19. Program kapsamında yeni ve geliştirilmiş ürün/hizmet durumu

Grafik 19. Proje kapsamında yeni ürün var mı?

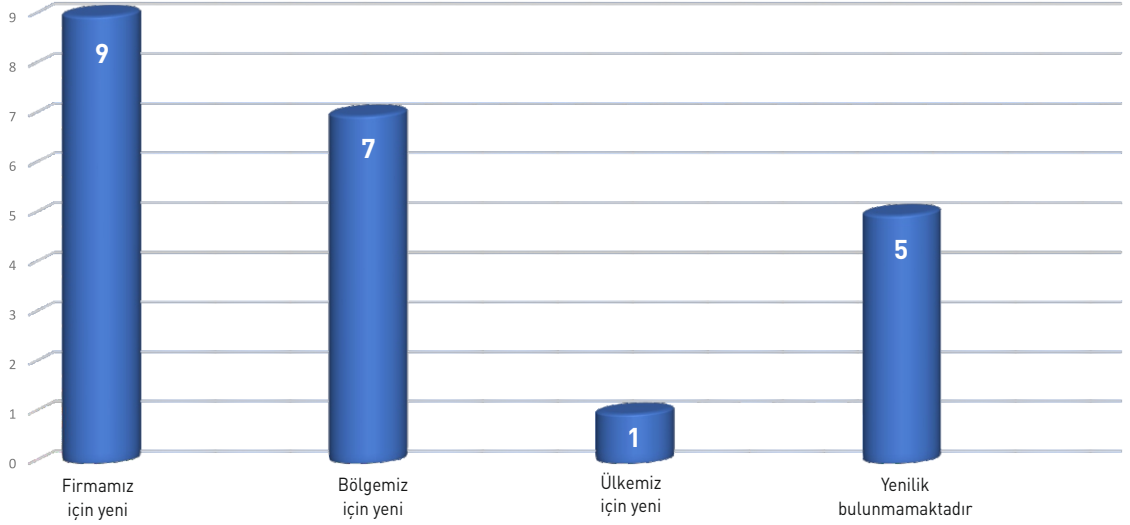

Grafik 20. Proje kapsamında geliştirilen ürün var mı?

2015 yılı Mali Destek Programı kapsamında, 16 firma (% 73) kendisi, bölgesi ya da ülkesi için yeni, 12 firma (% 55) ise geliştirilmiş ürün üretmiştir. Böylece, firma başına en az 1 adet yeni ya da geliştirilmiş ürün üretebilme kapasitesinin olduğu görülmüştür. Bu sonuç da, 2015 yılı projelerinin hem yenilikçi (AR-GE odaklı) üretim kapasitelerinin oldukça yüksek olduğu hem de bölgedeki desteklerin yeni ürün üretmede katalizör görevi gördüğü şeklinde yorumlanabilir.

20-PROJE İLE SAĞLANAN YENİLİĞİN KAPSAMI

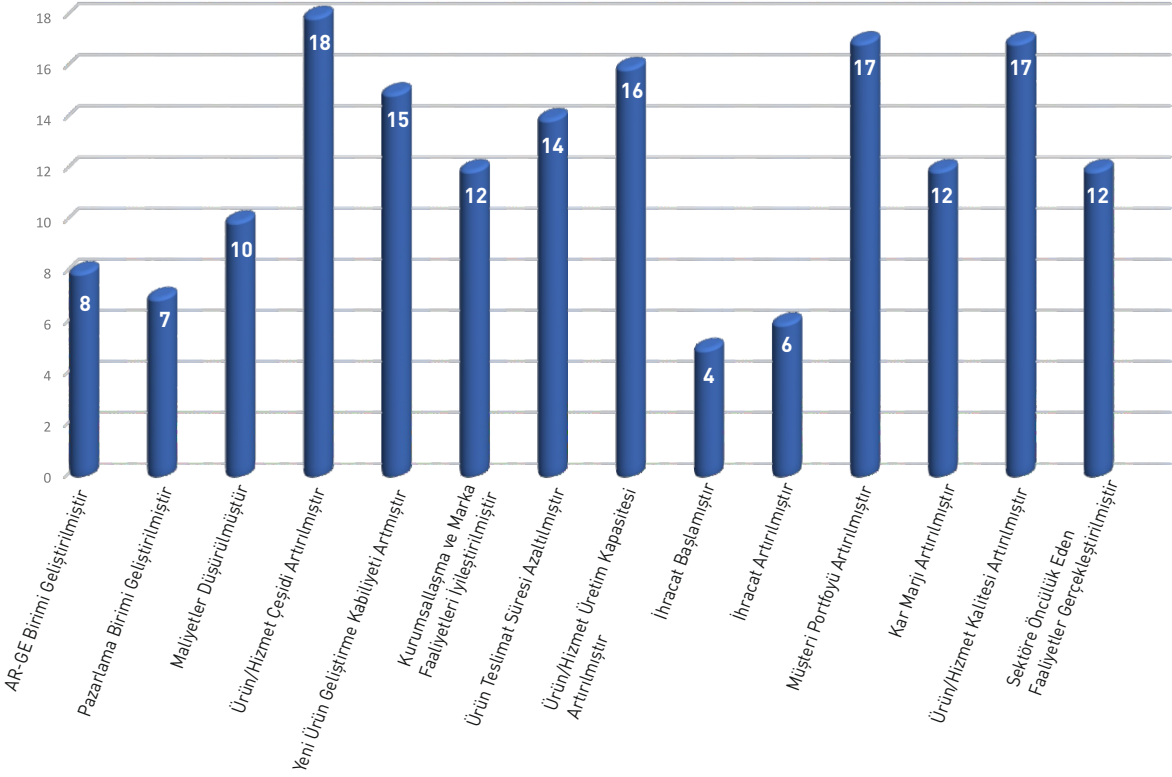

Grafik 21. Proje ile sağlanan yeniliğin kapsamı

Projeler sonucunda firmalar için yeni ürün ve hizmetler; kontrplak, plywood, rabıta, kamelyalık, seren, ekmek çeşitleri, ev mobilyaları, asma klozet, etajerli lavabo, hurda pres ürünleri, roll ekmek, dekoratif taş, oval kesim mermer, özel tasarım kapı, SR-267V ve SR-267V-AC maske, sac kesim büküm ve mızrak, T90 asansör kılavuz rayı, taş tozu, cam elyaf kaplı bakır tel, cam elyaf kaplı alüminyum tel, kapton kaplı bakır tel, boru makinesi, geçmeli avize ve muhtelif dekorasyon ürünleridir. Geliştirilmiş ürünler kapsamında; ahşap levha (papel), döşeme, lambri, ham kereste, ev mobilyaları, rezervuar, klasik lavabo, ince kesim, çap kesim, yüzey işleme mermer, klimalı tabut, katlanabilir tenişir, morg, kefen masası, profil, taşlanmış mil, tel ürünler, asansör kılavuz rayı, seyyar patpat kasası ve konaklama alanında yenilikçi hizmetler geliştirildiği beyan edilmiştir. Ülkemiz için yeni ürün olarak ise R sınıfı tekrar kullanılabilir maske üretildiği belirtilmiştir.

21-DESTEK ALAN FİRMALARDA YAŞANAN GELİŞMELER

Grafik 22. Destek alan firmalarda yaşanan gelişmeler

Destek alan firmalarda yaşanan gelişmelere ilişkin yapılan değerlendirmelerde yararlanıcıların %82'sinin ürün ve hizmet çeşitliliğinin arttığını, % 68'sinin yeni ürün üretme kapasitesinin arttığını, %77'sinin ürün ve hizmet kalite artışı ile müşteri portföyünün genişlediğini, %45'inin ise üretim maliyetlerinin düştüğünü beyan ettiği görülmüştür. Firmaların % 55'inde ise sektöre öncülük eden faaliyetlerin arttığı, kar marjının yükseldiği, kurumsal kapasitenin geliştirildiği ve markalaşma çalışmalarının yürütüldüğü anlaşılmaktadır. Bunun yanında firmaların % 64'ünde sipariş teslimat ve sevkiyat sürelerinin kısaldığı ve teslimat kalitesinin arttığı görülmüştür. Destekler ile daha önce ihracat yapmayan 4 firma ihracata başlamış, 8 firma ise ihracat kapasitesini artırmıştır. Ayrıca 8 firma AR-GE birimi oluşturmuş ve 7 firma pazarlama kapasitesini artırmaya dönük faaliyetler yürütmüştür.

22-DESTEĞİN FİRMANIN MALİ VE İŞLETME KAPASİTESİNE ETKİSİ

	Artış Olmadı	Artış Oldu	Artış
Proje sonucunda üretim kapasitesinde artış oldu mu?	2	20	%47
Proje sonucunda işyerinde kar artışı oldu mu?	3	19	%39
Proje sonucunda ihracat artışı oldu mu?	14	8	%33
Proje sonucunda istihdam artışı oldu mu?	0	22	4,54
Proje sonucunda yeni ürün üretilmeye başlandı mı?	6	16	1,18
Proje sonucunda üretilen ürünler geliştirildi mi?	12	10	0,91
Proje sonrası proje yatırımı kapsamında istihdam artışı sağlandı mı?	10	12	6

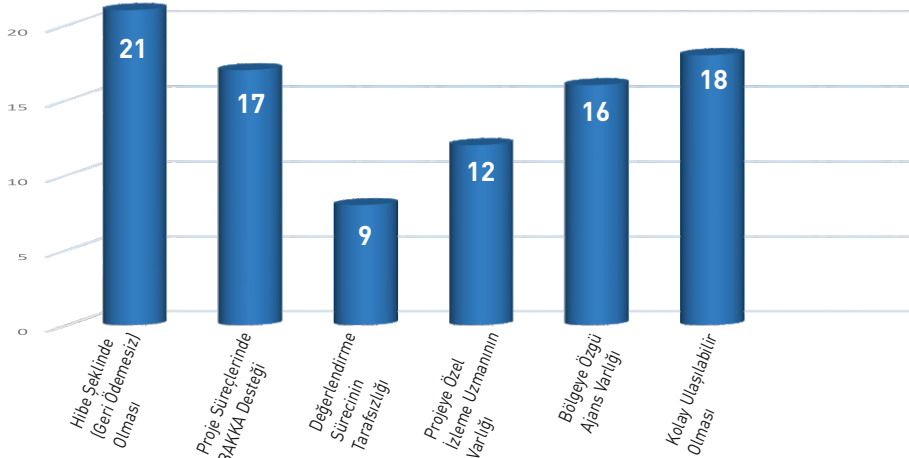
Tablo 20. Desteğin firmanın mali ve işletme kapasitesine etkisi

Ajans tarafından verilen desteklerle gerçekleştirilen yatırımların firmalara etkileri araştırıldığında, üretim kapasitesinin ortalama % 47 oranında arttığı, % 39 oranında kar artışı gerçekleştiği, firmaların %36'sında ihracat artışı gerçekleştiği ve işletme başına ihracat artış oranının %33 olduğu görülmüştür. Anket uygulanan 22 firmanın tamamında istihdam artışı gerçekleştiği ve ortalama istihdam artış oranının 4,54 olduğu görülmektedir. Bunun yanında 16 firmanın ürettiği 26 yeni ürünle firma başına yaklaşık 1,18 adet yeni ürün üretildiği ve yine firma başına yaklaşık 1 ürünün geliştirildiği sonucuna ulaşılmaktadır.

23-DESTEĞİN AVANTAJLARI

Anket sonuçları değerlendirildiğinde firmaların % 95'nin, desteğin karşılıksız hibe şeklinde olmasını avantaj olarak değerlendirmesi, yatırım için ihtiyaç duyulan sermayenin temini konusunda yaşanan sıkıntıların bir sonucu olduğu kanaatini güçlendirmektedir. Diğer yandan proje hazırlama sürecinde BAKKA desteği ve projeye özel izleme uzmanının varlığı avantajlarının seçilmiş olması proje hazırlama konusunda ajansın vermiş olduğu hizmetlerin önemini ortaya koyarken kaynağa ulaşmanın ve sorunların hızla çözülmesinde ajansa ve izleme uzmanına duyulan güvenin de önemli bir avantaj olarak algılandığı sonucunu ortaya koymaktadır.

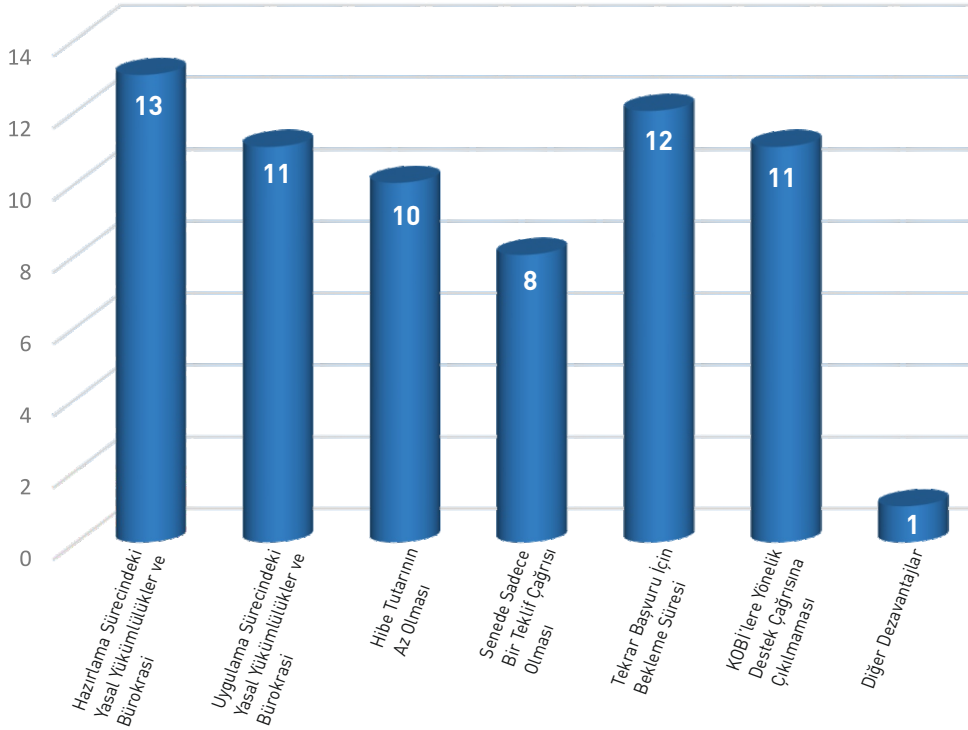

Grafik 23. Desteğin avantajları

Oransal olarak bakıldığında, görüşülen firmaların % 95'i "desteğin hibe şeklinde olması", % 77'si "proje hazırlama sürecinde bakka desteği avantajdır", % 55'i "projeye özel izleme uzmanının varlığı avantajdır", yaklaşık % 82'si "bölgesellik ve ulaşılabilirlik avantajdır" ve % 27'si "değerlendirme sürecinin tarafsızlığı avantajdır" şeklinde cevaplar vermiştir. Değerlendirme sürecinin tarafsız olduğuna ilişkin görüşün olumsuz olması, başvuru sahiplerinin bağımsız değerlendirme süreçlerinin tarafsızlığı ve adaleti konusunda yeterince bilgi sahibi olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

24-DESTEĞİN DEZAVANTAJLARI

Grafik 24. Desteğin dezavantajları

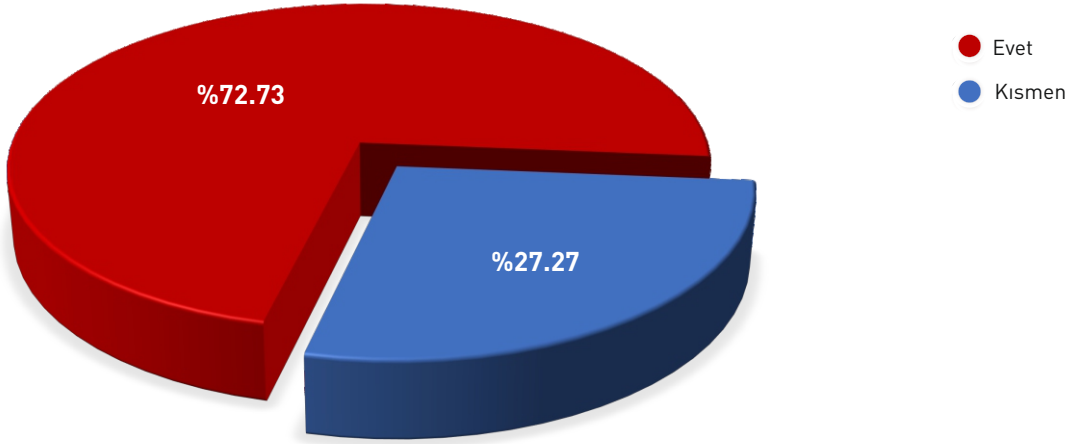
Firmaların % 59'u "hazırlama sürecindeki yasal yükümlülükler ve bürokrasi", yaklaşık % 55'i "tekrar başvuru için bekleme süresi", % 50'si "uygulama sürecindeki yasal yükümlülükler ve bürokrasi" ve % 27'si "senede sadece 1 teklif çağrısı olması" şeklinde desteğin dezavantajlarının bulunduğunu belirtmiştir.

Anket sonuçlarına bakıldığında büyük oranda proje hazırlama ve uygulama sürecindeki yasal yükümlülükler, bürokrasi ve tekrar başvuru için bekleme süresinin bir memnuniyetsizlik yarattığı görülmektedir. Önceki yıllardan farklı olarak firmaların % 50'si KOBİ mali destek programlarının uygulanmıyor olmasını önemli bir eksiklik olarak değerlendirmiştir. Bölgenin bağımlı ekonomik yapısını kırmak için sektörel çeşitliliğe ve girişimcilik ekosisteminin geliştirilmesine ilişkin desteklerin önem arz ettiği görülmektedir.

Firmaların %45'i ise destek tutarının yatırımlarını gerçekleştirecekleri projeler için yetersiz olduğunu dile getirmiştir. Bu düşüncelerinde; KDV'nin uygun maliyet sayılmaması ve desteğin gelir kaydedilmesi nedeniyle kurumlar vergisine tabi tutuldukları için elde kalan net destek tutarının önemli ölçüde azalmasının etkili olduğu ileri sürülebilir. Firmalardan yalnızca biri de, farklı başvuru sahibi olabilen ancak hissedarlarının aynı olduğu grup firmalarına birden fazla destek verilmesini, rekabeti bozucu bir unsur olduğu gerekçesiyle dezavantaj olarak değerlendirmiştir.

25-PROJE HEDEFLERİNİN GERÇEKLEŞME DURUMU

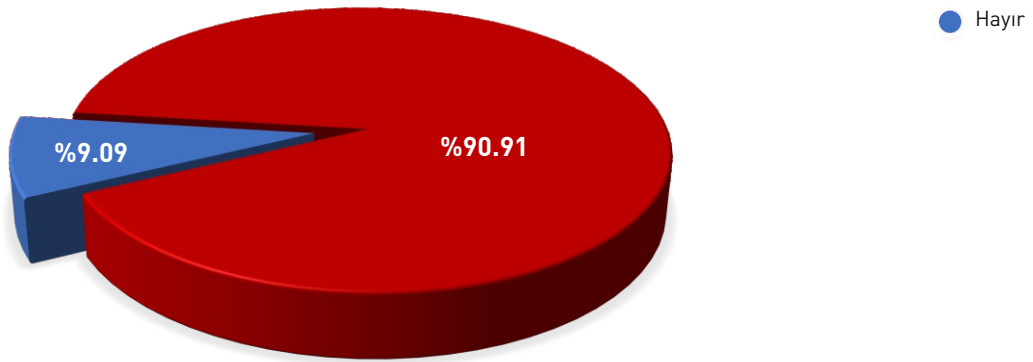
Grafik 25. Proje ile hedeflerin gerçekleşme durumu

Ajanstan destek olarak anket uygulanan 22 firmaya “Proje ile hedeflediğiniz sonuçlar gerçekleşti mi?” sorusu yöneltilmiştir. Bu kapsamda, 16 firma “Evet”, 6 firma “Kismen” cevabını vermiştir. Oransal olarak bakıldığında, görüşülen firmaların % 73'ünün “Evet”, yaklaşık %27'sinin ise “Kismen” cevabını verdiği görülmektedir. Bu mali destek programında firmaların büyük oranda hedeflerine ulaştıkları, diğerlerinin ise hedeflerine kısmen ulaştıkları görülmektedir. Kur kaynaklı maliyet artışlarının proje bütçelerinde neden olduğu önemli sapmalar, iş gücü maliyetlerindeki artışlar nedeniyle gerçekleştirilemeyen istihdam hedefleri, marka tescil ve patent işlemlerinin proje süresi içinde gerçekleştirilmesi mümkün olmayan bir takvime yayılması ve ihracat hedeflerinin proje süresince gerçekleştirilememesi gibi hususların proje başarısını olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir.

26-MALİ DESTEK PROGRAMLARINA BAŞVURU DURUMU

BAKKA'nın gelecek mali destek programlarına başvurmayı düşünüyorum

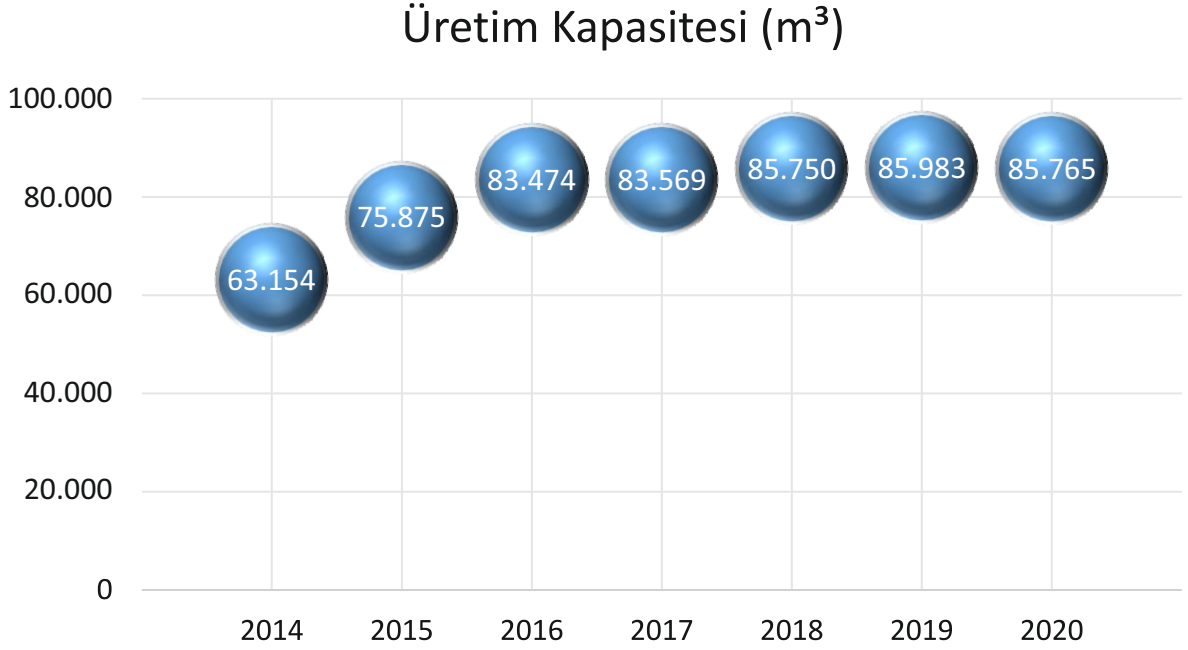

Grafik 26. Mali destek programlarına tekrar başvuru durumu

Projesini tamamlayan ve anket uygulanan 22 firmaya “BAKKA'nın gelecek mali destek programlarına başvurmayı düşünüyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Bu kapsamda, 20 firma “Evet”, 2 firma “Hayır” cevabını vermiştir. Oransal olarak değerlendirildiğinde, görüşülen firmaların %91'inin “Evet”, %9'unun ise “Hayır” cevabını verdiği görülmektedir. Bölgedeki KOBİ'ler ürün çeşitliliklerinin, yeni teknoloji kullanımlarının, istihdam sayılarının ve rekabetçiliklerinin artması yanında kurumsallaşma, markalaşma ve yeni pazarlara açılma hedeflerine ulaşabilmek için ilave fona ve desteğe ihtiyaç duymaktadır.

27-ÜRETİM KAPASİTESİ

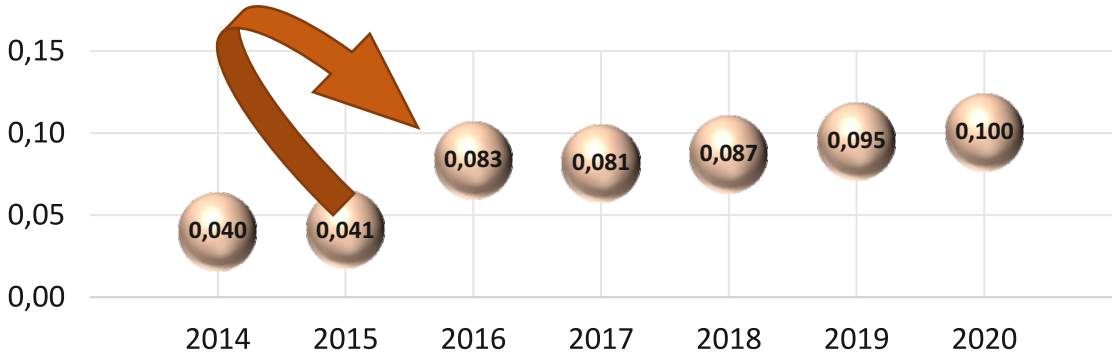

Grafik 27. Firmaların üretim kapasitesi (m³)

Bir işletmenin üretim kapasitesi, işletmenin belirli bir süre içerisinde mevcut üretim faktörlerini rasyonel biçimde kullanarak meydana getirebileceği üretim miktarıdır. Kapasite, işletmenin üretim yeteneğinin bir ölçüsüdür. Bir işletmede belli bir dönemde ulaşılabilir çıkıtı hacmi ya da belli bir dönemde kullanılan üretim faktörleri şeklinde de tanımlanabilir. Verisi alınan imalat sanayinde faaliyet gösteren 15 işletmenin metreküp bazında üretim kapasitesinin, desteğin verildiği yıldan bir sonraki yıla geçişte ortalama % 10 oranında arttığı, sonraki yıllarda önemli bir artış olmadığı ve yatay bir trend izlediği görülmektedir. Kapasite artışının toplam kârlılık ve ciro artışlarını olumlu yönde etkilediği değerlendirilmektedir.

28-FİRMALARIN İŞ GÜCÜ VERİMLİLİKLERİ

Grafik 28. Firmaların iş gücü verimlilikleri

Beşeri kaynakları etkin kullanarak işgücü verimliliğini artırmak (daha az süre çalışarak), maliyetleri düşürmek, artan verimlilik oranında ücretleri iyileştirme gibi parametreler işletmelerin politikalarına yön verdiğinden iş gücü verimliliği kavramı önem arz etmektedir. Üretimde kullanılan işgücü faktörünün fiziksel ölçümü iki biçimde olabilir; Birincisi, işgücü girdisinin çalışanların sayısı veya işçi sayısı cinsinden ifade eden ölçüttür. İkincisi ise üretimde kullanılan işgücü girdisini süre cinsinden ifade eden “işgücü sayısı” veya “adam-saat (işgücü-saat) ölçütüdür². Birinci ölçüte göre fiziksel verimlilik, çalışan bir işçiye düşen fiziki üretim miktarı (parça sayısı, m, m², kg, ton, vb.); ikincisi ise çalışılan saat başına düşen üretim miktarı cinsinden ifade edilir. Anket ölçümlerinde ikinci yöntem benimsenmiştir. Verisi alınan 15 işletmenin işgücü verimlilik oranının, desteğin verildiği yıldan bir sonraki yıla geçişte ortalama iki kat arttığı, sonraki yıllarda da sürekli artan bir grafik sergilediği görülmektedir. Toplam kârlılık ve ciro artışları ile birlikte değerlendirildiğinde, istihdamı artırarak işgücü verimliliğinde sağlanan bu artışın teknoloji yatırımları ve AR-GE harcamaları ile üretim kapasitesinin artırılması kaynaklı olduğu düşünülebilir.

² İşgücü Verimlilik Oranı = Üretim Miktarı / Adam-saat Çalışılan saat başına düşen üretim miktarı hesaplanmıştır. Üretim miktarı olarak firmaların m³ bazında vermiş oldukları yıllık üretim miktarı alınmıştır. Adam-saat hesabı ise yıllık 300 iş günü ile günlük 8 saat çalışma süresi çarpılarak bir işçinin yıllık çalışma saati hesaplanmıştır. Firmada çalışan işçi sayısı ile elde edilen adam saat verisi çarpılarak işletmede bir yıllık süreçte toplam çalışma saat verisi elde edilmiştir. Toplam üretim miktarı, elde edilen toplam saat verisine bölünerek işgücü verimlilik oranı elde edilmiştir.

29-PROJE BAŞVURULARININ İLLERE GÖRE DAĞILIMI

İl	Başvuru Sayısı	Tamamlanan Proje Sayısı	Feshedilen Sözleşme Sayısı
BARTIN	12	2	-
KARABÜK	30	7	-
ZONGULDAK	54	16	2
Toplam	96	25	2

Tablo 21. Proje başvurularının illere göre dağılımı

2015 yılında uygulanan mali destek programına 96 proje başvurusu alınmıştır. Başvuruların %56'sı Zonguldak ilinden, %31'i Karabük ve %13'ü ise Bartın ilinden alınmıştır. Programa yapılan başvurularda Zonguldak ilinin öne çıktığı görülmektedir. Başarı ile tamamlanan projelere bakıldığında da başvurular ile benzer dağılım göze çarpmakta olup projelerin %64'ü Zonguldak ilinde, %28'si Karabük ilinde ve %8'i ise Bartın ilinde hayata geçirilmiştir. Uygulama dönemi içerisinde eş finansman ve proje süresinin yeterli gelmemesi gibi sebepler ile feshedilen iki proje de Zonguldak ilinde yer almaktadır.

2015 Yılı TR81 Bölgesi İş Kayıtları İstatistikleri - Girişim Sayıları					
		TR81 Bölgesi	Zonguldak	Karabük	Bartın
Çalışan Sayısı Büyüklik Grubu	0	3.288	*	1.063	*
	(1-9)	35.823	20.466	8.739	6.618
	(10-49)	1.497	814	376	307
	(20-249)	250	134	63	53
	(250+)	21	*	5	*

Tablo 22. 2015 yılı TR81 bölgesi iş kayıtları istatistikleri - girişim sayıları

Kaynak: https://biruni.tuik.gov.tr/medas/menu.zul;jsessionid=cj4Qn2VS9R_1wvsNkOQVj6z0
(*) İşaretli veriler TÜİK tarafından gizli veri ibaresi ile paylaşılmamıştır.

TÜİK tarafından yayınlanan iş kayıtları istatistiklerine bakıldığında 2015 yılında TR81 Bölgesinde personel sayısı kıstasına göre 40.879 girişim yer almaktadır. Proje başvuruları ve tamamlanan projelerin illere göre dağılımı ile girişimlerin TR81 Bölgesine dağılımının orantılı olduğu başvuruların ve girişim sayılarının sunulduğu tablolarda görülebilmektedir. Girişim sayısı anlamında TR81 Bölgesinde gerçekleşen Zonguldak, Karabük ve Bartın sıralamasının başvuru ve tamamlanan projeler verileri ile paralellik gösterdiği görülmektedir. Fakat destek programı kapsamında diğer illere nazaran az sayıda başvuru alınan Bartın ilinde tanıtım, bilgilendirme, proje hazırlama kapasitesinin geliştirilmesi anlamında tedbir alınması gerektiği değerlendirilmektedir.

NACE Rev. 2 Ana Sektör	Girişim Sayısı
A. Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık	268
B. Madencilik ve Taş Ocakçılığı	89
C. İmalat	3.433
D. Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	6
E. Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	14
F. İnşaat	2.175
G. Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı	13.367
H. Ulaştırma ve Depolama	7.972
I. Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	5.132
J. Bilgi ve İletişim	295
K. Finans ve Sigorta Faaliyetleri	177
L. Gayrimenkul Faaliyetleri	188
M. Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	1.571
N. İdari Ve Destek Hizmet Faaliyetleri	322
P. Eğitim	210
Q. İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	311
R. Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor	655
S. Diğer Hizmet Faaliyetleri	4.694
Toplam	40.879

Tablo 23. 2015 yılı TR81 bölgesi iş kayıtları istatistikleri - faaliyet gruplarına göre

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/> ara yüzünden 2015 yılı TR81 Bölgesi verileri süzülerek oluşturulmuştur.

Mali destek programı rehberinde imalat sanayi ve turizmin öncelik olarak belirlendiği ilan edilmiştir. Girişimlerin bölge geneline dağılımı ve başvuru alınan sektör verisi ile birlikte değerlendirildiğinde bölgedeki işletmelerin büyük çoğunluğu mali destek programına başvuru yapabilecek konumdadır. Ana sektör dağılımı özelinde bakıldığında imalat ve konaklama sektörleri TR81 Bölgesinde girişimlerin %20'sini oluşturmaktadır. Diğer sektör grupları içerisinde de yine imalat ve turizm ilişkisi olan faaliyet grupları ele alındığında mali destek programı, bölgede yer alan çok sayıda işletmenin başvurusuna açıktır.

Faaliyet gruplarının alt kırılımlarında yer alan imalat faaliyetlerinin incelenbilmesi adına oluşturulan EK-2'de 2015 yılında TR81 Bölgesinde NACE 2. seviye kırılımda girişim sayılarının faaliyet bölümlerine göre dağılımı sunulmaktadır. Bu verilerin bölgenin girişim anlamında potansiyelinin değerlendirilebilmesi adına önem arz ettiği ifade edilebilir. Program önceliklerinin belirlenmesinde bölgenin girişim potansiyeli ve güçlü yanlarının ortaya konması adına girişimlerin TR81 Bölgesindeki sektörel dağılımları incelenebilecektir. Bu kapsamda EK-2 incelendiğinde imalat ve turizm öncelikleri ile ilişkili olduğu değerlendirilebilecek gıda ürünleri imalatı, tekstil ürünleri imalatı, konaklama, mobilya imalatı ve demir-çelik sektöründen beslenen faaliyet kollarında girişim sayısı dikkat çekmektedir. Ajans desteklerinin program hazırlıklarında NACE 2. seviye kırılımda bölge potansiyelinin incelenmesi ve işletme özellikleri de göz önünde bulundurularak çalışmaların yapılması ile faaliyet grubu odaklı ve daha efektif mali destekler sağlanabileceği ifade edilebilir.

30-NACE 2. SEVİYE FAALİYET BÖLÜMÜNE GÖRE PROJELERİN DAĞILIMI

NACE Faaliyet Bölümü 2. Seviye	Başvuru Sayısı	Tamamlanan Projeler	Feshedilen Sözleşmeler
01 - Bitkisel ve hayvansal üretim ile avcılık ve ilgili hizmet faaliyetleri	1	-	-
02 - Ormancılık ile endüstriyel ve yakacak odun üretimi	1	-	-
05 - Kömür ve linyit çıkartılması	1	-	-
10 - Gıda ürünlerinin imalatı	6	1	-
13 - Tekstil ürünlerinin imalatı	1	-	-
14 - Giyim eşyalarının imalatı	2	-	-
15 - Deri ve ilgili ürünlerin imalatı	1	-	-
16 - Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden örülerek yapılan eşyaların imalatı	7	3	-
17 - Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	1	-	-
20 - Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı	1	-	-
22 - Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	3	-	-
23 - Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	7	2	-
24 - Ana metal sanayii	6	2	-
25 - Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine ve teçhizat hariç)	7	2	1
27 - Elektrikli teçhizat imalatı	3	3	-
28 - Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı	8	1	-
31 - Mobilya imalatı	10	4	1
32 - Diğer imalatlar	11	2	-
33 - Makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı	1	1	-
38 - Atığın toplanması, ıslahı ve bertarafı faaliyetleri; maddelerin geri kazanımı	1	-	-
43 - Özel inşaat faaliyetleri	1	1	-
46 - Toptan ticaret (Motorlu kara taşıtları ve motosikletler hariç)	1	-	-
55 - Konaklama	9	3	-
56 - Yiyecek ve içecek hizmeti faaliyetleri	1	-	-
59 - Sinema filmi, video ve televizyon programları yapımıcılığı, ses kaydı ve müzik yayımlama faaliyetleri	1	-	-
60 - Programcılık ve yayıncılık faaliyetleri	1	-	-
93 - Spor faaliyetleri, eğlence ve dinlence faaliyetleri	1	-	-
96 - Diğer hizmet faaliyetleri	2	-	-
Genel Toplam	96	25	2

Tablo 24. NACE 2. seviye faaliyet bölümüne göre projelerin dağılımı

Başvuruların ve tamamlanan projelerin faaliyet gruplarına göre dağılımlarına bakıldığında program önceliğinin geniş tutulması sebebiyle NACE 2. Seviye Faaliyet Bölümü kapsamında 28 farklı gruptan başvuruların alındığı ve 12 farklı faaliyet grubundan işletme ile sözleşme imzalandığı görülmektedir. KOBİ MDP kapsamında imalat ve turizm faaliyetlerinin öncelik olarak belirlendiği değerlendirildiğinde ise EK-1'de sunulduğu üzere istihdamın ve işletmelerin yoğunlukta olduğu faaliyet gruplarından başvuruların alındığı ve projelerin tamamlandığı ifade edilebilir. Başvuruların yoğunluğuna bakıldığında bölgenin demir-çelik altyapısı ile ağaç ve ağaç ürünleri anlamında hammaddeye yakınlığı dolayısıyla bu alanlara yakın faaliyet gruplarının öne çıktığı görülmektedir. Nitekim başarı ile tamamlanan 25 projeden 7'si mobilya imalatı ile ağaç ve ağaç ürünleri faaliyet gruplarında yer almaktadır. Yine demir-çelik sektörden beslenen faaliyet gruplarında yer alan işletmeler de başvuru ve tamamlanan proje anlamında öne çıkmaktadır. Ana metal sanayi, fabrikasyon metal ürünlerin imalatı, elektrikli teçhizat imalatı, makine ekipmanların imalatı ve onarımı alanında faaliyet gösteren 25 firma başvuru yaparken bunlardan 9'u projelerini başarı ile tamamlamıştır. Bu veriler proje hazırlayarak yatırım yapma düşüncesini ortaya koyan işletmeler anlamında değerlendirildiğinde TR81 Bölgesinde mobilya ve demir-çelik bağlantılı sektörlerin öne çıktığını göstermektedir. Ayrıca bölgenin doğal güzellikleri, Amasra, Safranbolu ve Yenice ilçelerinin turizm potansiyeli göz önünde bulundurulduğunda konaklama faaliyet grubundan alınan 9 başvuru bölgedeki turizm yatırımlarına yönelik potansiyeli ortaya koymaktadır. Desteklenen 3 turizm projesi yatırımı ile bölgenin turizm işletmelerinin altyapısına katkı sağlandığı ve hizmet kalitesinin artırıldığı ifade edilebilir.

	Toplam İş Yeri Sayısı	Toplam Sigortalı Sayısı	İş Yeri Sayısı (Yüzde)	Sigortalı Sayısı %
Toplam İşletme Sayısı	20.037	158.057	100	100
Başvuru Yapan İşletmelerin Bulunduğu Faaliyet Grubu	6.346	74.062	31,67	46,86
Tamamlanan Projelere Sahip İşletmelerin Faaliyet Grubu	2.973	35.038	14,84	22,17

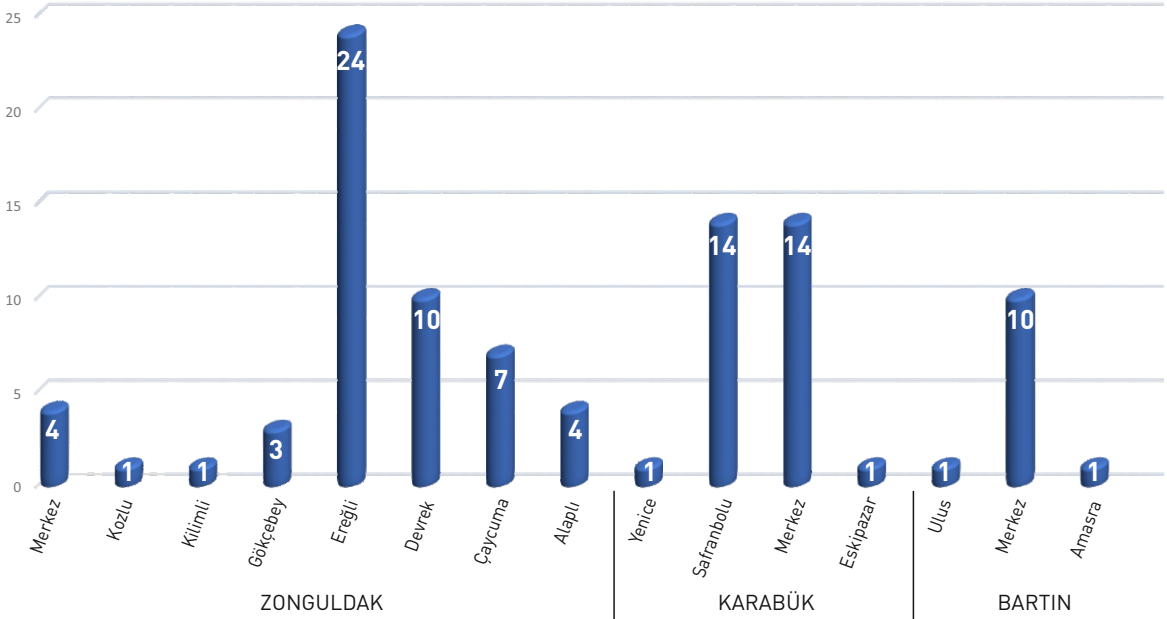
Tablo 25. TR81 bölgesi 4/1-a kapsamında iş yerlerinin ve istihdamın dağılımı

EK 1'de SGK tarafından sunulan verilerden derlendiği üzere bölgede NACE 2. seviye kırılımda yer alan 20.037 işletmenin %32'sinin dahil olduğu 28 ayrı faaliyet grubundan proje başvurusu alınmıştır. Bu faaliyet gruplarında yer alan işletmeler toplam sigortalı çalışanların yaklaşık %47'sini istihdam etmektedir. Tamamlanan projelere bakıldığında ise 12 farklı faaliyet grubunda yer alan 25 proje yatırımı başarı ile tamamlanmıştır. Başarı ile projesini tamamlayan işletmelerin bulunduğu faaliyet grubunun toplam içerisindeki payı yaklaşık %15 iken istihdamın ise %22'si bu işletmelerdedir. Destek programına başvurularda öncelik alanlarının başvuru sahiplerini kısıtlaması sebebiyle başvurular %32'lik bir kitle içerisinde alınmıştır. Bu faaliyet gruplarının istihdamın büyük çoğunluğuna sahip olmaları sebebiyle istihdam anlamında bölgenin öne çıkan sektörleridir. Destek programları hazırlanırken öncelik olarak istihdamın belirlenmesi durumunda sektörel anlamda TR81 Bölgesinin güçlü olduğu alanlar hedeflenebilecektir. Ayrıca çalışan sayısı anlamında öne çıkan faaliyet alanlarının desteklerde hedef grup olarak belirlenmesi, programın istihdam hedefine hizmet edebilecektir.

TR81 Bölgesinde istihdamın sektörler göre dağılımına bakıldığında demir-çelik sektörü ile etkileşim halinde oldukları EK-1'de görülmektedir. Bu faaliyet grupları, uygulanan mali destek programı kapsamında da öne çıkmaktadır. Zonguldak ve Karabük illerinde imalat sanayinde istihdam anlamında demir-çelik, Bartın ilinde ise giyim eşyalarının imalatı sektörü dikkat çekmektedir. Proje başvurularına ve tamamlanan projelere bakıldığında ise Bartın ilinde giyim eşyaları ve tekstil ile ilgili faaliyet gruplarında yer alan işletmelerin geliştirilebilir olduğu ifade edilebilir. Ayrıca, bu işletmelerin ilave istihdam yaratılması anlamında desteklenmelerinin olumlu etkileri olabileceği değerlendirilmektedir.

31-PROJE BAŞVURULARININ İL VE İLÇELERE GÖRE DAĞILIMI

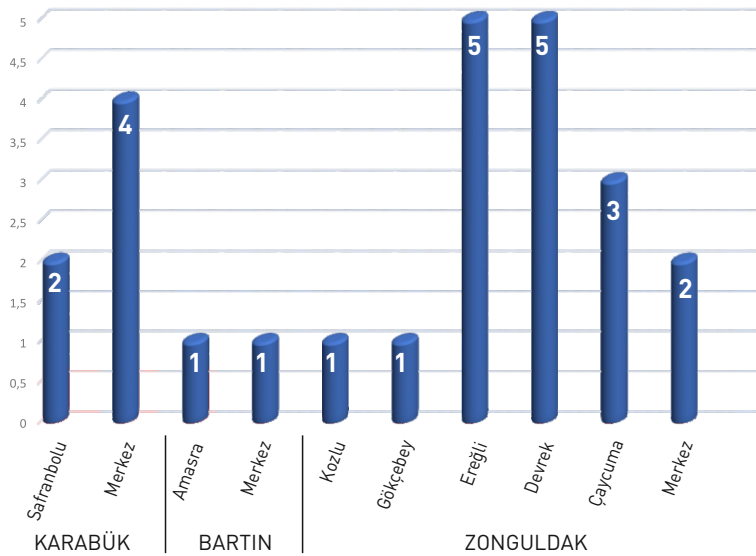

Grafik 29. Proje başvurularının il ve ilçelere göre dağılımı

Proje sunan işletmelerin il ve ilçelere göre dağılımını incelendiğinde imalat sanayi anlamında gelişmiş ilçeler dikkat çekmektedir. Organize Sanayi Bölgesine sahip ilçeler Bartın-Merkez, Karabük-Merkez, Ereğli ve Çaycuma'nın proje başvurusu ve tamamlanan projeler anlamında öne çıktıkları görülmektedir. Bölgeden Kurucaşile ve Ovacık ilçelerinden başvuru alınmadığı; Amasra, Ulus, Eskipazar, Yenice, Kilimli ve Kozlu ilçelerinden ise yalnızca birer başvuru alındığı görülmektedir.

32-TAMAMLANAN PROJELERİN İL VE İLÇELERE GÖRE DAĞILIMI

Grafik 30. Tamamlanan projelerin il ve ilçelere göre dağılımı

2015 yılı KOBİ MDP kapsamında tamamlanan projelerin dağılımına bakıldığında ise başvurular ile orantılı bir dağılım olduğu görülmektedir. Tamamlanan projelerin ilçelere göre dağılımında Ereğli, Karabük-Merkez ve Devrek ilçeleri öne çıkmaktadır. Devrek ilçesi tamamlanan program kapsamında OSB'ye sahip olmasa da başvuru sayısı ve tamamlanan proje anlamında başarı göstermiştir. Yine başvurularında olduğu gibi program önceliği doğrultusunda imalat sanayi anlamında az gelişmiş ilçelerin proje sunma ve tamamlama hususlarında da zayıf oldukları görülmektedir. Kalkınma ajanslarının kuruluş amaçlarından olan kalkınmanın bölge geneline yayılması hedefi doğrultusunda, bu ilçelerin güçlü ve gelecek vadeden yönlerinin belirlenmesi ve bu kapsamda desteklerin organize edilmesinin olumlu sonuçlar ortaya koyacağı ifade edilebilir. Kurucaşile'nin sahip olduğu tarihi ahşap yat ve tekne imalatı ile Yenice ve Ulus'un orman varlığı anlamında sahip oldukları hammadde avantajı, Amasra ve Safranbolu'nun turizm potansiyeli hedef alanlar olarak belirlenebilir.

33-PROGRAM BÜTÇESİ VE DESTEĞİN KULLANDIRILMASI DURUMU

	Program Bütçesi (TL)	İmzalanan Destek Sözleşmesi (TL)	Gerçekleşen Fiili Destek Tutarı	Eş Finansman Tutarı (TL)
2015 KOBİ MDP	10.000.000	8.135.752	6.985.050	7.355.586
2022 Yılı Fiyatlarıyla ³	32.000.657	26.034.941	22.352.619	23.538.358

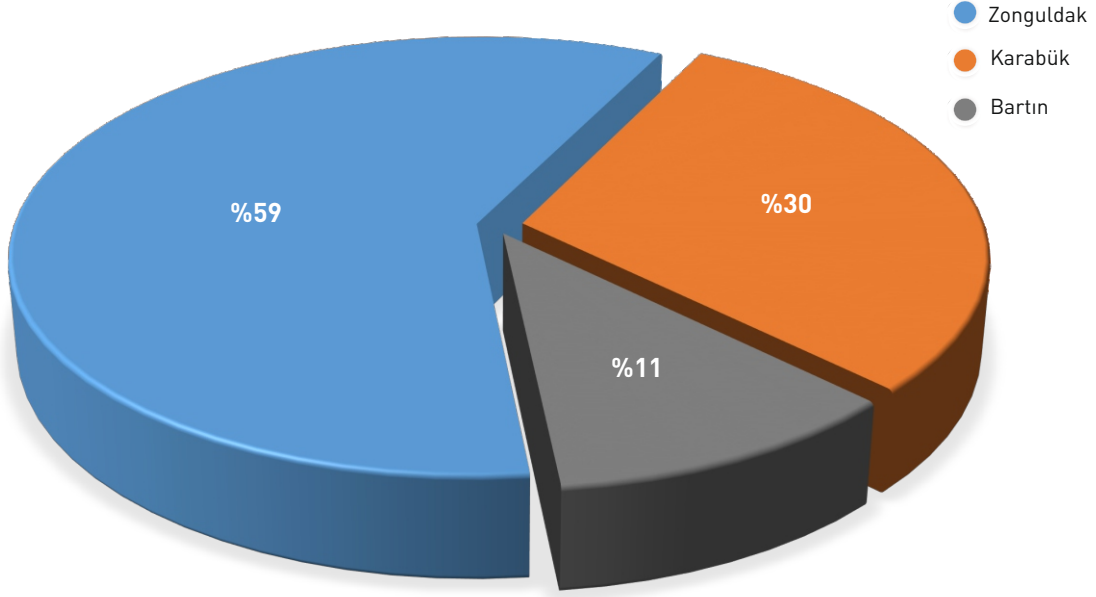
Tablo 26. Program bütçesi ve desteğin kullanılması durumu

2015 yılında işletmelere yönelik uygulanan mali destek programı 10.000.000 TL toplam bütçe ile ilan edilmiştir. Programa başvuru yapan 96 işletmeden 27'si ile sözleşme imzalanmıştır. İmzalanan sözleşmelerin toplam tutarı ise 8.135.752 TL olarak gerçekleşmiştir. Program sürecinde iki firma, eş finansman ve proje süresinin yetersizliği gerekçesiyle destekten feragat etmiştir. Uygulaması devam eden projelerde ise proje raporlarının incelenmesi sonrasında belirlenen uygun olmayan maliyetler sebebiyle yararlanıcılara toplamda 6.985.050 TL destek ödemesi gerçekleştirilebilmiştir. Projelerde azami destek oranının %50 olması sebebiyle yararlanıcı işletmeler projeleri kapsamında 7.355.586 TL eş finansman ödemesi yapmıştır.

³ 2022 - 2024 Dönemi Yatırım Programı Hazırlama Rehberi Kamu Sabit Sermaye Yatırım Deflatörleri tablosunda yer alan 2015 yılı Toplam Deflatör Oranı: 0,312493580785 kullanılarak hesaplanmıştır.

34-GERÇEKLEŞEN YATIRIMIN İLLERE GÖRE DAĞILIMI

Grafik 31. Gerçekleşen yatırımın illere göre dağılımı

2015 yılı KOBİ MDP kapsamında TR81 Bölgesinde toplamda 14.340.636 TL tutarında yatırım gerçekleştirilmiştir. Destek programı kapsamında tamamlanan 25 projede gerçekleşen yatırımların bölge illerine dağılımına bakıldığında ise başvurularda ve tamamlanan projelerde öne çıkan Zonguldak ili yatırımların %59'una ev sahipliği yapmaktadır. Yatırımların %30'u Karabük ilinde, %11'i ise Bartın ilinde gerçekleştirilmiştir.

İl	Gerçekleşen Yatırım (TL)	2022 Yılı Fiyatlarıyla ⁴ (TL)
Zonguldak	8.374.649	26.799.427
Karabük	4.357.256	13.943.506
Bartın	1.608.731	5.148.045
	14.340.636	45.890.978

Tablo 27. Gerçekleşen yatırımların illere göre dağılımı

Destek programı kapsamında bölge illerinde gerçekleşen yatırımı 2022 yılı fiyatlarıyla değerlendirdiğimizde TR81 Bölgesinde yaklaşık 46.000.000 TL tutarında yatırıma öncülük edilmiştir. Günümüz fiyatları ile bakıldığında Ajans, imalat sanayi ve turizm öncelikleri kapsamında özel sektöre dikkate değer katkıda bulunmuştur. Ayrıca projelerde desteğin gelir kaydedilmesi ve KDV'nin uygun maliyet olmaması sebebiyle bu yatırımlarda işletmeler önemli ölçüde vergi yükünün altına girmektedir. Taahhüt edilen istihdam ve kalite sertifikasyonu gibi performans hedeflerinin gerçekleştirilmesi ile yatırımların geri dönüşü kısa vadede alınabilmektedir.

⁴ 2022-2024 Dönemi Yatırım Programı Hazırlama Rehberi Kamu Sabit Sermaye Yatırım Deflatörleri tablosunda yer alan 2015 yılı Toplam Deflatör Oranı: 0,312493580785 kullanılarak hesaplanmıştır.

35-GERÇEKLEŞEN YATIRIMIN İLÇELERE GÖRE DAĞILIMI

İl	İlçe	Gerçekleşen Toplam Yatırım (TL)	2022 Yılı Fiyatlarıyla (TL)
ZONGULDAK	Zonguldak-Merkez	1.444.881	4.623.713
	Çaycuma	638.403	2.042.931
	Devrek	2.973.068	9.514.013
	Ereğli	2.810.308	8.993.169
	Gökçebey	166.879	534.024
	Kozlu	341.111	1.091.577
BARTIN	Bartın-Merkez	882.783	2.824.965
	Amasra	725.948	2.323.081
KARABÜK	Karabük-Merkez	3.400.101	10.880.548
	Safranbolu	957.155	3.062.958
Toplam		14.340.636	45.890.978

Tablo 28. Gerçekleşen yatırımların ilçelere göre dağılımı

Karabük-Merkez, Devrek, Ereğli, Zonguldak-Merkez, Çaycuma ve Safranbolu ilçeleri gerçekleşen proje yatırımları anlamında öne çıkmaktadır. Karabük-Merkez ilçe gerçekleşen yatırımın %20'sine ev sahipliği yaparken 2022 yılı fiyatlarıyla, yaklaşık 11.000.000 TL'lik tutarında bir yatırıma tekabül etmektedir. Bölgenin imalat sanayi ve turizm anlamında geliştirilebilir olarak ifade edilebilecek Kurucuşile, Ulus, Eskipazar, Ovacık, Alaplı ve Kilimli ilçelerinde bu program kapsamında yatırım bulunmamaktadır.

36-FİRMA ÖLÇEĞİ, SÖZLEŞME BÜTÇESİ VE YATIRIM DURUMU İLİŞKİSİ

Firma Ölçeği	Proje Sayısı	Sözleşme Bütçesi (TL)	Ortalama Proje Bütçesi (TL)
Mikro	5	2.057.247	411.449
Küçük	12	7.130.271	594.189
Orta	8	5.474.005	684.251
Toplam	25	14.661.523	586.461

Tablo 29. Firma ölçeği, sözleşme bütçesi ve yatırım durumu ilişkisi

Sözleşme imza aşamasında firmaların ölçek büyüklükleri ile sundukları proje bütçeleri incelendiğinde proje sayıları ile orantılı olarak küçük ölçekli 12 işletme 7.130.271 TL tutarında, orta ölçekli 8 işletme 5.474.005 TL ve mikro ölçekli 5 işletme 2.057.247 TL tutarında yatırım yapacağını ifade etmiştir. Projesini başarı ile tamamlayan mikro ölçekli işletmelerin ortalama proje bütçesi 411.449 TL iken bu rakam küçük ölçekli işletmelerde 594.189 TL ve orta ölçekli işletmelerde ise 684.251 TL olarak gerçekleşmiştir. Uygulaması başarı ile tamamlanan 25 projenin bütçe ortalaması ise 586.461 TL olarak gerçekleşmiştir. İşletme ölçeği büyüdükçe proje bütçesinin artmasına ilişkin veri değerlendirildiğinde, aralarında doğru orantı bulunduğu ifade edilebilir.

Firma Ölçeği	Proje Sayısı	Gerçekleşen Eş Finansman (TL)	Gerçekleşen Yatırım (TL)	Proje Başına Gerçekleşen Yatırım (TL)
Mikro	5	2.758.744	2.572.065	514.413
Küçük	12	3.275.086	6.550.174	545.848
Orta	8	1.321.755	5.218.398	652.300
	25	7.355.586	14.340.636	573.625

Tablo 30. Firma ölçeği, proje sayısı, gerçekleşen eş finansman, gerçekleşen yatırım ve proje başına gerçekleşen yatırım verileri

Gerçekleşen yatırım ve proje başına yatırım verileri kapsamında da yararlanıcı firmaların ölçek büyüklükleri değerlendirildiğinde, proje bütçesi ve ölçek arasındaki ilişkiye benzer şekilde ölçek büyüdükçe gerçekleşen yatırım miktarının da arttığı görülmektedir. Toplam yatırım anlamında en fazla yatırım küçük ölçekli işletmeler tarafından yapılsa da, orta ölçekli işletmeler, proje başına 652.300 TL yatırım gerçekleştirmiştir. Sonuç olarak sunulan proje bütçeleri ve gerçekleşen yatırım verileri kapsamında ölçek büyüdükçe yatırımların da arttığı görülmektedir. Orta ölçekli işletmeler, program kapsamında gerçekleştirdikleri yatırım ile program genelinde oluşan proje başına ortalama yatırımın üzerinde bir yatırım gerçekleştirmiştir.

37-İHRACAT ARTIŞININ FİRMA TÜRÜNE GÖRE DAĞILIMI

Firma Türü	MDP'nin ihracata etkisi nasıl oldu?	
	Artırdı	Değişim Olmadı
Şahıs İşletmesi	1	2
Limited Şirket	5	9
Anonim Şirket	2	3

Tablo 31. Firma türü ve MDP'nin ihracata etkisi

İhracat artışının firma türlerine göre dağılımına bakıldığında, projesini başarı ile tamamlayan şahıs işletmelerinden birinde ihracat artışı sağlandığı görülmüştür. Limitet şirketlerde % 36, anonim şirketlerde ise % 40 oranında başvuru sahibi ihracat artışı sağlandığını ifade etmiştir. İhracat artışı ve şirket türü arasındaki ilişki elde edilen veriler ile yorumlanamamaktadır. Fakat firmalar ile yapılan görüşmelerde ihracat konusunda sağlanan gelişimin, genel itibarıyla firmaların kurumsallığıyla ilişkili olduğu sonucu elde edilmiştir. Bölge işletmelerinin uluslararası ticarete rekabet gücü ve karşılaşılan maliyetler anlamında dezavantajlı olduğu durumlar söz konusudur. Bu kapsamda mali desteklerin, dış pazarlara açılmak isteyen işletmelere mali kaynak sağlamanın yanı sıra koyulan hedef ve öncelikler doğrultusunda ihracata başlama konusunda motivasyon sağladığı ifade edilebilir.

38-YENİ ÜRÜNLERİN SEKTÖRLERE GÖRE DAĞILIMI

NACE Faaliyet Bölümü 2. Seviye	Yeni Ürün	Geliştirilmiş Ürün
10- Gıda ürünlerinin imalatı	2	-
16- Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden örülerek eşyaların imalatı	2	3
23 - Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	3	2
24- Ana metal sanayii	2	2
25- Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (Makine ve teçhizat hariç)	2	1
28- Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı	1	-
27- Elektrikli teçhizat imalatı	1	-
31- Mobilya imalatı	2	1
32- Diğer imalatlar	1	1
55- Konaklama	-	2
TOPLAM	16	12

Tablo 32. Yeni ürünlerin sektörlere göre dağılımı

2015 yılı KOBİ Mali Destek Programı kapsamında 16 firma (% 73) kendisi, bölgesi ya da ülkesi için yeni ürün üretirken 12 firma (% 55) ise hâlihazırda ürettiği ürünleri geliştirerek pazara sunmuştur. Destek programı ile verisi temin edilen 22 firmada üretim süreçlerinin iyileştirildiği yeni veya geliştirilmiş ürünler ile rekabet güçlerine katkı sağlandığı ifade edilebilir. Bölgenin hammadde bakımından zengin olarak ifade edilebilecek ağaç ve ağaç ürünleri sektörü ile mobilya sektöründe faaliyet gösteren yararlanıcılar portföylerine yeni ürünler eklemiştir. Bölgenin öne çıkan bir diğer faaliyet alanı demir çelik sektörü ile ilişkili ana metal sanayi, metal ürünlerin imalatı, diğer imalatlar, makine ve ekipman imatları sektöründe üretilen yeni ürünler de bu sektörlerde başvuru sahiplerinin pazarda daha rekabetçi olabilmeleri ve daha fazla müşteriye hitap edebilmeleri anlamında desteğin olumlu katkısına işaret etmektedir.

39-YENİLİKLERİN SEKTÖRLERE GÖRE DAĞILIMI

NACE Faaliyet Bölümü 2. Seviye	Firmamız için yeni	Bölgemiz için yeni	Ülkemiz için yeni
10- Gıda Ürünlerinin İmalatı	1	1	-
16- Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden örülerek eşyaların imalatı	-	3	-
23- Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	1	1	-
24- Ana Metal Sanayi	2	-	-
25- Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (Makine ve teçhizat hariç)	-	2	-
27- Elektrikli teçhizat imalatı	-	1	-
28- Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı	1	-	-
31- Mobilya İmalatı	2	1	-
32- Diğer İmalatlar	-	-	1
55- Konaklama	-	1	-
Toplam	7	10	1

Tablo 33. Yeniliklerin sektörlere göre dağılımı

Sağlanan destek kapsamında firmalar, ürettikleri yeni ürünler ile daha fazla müşteriye hitap etmeye başlamış ve pazarda rekabetçiliklerini artırmıştır. Bu amaçlara yönelik olarak projelerini başarı ile tamamlayan işletmelerden ağaç ve ağaç ürünleri sektörü ve demir-çelik sektörü ile ilişkili firmaların bölge için yeni ürün ürettikleri görülmektedir. Diğer imalatlar faaliyet sektöründe yer alan işletme, daha önce Ajans tarafından hazırlanan başarılı projeler çalışmalarında da ifade edildiği üzere, ülkemizde üretilmeyen R sınıfı maske üretmeye başlamıştır. Yine 2015 yılı KOBİ MDP kapsamında TR81 Bölgesinde üretilmeyen 10 ürün başvuru sahiplerinin ürün listesine eklenmiştir. Projeler sonucunda firma için yeni ürün ve hizmetler; kontrplak, plywood, rabıta, kamelyalık, seren, ekmek çeşitleri, ev mobilyaları, asma klozet, etajerli lavabo, hurda pres ürünleri, roll ekmek, dekoratif taş, oval kesim mermer, özel tasarım kapı, SR-267V ve SR-267V-AC maske, sac kesim büküm ve mızrak, T90 asansör kılavuz rayı, taş tozu, cam elyaf kaplı bakır tel, cam elyaf kaplı alüminyum tel, kapton kaplı bakır tel, boru makinesi, geçmeli avize ve muhtelif dekorasyon ürünleridir. Ayrıca firmalar, daha önce üretmedikleri 7 adet ürünün üretimine Ajans desteği ile başladıklarını ifade etmiştir. Geliştirilmiş ürünler kapsamında; ahşap levha (papel), döşeme, lambri, ham kereste, ev mobilyaları, rezervuar, klasik lavabo, ince kesim, çap kesim, yüzey işleme mermer, klimalı tabut, katlanabilir teneşir, morg, kefen masası, profil, taşlanmış mil, tel ürünler, asansör kılavuz rayı, seyyar patpat kasası ve konaklama alanında yenilikçi hizmetler geliştirdiği beyan edilmiştir.

40-MDP'NİN FİRMALARIN REKABETÇİLİĞİNE KATKISI

NACE Faaliyet Bölümü 2. Seviye	MDP öncesi ihracat vardı	MDP sonrası ihracat başladı	MDP ihracatı artırdı	MDP öncesi ithal hammadde ve ara malı kullanımını vardı	MDP sonrası ithal hammadde ve ara malı kullanımını başladı	MDP ile ithal hammadde ve ara malı kullanımını arttı	MDP ile ithal hammadde ve ara malı kullanımını azaldı
16- Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden örülerek eşyaların imalatı	-	1	1	1	-	-	1
23- Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	1	1	1	1	1	1	-
24- Ana Metal Sanayi	1	1	-	-	-	-	-
25- Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (Makine ve teçhizat hariç)	-	1	1	-	-	-	-
27- Elektrikli teçhizat imalatı	-	1	1	-	-	-	-
28- Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı	1	1	1	1	1	-	-
31- Mobilya İmalatı	-	1	1	-	-	-	-
32- Diğer İmalatlar	1	1	2	1	1	2	-
Toplam	4	8	8	4	3	3	1

Tablo 34. MDP'nin firmaların rekabetçiliğine etkisi

2015 yılında uygulanan ve başarı ile tamamlanan mali desteğin uluslararası ticaret kapsamında başvuru sahiplerine sağladığı katkıları incelemek adına sorulan ithalat ve ihracat başlıklı soruları, faaliyet bölümlerine göre incelediğimizde başvurulardan farklı olan bir kümelenme olmadığı görülmektedir. Bölgenin görece güçlü olduğu demir çelikle ilişkili sektörler ile ağaç ve ağaç ürünleri imalatı sektörlerinin mali destekler sayesinde uluslararası pazarda rekabetçiliklerine katkı sağlanmıştır. Zira tabloda da görülebileceği üzere mali destek ile ilk kez ihracata başlayan dört firmadan ikisi ağaç ve ağaç ürünleri ile mobilya imalatı, diğer ikisi ise fabrikasyon metal ürünleri imalatı ve elektrikli teçhizat üretimi faaliyet grubunda yer almaktadır. Destek kapsamında üretim kapasitelerinde sağlanan artış, başvuru sahiplerinin ithal hammadde ve ara malı kullanmasına veya bu kullanımı artırmasına etki etmiştir. Ayrıca ağaç ve ağaç ürünleri faaliyet grubunda yer alan işletme, destek sonrası ithal hammadde kullanımını sonlandırdığını ifade etmektedir.

41-PERFORMANS GÖSTERGELERİ

Performans Göstergesi	Artış Yüzdesi
Toplam Üretim Değeri	%44
Yurt İçi Satış Tutarı	%48

Tablo 35. Toplam üretim değeri ve yurt içi satış tutarı artışları

Projelerini başarı ile tamamlayan işletmelerin proje uygulama dönemi KAYS verileri ve nihai rapor incelemeleri sonucunda toplam üretim değeri ve yurt içi satış tutarı göstergelerinde artış kaydettikleri görülmektedir. Yararlanıcı firmaların makine ve ekipman parkurlarının geliştirilmesi ile ürettikleri yeni ürünler ve proje uygulama dönemi tanıtım ve pazarlama faaliyetleri kapsamında 9 aylık proje süresi içerisinde toplam üretim değerinde %44, yurt içi satış tutarı performans göstergesinde ise %48 oranında artış sağlanmıştır. Uygulama döneminden sonraki beş yılın incelendiği analiz ve anket çalışmalarının sonuçlarından görülebileceği üzere yararlanıcılar, proje ile başlayan bu artış trendini korumuş ve geliştirmiştir.

Performans Göstergesi	Artış Miktarı
Sürekli İstihdam	214
Geçici İstihdam	1
İstihdam Edilen Kadın Sayısı	50
İstihdam Edilen Genç Sayısı	21
Lisans ve Üzeri Eğitimli İstihdam Sayısı	25

Tablo 36. İstihdam artışları

Proje başvurularında ve uygulama dönemlerinde üzerinde hassasiyetle durulan istihdam göstergesinde ise program özelinde başarılı bir performans sergilendiği ifade edilebilir. Proje uygulama dönemi sona erdiğinde KAYS ve nihai rapor verilerine göre proje uygulama döneminde işletmeler SGK işe giriş bildirgeleri ile toplamda 214 kişinin sürekli istihdamını bir kişinin ise geçici istihdamını beyan etmiştir. Fakat 25 firmanın proje başlangıç ve bitiş dönemlerindeki SGK dökümleri incelendiğinde toplam personel sayısında 100 kişilik istihdam artışı sağlandığı tespit edilmiştir. KAYS nihai rapor girişleri kapsamında gerçekleştirilen istihdamın 50'sinin kadın, 21'inin genç, 25'inin ise lisans ve üzeri eğitilmiş personel olması da destek programlarındaki önceliklerin bir sonucudur. Özellikle kadın istihdamı konusunda elde edilen sonuç ajans desteklerinin hedef odaklı olarak planlandığında hangi ölçüde başarıya ulaşıldığını göstermektedir.

Performans Göstergesi	Birim	Artış Miktarı
Eğitim Sayısı	Adet	25
Eğitim Süresi	Saat	452
Eğitime Katılan Kişi Sayısı	Adet	285
Katılım Sağlanan Seminer, Toplantı, Konferans, Çalıştay vs. Sayısı	Adet	5

Tablo 37. Eğitim verileri

Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı tarafından yapılan planlama çalışmalarında ortaya konan insan kaynaklarının geliştirilmesi ve kurumsal kapasitenin artırılmasına yönelik öncelik ve tedbirler doğrultusunda oluşturulan programlar ile eğitim ve danışmanlık faaliyetlerinin desteklendiği görülmektedir. Çalışmaya konu mali destek programında da yararlanıcı 25 firmanın 25 adet eğitim düzenlediği ve bu eğitimlere 285 kişi katıldığı görülmüştür. Toplamda 452 saat süren eğitimler sonunda projesini başarı ile tamamlayan işletmelerde kurumsal kapasite gelişimi, iş sağlığı ve güvenliği, makine-ekipman yazılımlarının kullanımı ve uzmanlık geliştirme gibi konularda alınan eğitimler ile işletmelerin bölgenin insan kaynağı gelişimine katkı sundukları ifade edilebilir. Ayrıca yararlanıcılar proje uygulama döneminde düzenledikleri 5 adet etkinlik ile işbirliği, tanıtım ve farkındalık çalışmaları yürütmüştür.

Performans Göstergesi	Artış Miktarı (Adet)
Makine Sayısı	124
Geliştirilen Ar-Ge/Ür-Ge Merkezi Sayısı	1
Ürün Çeşidi Sayısı	880
Yenilikçi Ürün Çeşidi Sayısı	41
Geliştirilen Prototip Ürün Sayısı	28
Patent Başvuru Sayısı	1
Marka Başvuru Sayısı	1
Alınan Sertifika Sayısı	16
Düzenlenen Sergi, Fuar Sayısı	3
İhracat Yapılan Ülke Sayısı	37

Tablo 38. Artış sağlanan göstergeler

Destek programı tamamlandığında yararlanıcıların, demirbaşlarına 124 adet yeni makine ekledikleri görülmüştür. Alınan ekipmanlar ile geliştirilen üretim süreçlerinin sonucu olarak işletmeler, yeni müşterilere ulaşabilmek ve yurt dışı pazarlara açılabilme amacıyla rekabet güçlerine katkı sağlayacak çalışmalar gerçekleştirmiştir. Bu hedeflere yönelik olarak bir işletme üretilen ürünlerin yurt dışı pazarlarda tabii tutulduğu testleri, üretim süreçleri sonunda kendi işletmesinde uygulayabilmek ve yeni ürünler üretme konusunda araştırma yapabilmek adına firma bünyesinde bir AR-GE merkezi kurmuştur. Yine program sonunda firma sahipleri kataloglarına 880 adet yeni ürün ekleyerek daha fazla sayıda müşteriye hitap edebilme imkanı elde etmiştir. Ayrıca yararlanıcılar 41'i yenilikçi, 28'i ise prototip olmak üzere üretilen yeni ürünler ile üretim süreçlerini geliştirmek adına faaliyetlerde bulunmuştur. Üretim süreçlerinin iyileştirilmesi ve rekabetçiliğin geliştirilmesi amacıyla yapılan faaliyetlerin sonucunda program uygulama döneminde birer adet patent başvurusu ve marka başvurusu yapılmıştır. İyileştirilen üretim süreçlerinin, yeni ürünlerin yeni pazarlara ulaşmasında önemli rol oynayan kalite standardizasyonu çalışmaları da programın öne çıkan unsurlarındandır. Bu hedefin araştırılması amacıyla incelenen KAYS ve nihai rapor verilerinden proje uygulama döneminde 16 adet kalite standardizasyon belgesinin temin edildiği tespit edilmiştir. Yararlanıcı firmalarda sağlanan markalaşma, rekabetçiliğin geliştirilmesi, üretim süreçlerinin iyileştirilmesi, kalite standardizasyonu, makine parkurunun geliştirilmesi ve insan kaynağının geliştirilmesi faaliyetleri; tanıtım ve pazarlama ile gelire dönüşebilmektedir. Bu kapsamda işletmeler uygulama döneminde 3 adet tanıtım organizasyonu düzenlemiş ve firma bilinirliğine katkı sağlamıştır. Tüm bu göstergelerde sağlanan gelişim ve artan firma rekabetçiliği sonucunda uygulanan analiz ve anket çalışmalarının doğruladığı üzere, yararlanıcılar uygulama döneminde 37 ülkeye ihracat gerçekleştirmiştir.

42-İSTİHDAMIN SEKTÖRLERE GÖRE DAĞILIMI

NACE Faaliyet Bölümü 2. Seviye	Başarılı Proje Sayısı ⁵	Uygulama Dönemi İstihdam Sayısı ⁶	Proje Yatırımları Sonucu İlave İstihdam ⁷	Toplam
10 - Gıda ürünlerinin imalatı	1	3	3	6
16 - Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden örülerek yapılan eşyaların imalatı	3	11	52	63
23 - Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	2	7	27	34
24 - Ana metal sanayii	2	9	8	17
25 - Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine ve teçhizat hariç)	2	12	28	40
27 - Elektrikli teçhizat imalatı	3	13	13	26
28 - Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı	1	3	0	3
31 - Mobilya imalatı	4	12	2	14
32 - Diğer imalatlar	2	11	14	25
33 - Makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı	1	4	1	5
43 - Özel inşaat faaliyetleri	1	0	5	5
55 - Konaklama	3	15	7	22
Genel Toplam	25	100	160	260

Tablo 39. İstihdamın sektörlere göre dağılımı

Mali destek programı kapsamında yararlanıcılar tarafından sunulan nihai raporlar ve KAYS girişleri incelendiğinde 214 kişilik istihdam yapıldığı beyan edilmiştir. Fakat SGK Sigortalı İşe Giriş Bildirgelerinin incelenmesi neticesinde projelerin uygulama döneminde yararlanıcıların 100 istihdam gerçekleştirdikleri tespit edilmiştir. Uygulanan anketlerde ise yararlanıcılara tamamlanan yatırımlar kapsamında proje sonrası dönemde yapılan istihdam sayısı sorulmuş ve toplamda 160 kişilik ilave istihdam yapıldığı beyan edilmiştir. Bu veriler kapsamında proje yatırımları ile ilgili olarak yararlanıcı işletmelerde 260 kişilik istihdam gerçekleştirilmiştir.

İstihdamın sektörlere göre dağılımına baktığımızda ise ağaç ve ağaç ürünleri sektörünün uygulama dönemi ve sonrasında gerçekleştirdiği 63 kişilik istihdam ile öne çıktığı görülmektedir. Yapılan birebir görüşmelerde yararlanıcılar ihracata ilişkin sağladıkları gelişmenin istihdam ve büyüme anlamında firmalarını olumlu yönde etkilediğini ifade etmişlerdir. Yine ihracat odaklı çalışan demir-çelik sektörü ile ilişkili fabrikasyon metal ürünleri imalatı, ana metal sanayi, elektrikli teçhizat imalatı firmalarının istihdam verisinde öne çıktığı görülmektedir. Projesini başarı ile tamamlayan 4 firmanın yer aldığı mobilya imalatı sektöründe faaliyetlerini sürdüren firmalar, destek sonrası dönemde sadece iki kişilik istihdam gerçekleştirebilmiştir. Firmalar buna sebep olarak döviz kuru kaynaklı maliyet artışlarının olumsuz etkisini öne sürmüştür. Konaklama sektöründe yer alan firmalar ise pandemi sebebiyle destek sonrası dönemde beklenen ivmeyi kazanamadıklarını ifade etmiştir.

⁵ Proje başvuru dönemi NACE faaliyet bölümü esas alınmıştır.

⁶ KAYS ve nihai rapor verileri kapsamında SGK İşe Giriş Bildirgeleri ile tespit edilen veriler kullanılmıştır.

⁷ Anket uygulaması kapsamında elde edilen veriler kullanılarak oluşturulmuştur.

43-KADIN İSTİHDAMININ SEKTÖRLERE GÖRE DAĞILIMI

NACE 2. Seviye Faaliyet Bölümü	Kadın İstihdamı Sağlanan Proje Sayısı	Nihai Raporla Sunulan İstihdam Sayısı
16- Ağaç, Ağaç Ürünleri ve Mantar Ürünleri İmalatı	1	1
23- Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	1	2
24- Ana Metal Sanayi	1	7
25- Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (Makine ve teçhizat hariç)	1	1
27- Elektrikli teçhizat imalatı	3	4
31- Mobilya İmalatı	1	2
32- Diğer İmalatlar	2	27
55- Konaklama	2	6
Toplam	12	50

Tablo 40. Kadın istihdamının sektörlere göre dağılımı

Proje uygulama döneminin önemli çıktılarından biri, sağlanan 50 kişilik kadın istihdamıdır. Uygulama dönemi sonunda 12 yararlanıcı firma toplamda 50 kadın istihdam etmiştir. İmalat sanayi ve turizm sektörünün hedef grup olarak belirlendiği program kapsamında 9 farklı faaliyet grubunda kadın istihdamı gerçekleştirilmiştir. Diğer imalatlar faaliyet bölümü altında gıda üretimi yapan firma, gerçekleştirdiği makine modernizasyonu yatırımı sonrasında sağladığı ilave 23 kişilik istihdam ile bu alanda önemli başarıya imza atmıştır. Konaklama sektöründe projesini başarı ile tamamlayan üç işletmeden ikisi de yine program kapsamında 6 kadın istihdam etmiştir. Bölgenin demir-çelik bağlantılı sektörlerde potansiyeli göz önünde bulundurulduğunda, bölgedeki güçlü işletmeler, program kapsamında kadın istihdamı önceliğine önem vermiştir. Ana metal sanayi, fabrikasyon metal ürünleri imalatı ve elektrikli teçhizat imalatı faaliyet alanlarında 11 kadın istihdamı proje uygulama dönemi içerisinde gerçekleştirilmiştir. Bölgenin diğer öne çıkan faaliyet alanı olarak ağaç ve ağaç ürünleri ile mobilya imalatı faaliyet gruplarından da bu destek programı kapsamında 3 kişilik kadın istihdamı dikkat çekmektedir. Program öncelikleri ve kalkınma hedefleri ile birlikte değerlendirildiğinde genel anlamda istihdamın, özelde ise kadın istihdamının performans göstergesi olarak proje değerlendirmelerinde dikkate alınması olumlu sonuçlar ortaya koymuştur.

Ek 1: 5510 Sayılı Kanunun 4-1/a Maddesi Kapsamındaki İşyeri ve Zorunlu Sigortalı Sayılarının Faaliyet Gruplarına ve İllere Göre Dağılımı, 2015

Faaliyet Kodu	Faaliyet Grupları (*) (NACE Rev.2 Sınıflandırmasına Göre)	Zonguldak		Bartın		Karabük		Toplam İş Yeri Sayısı	Toplam Sigortalı Sayısı
		İşyeri	Sigortalı	İşyeri	Sigortalı	İşyeri	Sigortalı		
1	Bitkisel ve Hayvansal Üretim	63	409	31	193	34	165	128	767
2	Ormancılık ve Tomrukçuluk	32	971	25	443	36	773	93	2.187
3	Balıkçılık ve Su Ürünleri Yetiştir.	5	16	3	7	2	6	10	29
5	Kömür ve Linyit Çıkarılması	81	9.798	6	1.591	-	-	87	11.389
6	Ham Petrol ve Doğalgaz Çıkarımı	-	-	-	-	-	-	-	-
7	Metal Cevheri Madenciligi	1	1	-	-	2	75	3	76
8	Diğer Madencilik ve Taş Ocak.	25	279	7	153	29	382	61	814
9	Madenciligi Destekleyici Hizmet	5	79	-	-	-	-	5	79
10	Gıda Ürünleri İmalatı	342	2.022	107	749	135	626	584	3.397
11	İçecek İmalatı	-	-	1	13	3	69	4	82
12	Tütün Ürünleri İmalatı	-	-	-	-	-	-	-	-
13	Tekstil Ürünleri İmalatı	28	979	10	337	10	24	48	1.340
14	Giyim Eşyaları İmalatı	68	2.525	35	2.966	47	1.974	150	7.465
15	Deri ve İlgili Ürünler İmalatı	7	116	19	835	3	47	29	998
16	Ağaç,Ağaç Ürünleri ve Mantar Ür.	93	435	36	277	48	253	177	965
17	Kağıt ve Kağıt Ürünleri İmalatı	6	403	-	-	2	4	8	407
18	Kayıtlı Medyanın Basılması ve Çoğ.	33	88	12	38	12	35	57	161
19	Kok Kömürü ve Petrol Ürün. İm.	2	11	-	-	2	13	4	24
20	Kimyasal Ürünleri İmalatı	6	24	2	16	6	20	14	60
21	Eczacılık ve Ecz.İlişkin Mal.İm..	-	-	-	-	-	-	-	-
22	Kauçuk ve Plastik Ürünler İm.	87	1.116	12	779	21	95	120	1.990
23	Metalik Olmayan Ürünler İma.	119	1.406	41	1.139	31	278	191	2.823
24	Ana Metal Sanayi	62	8.343	9	309	83	5.725	154	14.377
25	Fabrik.Metal Ürün.(Mak.Tec.Har)	178	2.763	38	317	44	578	260	3.658
26	Bilgisayar, Elektronik ve Optik Ür.	8	80	-	-	2	4	10	84
27	Elektrikli Techizat İmalatı	22	378	5	20	6	39	33	437
28	Makine ve Ekipman İmalatı	36	368	2	22	13	79	51	469
29	Motorlu Kara Taşıtı ve Römork İm.	15	44	2	11	3	17	20	72
30	Diğer Ulaşım Araçları İmalatı	16	502	15	30	1	21	32	553
31	Mobilya İmalatı	94	646	49	360	49	305	192	1.311
32	Diğer İmalatlar	23	82	4	11	7	31	34	124
33	Makine ve Ekipman.Kurulumu ve On.	156	1.068	22	167	45	430	223	1.665
35	Elk.Gaz,Buhar ve Hava.Sis.Üret.Da.	262	2.044	19	137	130	236	411	2.417
36	Suyun Toplanması Arıtılması ve Dağıt.	6	206	2	2	2	17	10	225
37	Kanalizasyon	2	47	2	18	2	50	6	115
38	Atık Maddelerin Değerlendirilmesi	44	749	11	221	7	394	62	1.364

Faaliyet Kodu	Faaliyet Grupları (*) (NACE Rev.2 Sınıflandırmasına Göre)	Zonguldak		Bartın		Karabük		Toplam İş Yeri Sayısı	Toplam Sigortalı Sayısı
		İşyeri	Sigortalı	İşyeri	Sigortalı	İşyeri	Sigortalı		
39	İyileştirme ve Diğer Atık Yön.Hiz.	-	-	2	2	3	32	5	34
41	Bina İnşaatı	655	7.043	436	3.584	553	4.786	1.644	15.413
42	Bina Dışı Yapıların İnşaatı	163	4.143	70	1.372	78	1.668	311	7.183
43	Özel İnşaat Faaliyetleri	348	1.964	157	825	193	1.032	698	3.821
45	Toptan ve Per.Tic.ve Mot.Taşıtlı.On.	346	853	156	319	149	334	651	1.506
46	Toptan Tic.(Mot.Taşıtlı.Onar.Hariç)	478	2.263	142	712	198	832	818	3.807
47	Perakende Tic.(Mot.Taşıtlı.Onar.Har)	2.283	8.324	789	2.381	900	3.190	3.972	13.895
49	Kara Taşıma.ve Boru Hattı Taşıma.	1.010	3.289	328	991	441	1.488	1.779	5.768
50	Su Yolu Taşımacılığı	2	75	-	-	3	4	5	79
51	Havayolu Taşımacılığı	1	3	-	-	-	-	1	3
52	Taşıma.İçin Depolama ve Destek.Fa.	152	1.137	44	211	43	185	239	1.533
53	Posta ve Kurye Faaliyetleri	24	147	14	55	8	40	46	242
55	Konaklama	96	653	107	501	173	837	376	1.991
56	Yiyecek ve İçecek Hizmeti Faal.	698	3.216	355	1.311	378	1.611	1.431	6.138
58	Yayıncılık Faaliyetleri	22	91	9	22	11	42	42	155
59	Sinema Filmi ve Ses Kaydı Yayıncılığı	4	24	1	11	4	9	9	44
60	Programcılık ve Yayıncılık Faal.	7	27	2	12	4	7	13	46
61	Telekomünikasyon	29	94	7	8	6	10	42	112
62	Bilgisayar Programlama ve Danış.	15	152	2	12	8	27	25	191
63	Bilgi Hizmet Faaliyetleri	22	583	2	106	9	191	33	880
64	Finansal Hizmet.(Sig.ve Emek.Har.)	33	225	11	75	14	105	58	405
65	Sigorta Reas.Emek.Fonl(Zor.S.G.Hariç)	47	147	7	16	8	16	62	179
66	Finans.ve Sig.Hiz.İçin Yard.Faal.	29	87	16	47	28	71	73	205
68	Gayrimenkul Faaliyetleri	63	100	111	161	38	67	212	328
69	Hukuki ve Muhasebe Faaliyetleri	257	639	76	200	115	272	448	1.111
70	İdari Danışmanlık Faaliyetleri	169	1.123	23	109	8	20	200	1.252
71	Mimarlık ve Mühendislik Faaliyeti	81	504	46	168	63	330	190	1.002
72	Bilimsel Araştırma ve Geliş.Faal.	-	-	-	-	-	-	-	-
73	Reklamcılık ve Pazar Araştırması	24	105	2	5	16	37	42	147
74	Diğer Mesleki,Bilim.ve Tek.Faal.	30	77	10	23	17	37	57	137
75	veterinerlik Hizmetleri	23	54	10	17	3	3	36	74
77	Kiralama ve Leasing Faaliyetleri	45	94	3	4	10	24	58	122
78	İstihdam Faaliyetleri	7	131	15	468	4	46	26	645

Faaliyet Kodu	Faaliyet Grupları (*) (NACE Rev.2 Sınıflandırmasına Göre)	Zonguldak		Bartın		Karabük		Toplam İş Yeri Sayısı	Toplam Sigortalı Sayısı
		İşyeri	Sigortalı	İşyeri	Sigortalı	İşyeri	Sigortalı		
79	Seyahat Acentesi, Tur Oper. Rez. Hiz.	32	80	17	39	12	46	61	165
80	Güvenlik ve Soruşturma Faaliyet.	111	1.459	33	298	55	430	199	2.187
81	Bina ve Çevre Düzenleme Faaliyet.	384	4.755	92	1.309	199	2.825	675	8.889
82	Büro Yönetimi, Büro Desteği Faal.	229	1.040	54	357	220	1.230	503	2.627
84	Kamu Yön. ve Savunma, Zor. Sos. GÜv.	33	762	2	2	6	72	41	836
85	Eğitim	239	2.716	76	1.087	110	3.032	425	6.835
86	İnsan Sağlığı Hizmetleri	141	1.770	58	308	42	560	241	2.638
87	Yatılı Bakım Faaliyetleri	13	129	8	31	4	30	25	190
88	Sosyal Hizmetler	37	309	11	54	20	210	68	573
90	Yaratıcı Sanatlar, Eğlence Faal.	4	6	1	15	-	-	5	21
91	Kütüphane, Arşiv ve Müzeler	1	2	-	-	4	34	5	36
92	Kumar ve Müşterek Bahis Faal.	109	410	8	20	8	10	125	440
93	Spor, Eğlence ve Dinlenme Faal.	37	123	21	74	27	164	85	361
94	Üye Olunan Kuruluş Faaliyetleri	79	206	35	78	29	81	143	365
95	Bilgisayar ve Kişisel Ev Eşya. Onar.	126	504	43	133	29	106	198	743
96	Diğer Hizmet Faaliyetleri	156	443	56	102	61	116	273	661
97	Ev İçi Çalışanların Faaliyetleri	30	32	34	34	12	12	76	78
98	Hanehalkları Tar. Kendi İht. Faal.	6	7	-	-	-	-	6	7
99	Uluslararası Örgüt ve Tems. Faal.	9	27	-	-	1	6	10	33
Toplam -Total		10.866	90.145	4.029	28.830	5.142	39.082	20.037	158.057

Kaynak: http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik/sgk_istatistik_yilliklari
(2015 yılı verileri)

Ek 2: 2015 Yılı TR81 Bölgesi NACE Rev. 2 Faaliyet Bölümlerine Göre Girişim Sayısı

NACE Rev. 2 Faaliyet Grubu	Girişim Sayısı
49.31. (Kara Taşımacılığı İle Yapılan Şehir İçi Ve Banliyö Yolcu Taşımacılığı)	2.770
56.30. (İçecek Sunum Hizmetleri)	2.511
94.99. (Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Üye Olunan Kuruluşların Faaliyetleri)	2.470
49.41. (Kara Yolu İle Yük Taşımacılığı)	2.129
56.10. (Lokantalar Ve Seyyar Yemek Hizmeti Faaliyetleri)	1.807
47.11. (Belirli Bir Mala Tahsis Edilmemiş Mağazalarda Gıda, İçecek Veya Tütün Ağırlıklı Perakende Ticaret)	1.799
45.20. (Motorlu Kara Taşıtlarının Bakım Ve Onarımı)	1.388
49.39. (Başka Yerde Sınıflandırılmamış Kara Taşımacılığı İle Yapılan Diğer Yolcu Taşımacılığı)	1.346
49.32. (Taksi Taşımacılığı)	1.331
96.02. (Kuaförlük Ve Diğer Güzellik Salonlarının Faaliyetleri)	1.246
41.20. (İkamet Amaçlı Olan Veya İkamet Amaçlı Olmayan Binaların İnşaatı)	998
47.78. (Belirli Bir Mala Tahsis Edilmiş Mağazalarda Diğer Yeni Malların Perakende Ticareti)	766
47.52. (Belirli Bir Mala Tahsis Edilmiş Mağazalarda Hırdavat, Boya Ve Cam Perakende Ticareti)	711
47.26. (Belirli Bir Mala Tahsis Edilmiş Mağazalardaki Tütün Ürünlerinin Perakende Ticareti)	656
47.71. (Belirli Bir Mala Tahsis Edilmiş Mağazalarda Giyim Eşyalarının Perakende Ticareti)	644
47.51. (Belirli Bir Mala Tahsis Edilmiş Mağazalarda Tekstil Ürünleri Perakende Ticareti)	485
69.10. (Hukuk Faaliyetleri)	479
47.54. (Belirli Bir Mala Tahsis Edilmiş Mağazalarda Elektrikli Ev Aletlerinin Perakende Ticareti)	410
56.29. (Diğer Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri)	408
14.13. (Diğer Dış Giyim Eşyaları İmalatı)	400
69.20. (Muhasebe, Defter Tutma Ve Denetim Faaliyetleri; Vergi Danışmanlığı)	394
93.12. (Spor Kulüplerinin Faaliyetleri)	383
10.71. (Ekmek, Taze Pastane Ürünleri Ve Taze Kek İmalatı)	355
47.59. (Belirli Bir Mala Tahsis Edilmiş Mağazalarda Mobilya, Aydınlatma Teçhizatı Ve Diğer Ev Eşyalarının Perakende Ticareti)	342
47.81. (Tezgahlar Ve Pazar Yerleri Vasıtasıyla Gıda, İçecek Ve Tütün Ürünleri Perakende Ticareti)	318
47.73. (Belirli Bir Mala Tahsis Edilmiş Mağazalarda Eczacılık Ürünlerinin Perakende Ticareti)	314
45.32. (Motorlu Kara Taşıtlarının Parça Ve Aksesuarlarının Perakende Ticareti)	297
16.23. (Diğer Bina Doğramacılığı Ve Marangozluk Ürünlerinin İmalatı)	289
47.72. (Belirli Bir Mala Tahsis Edilmiş Mağazalarda Ayakkabı Ve Deri Eşyaların Perakende Ticareti)	274
45.11. (Otomobillerin Ve Hafif Motorlu Kara Taşıtlarının Ticareti)	265
47.25. (Belirli Bir Mala Tahsis Edilmiş Mağazalardaki İçeceklerin Perakende Ticareti)	258
71.12. (Mühendislik Faaliyetleri Ve İlgili Teknik Danışmanlık)	252
52.21. (Kara Taşımacılığını Destekleyici Hizmet Faaliyetleri)	232
43.22. (Sihhi Tesisat, Isıtma Ve İklimlendirme Tesisatı)	227
25.62. (Metallerin Makinede İşlenmesi Ve Şekil Verilmesi)	226
47.22. (Belirli Bir Mala Tahsis Edilmiş Mağazalardaki Et Ve Et Ürünlerinin Perakende Ticareti)	225
47.42. (Belirli Bir Mala Tahsis Edilmiş Mağazalarda Telekomünikasyon Teçhizatının Perakende Ticareti)	225
47.21. (Belirli Bir Mala Tahsis Edilmiş Mağazalardaki Meyve Ve Sebze Perakende Ticareti)	216
46.72. (Metallerin Ve Metal Cevherlerinin Toptan Ticareti)	215
55.90. (Diğer Konaklama Yerleri)	211
46.73. (Ağaç, İnşaat Malzemesi Ve Sihhi Teçhizat Toptan Ticareti)	205
47.77. (Belirli Bir Mala Tahsis Edilmiş Mağazalarda Saat Ve Mücevher Perakende Ticareti)	202
25.12. (Metalden Kapı Ve Pencere İmalatı)	187
47.99. (Mağazalar, Tezgahlar Ve Pazar Yerleri Dışında Yapılan Diğer Perakende Ticaret)	187
22.23. (Plastik İnşaat Malzemesi İmalatı)	183
47.62. (Belirli Bir Mala Tahsis Edilmiş Mağazalarda Gazeteler Ve Kırtasiye Ürünlerinin Perakende Ticareti)	180
95.22. (Evde Kullanılan Cihazlar İle Ev Ve Bahçe Gereçlerinin Onarımı)	178
47.82. (Tezgahlar Ve Pazar Yerleri Vasıtasıyla Tekstil, Giyim Eşyası Ve Ayakkabı Perakende Ticareti)	176
31.09. (Diğer Mobilyaların İmalatı)	169
47.89. (Tezgahlar Ve Pazar Yerleri Vasıtasıyla Diğer Malların Perakende Ticareti)	165
68.31. (Gayrimenkul Acenteleri)	164
47.29. (Belirli Bir Mala Tahsis Edilmiş Mağazalardaki Diğer Gıda Ürünlerinin Perakende Ticareti)	163
43.21. (Elektrik Tesisatı)	161
47.76. (Belirli Bir Mala Tahsis Edilmiş Mağazalarda Çiçek, Bitki, Tohum, Gübre, Ev Hayvanları Ve Ev Hayvanları Yemleri Perakende Ticareti)	148
41.10. (İnşaat Projelerinin Geliştirilmesi)	147
47.30. (Belirli Bir Mala Tahsis Edilmiş Mağazalarda Otomotiv Yakıtının Perakende Ticareti)	145
46.71. (Katı, Sıvı Ve Gazlı Yakıtlar İle Bunlarla İlgili Ürünlerin Toptan Ticareti)	144

NACE Rev. 2 Faaliyet Grubu	Girişim Sayısı
47.53. [Belirli Bir Mala Tahsis Edilmiş Mağazalarda Halı, Kilim, Duvar Ve Yer Kaplamalarının Perakende	142
66.22. [Sigorta Acentelerinin Ve Aracılarının Faaliyetleri]	142
46.39. [Belirli Bir Mala Tahsis Edilmemiş Mağazalardaki Gıda, İçecek Ve Tütün Toptan Ticareti]	141
61.90. [Diğer Telekomünikasyon Faaliyetleri]	138
02.40. [Ormancılık İçin Destekleyici Faaliyetler]	134
55.10. [Otel ve Benzeri Konaklama Yerleri]	130
96.01. [Tekstil Ve Kürk Ürünlerinin Yıkama Ve (Kuru) Temizlenmesi]	130
31.01. [Büro Ve Mağaza Mobilyaları İmalatı]	129
47.41. [Belirli Bir Mala Tahsis Edilmiş Mağazalarda Bilgisayarların, Çevre Donanımlarının Ve Yazılım Programlarının Perakende Ticareti]	129
93.29. [Diğer Eğlence Ve Dinlenme Faaliyetleri]	121
95.29. [Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Kişisel Eşyaların Ve Ev Eşyalarının Onarımı]	117
74.20. [Fotoğrafçılık Faaliyetleri]	116
31.02. [Mutfak Mobilyalarının İmalatı]	114
71.11. [Mimarlık Faaliyetleri]	108
86.23. [Dişçilik İle İlgili Uygulama Faaliyetleri]	104
23.70. [Taş Ve Mermerin Kesilmesi, Şekil Verilmesi Ve Bitirilmesi]	99
47.24. [Belirli Bir Mala Tahsis Edilmiş Mağazalardaki Ekmek, Pastalar, Unlu Mamuller Ve Şekerli Ürünlerin Perakende Ticareti]	99
94.11. [İş Ve İşveren Kuruluşlarının Faaliyetleri]	98
85.59. [Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Eğitim]	95
43.33. [Yer Ve Duvar Kaplama]	93
81.21. [Binaların Genel Temizliği]	92
43.99. [Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Özel İnşaat Faaliyetleri]	91
43.29. [Diğer İnşaat Tesisatı]	90
86.22. [Uzman Hekimlik İle İlgili Uygulama Faaliyetleri]	89
16.10. [Ağaçların Biçilmesi Ve Planyalanması]	87
33.12. [Makinelerin Onarımı]	87
10.72. [Peksimet Ve Bisküvi İmalatı; Dayanıklı Pastane Ürünleri Ve Dayanıklı Kek İmalatı]	86
13.92. [Giyim Eşyası Dışındaki Tamamlanmış Tekstil Ürünlerinin İmalatı]	85
46.31. [Meyve Ve Sebzelerin Toptan Ticareti]	85
47.64. [Belirli Bir Mala Tahsis Edilmiş Mağazalarda Spor Malzemelerinin Perakende Ticareti]	77
43.12. [Şantiyenin Hazırlanması]	75
75.00. [Veterinerlik Hizmetleri]	74
43.31. [Sıva İşleri]	71
77.11. [Motorlu Hafif Kara Taşıtlarının Ve Arabaların Kiralanması Ve Leasingi]	71
47.23. [Belirli Bir Mala Tahsis Edilmiş Mağazalardaki Balık, Kabuklu Hayvanlar Ve Yumuşakçaların Perakende Ticareti]	67
73.11. [Reklam Ajanslarının Faaliyetleri]	67
95.23. [Ayakkabı Ve Deri Eşyaların Onarımı]	66
18.12. [Diğer Matbaacılık]	64
95.21. [Tüketici Elektronik Ürünlerinin Onarımı]	63
52.29. [Taşımacılığı Destekleyici Diğer Faaliyetler]	61
05.10. [Taş Kömürü Madenciliği]	60
43.32. [Doğrama Tesisatı]	60
47.75. [Belirli Bir Mala Tahsis Edilmiş Mağazalarda Kozmetik Ve Kişisel Bakım Malzemelerinin Perakende	60
95.24. [Mobilyaların Ve Ev Döşemelerinin Onarımı]	59
46.17. [Gıda, İçecek Ve Tütün Satışı İle İlgili Aracılar]	58
01.47. [Kümes Hayvanları Yetiştiriciliği]	57
46.77. [Atık Ve Hurda Toptan Ticareti]	57
47.74. [Belirli Bir Mala Tahsis Edilmiş Mağazalarda Tıbbi Ve Ortopedik Ürünlerin Perakende Ticareti]	56
92.00. [Kumar Ve Müşterek Bahis Faaliyetleri]	56
96.09. [Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Hizmet Faaliyetleri]	55
46.49. [Diğer Ev Eşyalarının Toptan Ticareti]	54
55.20. [Tatil Ve Diğer Kısa Süreli Konaklama Yerleri]	51
47.79. [Kullanılmış Malların Satıldığı Mağazalardaki Perakende Ticaret]	49
95.11. [Bilgisayarların Ve Bilgisayar Çevre Birimlerinin Onarımı]	48
58.13. [Gazetelerin Yayımlanması]	47
46.23. [Canlı Hayvanların Toptan Ticareti]	46
14.14. [İç Giyim Eşyası İmalatı]	45

NACE Rev. 2 Faaliyet Grubu	Girişim Sayısı
46.43. (Elektrikli Ev Aletleri Toptan Ticareti)	45
95.12. (İletişim Araç Ve Gereçlerinin Onarımı)	43
45.31. (Motorlu Kara Taşıtlarının Parça Ve Aksesuarlarının Toptan Ticareti)	41
46.44. (Porselen Ve Cam Eşya İle Temizlik Maddelerinin Toptan Ticareti)	41
16.29. (Diğer Ağaç Ürünleri İmalatı; Mantardan, Saz, Saman Ve Benzeri Örmeye Malzemelerinden Yapılmış)	40
45.40. (Motosiklet Ve İlgili Parça Ve Aksesuarların Ticareti, Bakımı Ve Onarımı)	40
33.14. (Elektrikli Ekipmanların Onarımı)	39
93.11. (Spor Tesislerinin İşletilmesi)	38
25.11. (Metal Yapı Ve Yapı Parçaları İmalatı)	37
85.60. (Eğitimi Destekleyici Faaliyetler)	37
43.91. (Çatı İşleri)	36
53.20. (Diğer Posta Ve Kurye Faaliyetleri)	35
46.42. (Çiysi Ve Ayakkabı Toptan Ticareti)	33
85.53. (Sürücü Kursu Faaliyetleri)	33
95.25. (Saatlerin Ve Mücevherlerin Onarımı)	33
32.12. (Mücevher Ve Benzeri Eşyaların İmalatı)	32
43.34. (Boya Ve Cam İşleri)	32
46.74. (Hırdavat, Sıhhi Tesisat Ve Isıtma Tesisatı Malzemelerinin Toptan Ticareti)	32
25.99. (Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Fabrikasyon Metal Ürünlerin İmalatı)	31
27.40. (Elektrikli Aydınlatma Ekipmanlarının İmalatı)	31
46.21. (Tahıl, İşlenmemiş Tütün, Tohum Ve Hayvan Yemi Toptan Ticareti)	31
86.21. (Genel Hekimlik Uygulama Faaliyetleri)	31
88.91. (Çocuk Gündüz Bakım (Kreş) Faaliyetleri)	31
24.10. (Ana Demir Ve Çelik Ürünleri İle Ferro Alaşımların İmalatı)	29
46.46. (Eczacılık Ürünlerinin Toptan Ticareti)	29
47.65. (Belirli Bir Mala Tahsis Edilmiş Mağazalarda Oyunlar Ve Oyuncakların Perakende Ticareti)	29
46.34. (İçecek Toptan Ticareti)	28
47.63. (Belirli Bir Mala Tahsis Edilmiş Mağazalarda Müzik Ve Video Kayıtlarının Perakende Ticareti)	28
74.90. (Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Mesleki, Bilimsel Ve Teknik Faaliyetler)	27
94.91. (Dini Kuruluşların Faaliyetleri)	27
43.39. (İnşaatlardaki Diğer Bütünleyici Ve Tamamlayıcı İşler)	26
46.38. (Balık, Kabuklular Ve Yumuşakçalar Da Dahil Diğer Gıda Maddelerinin Toptan Ticareti)	25
88.99. (Başka Yerde Sınıflandırılmamış Barınacak Yer Sağlanmaksızın Verilen Diğer Sosyal Yardım Hizmetleri)	25
23.61. (İnşaat Amaçlı Beton Ürünlerin İmalatı)	24
30.12. (Eğlence Ve Spor Amaçlı Teknelerin Yapımı)	24
94.12. (Profesyonel Meslek Kuruluşlarının Faaliyetleri)	24
15.20. (Ayakkabı, Bot, Terlik Vb. İmalatı)	23
46.36. (Şeker, Çikolata Ve Şekerleme Toptan Ticareti)	23
46.90. (Belirli Bir Mala Tahsis Edilmemiş Mağazalardaki Toptan Ticaret)	23
46.33. (Süt Ürünleri, Yumurta Ve Yenilebilir Sıvı Ve Katı Yağların Toptan Ticareti)	21
49.42. (Ev Ve İş Yerlerine Verilen Taşımacılık Hizmetleri)	21
52.24. (Kargo Yükleme Boşaltma Hizmetleri)	21
82.99. (Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer İşletme Destek Hizmet Faaliyetleri)	21
94.20. (Sendika Faaliyetleri)	21
10.82. (Kakao, Çikolata Ve Şekerleme İmalatı)	20
42.11. (Kara Yolları Ve Otoyolların İnşaatı)	20
62.01. (Bilgisayar Programlama Faaliyetleri)	20
70.22. (İşletme Ve Diğer İdari Danışmanlık Faaliyetleri)	20
33.15. (Gemilerin Ve Teknelerin Bakım Ve Onarımı)	19
47.19. (Belirli Bir Mala Tahsis Edilmemiş Mağazalarda Yapılan Diğer Perakende Ticaret)	19
66.19. (Finansal Hizmetler İçin Yardımcı Diğer Faaliyetler (Sigorta Ve Emeklilik Fonları Hariç))	19
82.91. (Tahsilat Daireleri Ve Kredi Kayıt Bürolarının Faaliyetleri)	19
93.13. (Form Tutma Salonları İle Vücut Geliştirme Salonları)	19
10.61. (Öğütülmüş Hububat Ve Sebze Ürünleri İmalatı)	18
32.50. (Tıbbi Ve Dişçilik İle İlgili Araç Ve Gereçlerin İmalatı)	18
46.41. (Tekstil Ürünlerinin Toptan Ticareti)	18
46.47. (Mobilya, Halı Ve Aydınlatma Ekipmanlarının Toptan Ticareti)	18
46.61. (Tarımsal Amaçlı Makine Ve Ekipmanlar İle Aksam Ve Parçalarının Toptan Ticareti)	17
46.69. (Diğer Makine Ve Ekipmanların Toptan Ticareti)	17

NACE Rev. 2 Faaliyet Grubu	Girişim Sayısı
58.14. (Dergi Ve Süreli Yayınların Yayımlanması)	17
78.10. (İş Bulma Acentelerinin Faaliyetleri)	17
42.22. (Elektrik Ve Telekomünikasyon İçin Hizmet Projelerinin İnşaatı)	16
46.52. (Elektronik Ve Telekomünikasyon Ekipmanlarının Ve Parçalarının Toptan Ticareti)	16
86.90. (İnsan Sağlığı İle İlgili Diğer Hizmetler)	16
96.04. (Hamam, Sauna, Solaryum Salonu, Masaj Salonu Ve Benzeri Yerlerin Faaliyetleri)	16
23.63. (Hazır Beton İmalatı)	15
46.19. (Çeşitli Malların Satışı İle İlgili Aracılar)	15
46.51. (Bilgisayar, Bilgisayar Çevre Birimleri Ve Yazılım Toptan Ticareti)	15
47.43. (Belirli Bir Mala Tahsis Edilmiş Mağazalarda Ses Ve Görüntü Cihazlarının Perakende Ticareti)	15
47.61. (Belirli Bir Mala Tahsis Edilmiş Mağazalarda Kitapların Perakende Ticareti)	15
80.10. (Özel Güvenlik Faaliyetleri)	15
81.29. (Diğer Temizlik Faaliyetleri)	15
08.11. (Süsleme Ve Yapı Taşları İle Kireç Taşı, Alçı Taşı, Tebeşir Ve Kayağantaşı (Arduvaz-Kayraktaşı)	14
13.99. (Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Tekstillerin İmalatı)	14
30.11. (Gemilerin Ve Yüzen Yapıların İnşası)	14
60.10. (Radyo Yayıncılığı)	14
82.30. (Kongre Ve Ticari Gösteri Organizasyonu)	14
01.61. (Bitkisel Üretimi Destekleyici Faaliyetler)	13
68.20. (Kendine Ait Veya Kiralanan Gayrimenkulun Kiraya Verilmesi Veya İşletilmesi)	13
85.31. (Genel Ortaöğretim)	13
08.12. (Çakıl Ve Kum Ocaklarının Faaliyetleri; Kıl Ve Kaolin Çıkarımı)	12
10.51. (Süthane İşletmeciliği Ve Peynir İmalatı)	12
28.91. (Metalürji Makineleri İmalatı)	12
42.21. (Akışkanlar İçin Hizmet Projelerinin İnşaatı)	12
46.45. (Parfüm Ve Kozmetik Ürünlerinin Toptan Ticareti)	12
50.10. (Deniz Ve Kıyı Sularında Yolcu Taşımacılığı)	12
93.19. (Diğer Spor Faaliyetleri)	12
01.41. (Sütü Sağılan Büyükbaş Hayvan Yetiştiriciliği)	11
14.19. (Diğer Giyim Eşyalarının Ve Giysi Aksesuarlarının İmalatı)	11
27.52. (Elektriksiz Ev Aletlerinin İmalatı)	11
46.32. (Et Ve Et Ürünlerinin Toptan Ticareti)	11
46.75. (Kimyasal Ürünlerin Toptan Ticareti)	11
56.21. (Özel Günlerde Dışarıya Yemek Hizmeti Sunan İşletmelerin Faaliyetleri)	11
71.20. (Teknik Test Ve Analiz Faaliyetleri)	11
85.20. (İlköğretim)	11
28.41. (Metal İşleme Makinelerinin İmalatı)	10
90.01. (Gösteri Sanatları)	10
11.07. (Alkolsüz İçeceklerin İmalatı; Maden Sularının Ve Diğer Şişelenmiş Suların Üretimi)	9
22.22. (Plastik Torba, Çanta, Poşet, Çuval, Kutu, Damaçana, Şişe, Makara Vb. Paketleme Malzemelerinin)	9
23.12. (Düz Camın Şekillendirilmesi Ve İşlenmesi)	9
43.13. (Test Sondajı Ve Delme)	9
61.20. (Kablosuz Telekomünikasyon Faaliyetleri)	9
62.02. (Bilgisayar Danışmanlık Faaliyetleri)	9
68.32. (Bir Ücret Veya Sözleşme Temeline Dayalı Olarak Gayrimenkulun Yönetilmesi)	9
74.10. (Uzmanlaşmış Tasarım Faaliyetleri)	9
74.30. (Tercüme Ve Sözlü Tercüme Faaliyetleri)	9
79.11. (Seyahat Acentesi Faaliyetleri)	9
85.51. (Spor Ve Eğlence Eğitimi)	9
93.21. (Eğlence Parkları Ve Lunaparkların Faaliyetleri)	9
02.20. (Endüstriyel Ve Yakacak Odun Üretimi)	8
10.52. (Dondurma İmalatı)	8
16.24. (Ahşap Konteyner İmalatı)	8
25.50. (Metallerin Dövülmesi, Preslenmesi, Baskılanması Ve Yuvarlanması; Toz Metalürjisi)	8
29.20. (Motorlu Kara Taşıtları Karoseri (Kaporta) İmalatı; Treyler (Römork) Ve Yarı Treyler (Yarı Römork)	8
61.10. (Kablolu Telekomünikasyon Faaliyetleri)	8
86.10. (Hastane Hizmetleri)	8
01.49. (Diğer Hayvan Yetiştiriciliği)	7
02.10. (Orman Yetiştirme (Silvikültür) Ve Diğer Ormancılık Faaliyetleri)	7

NACE Rev. 2 Faaliyet Grubu	Girişim Sayısı
10.39. (Başka Yerde Sınıflandırılmamış Meyve Ve Sebzelerin İşlenmesi Ve Saklanması)	7
14.12. (İş Giysisi İmalatı)	7
20.41. (Sabun Ve Deterjan İle Temizlik Ve Parlatıcı Maddeler İmalatı)	7
22.29. (Diğer Plastik Ürünlerin İmalatı)	7
23.32. (Fırınlanmış Kilden Tuğla, Karo Ve İnşaat Malzemeleri İmalatı)	7
23.62. (İnşaat Amaçlı Atçı Ürünlerin İmalatı)	7
24.51. (Demir Döküm)	7
25.71. (Çatal-Bıçak Takımları Ve Diğer Kesici Aletlerin İmalatı)	7
25.73. (El Aletleri, Takım Tezgahı Uçları, Testere Ağızları Vb. İmalatı)	7
32.99. (Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer İmalatlar)	7
46.18. (Belirli Diğer Ürünlerin Satışı İle İlgili Uzmanlaşmış Aracılar)	7
52.22. (Su Yolu Taşımacılığını Destekleyici Hizmet Faaliyetleri)	7
60.20. (Televizyon Programcılığı Ve Yayıncılığı Faaliyetleri)	7
66.12. (Menkul Kıymetler Ve Emtia Sözleşmeleri Aracılığı)	7
66.21. (Risk Ve Hasar Değerlemesi)	7
79.90. (Diğer Rezervasyon Hizmetleri Ve İlgili Faaliyetler)	7
82.19. (Fotokopi Çekme, Doküman Hazırlama Ve Diğer Uzmanlaşmış Büro Destek Hizmetleri)	7
85.10. (Okul Öncesi Eğitim)	7
01.42. (Diğer Sığır Ve Manda Yetiştiriciliği)	6
24.20. (Çelikten Tüpler, Borular, İçi Boş Profiller Ve Benzeri Bağlantı Parçalarının İmalatı)	6
25.61. (Metallerin İşlenmesi Ve Kaplanması)	6
28.21. (Fırın, Ocak (Sanayi Ocakları) Ve Brülör (Ocak Ateşleyicileri) İmalatı)	6
28.22. (Kaldırma Ve Taşıma Ekipmanları İmalatı)	6
28.92. (Maden, Taş Ocağı Ve İnşaat Makineleri İmalatı)	6
38.11. (Tehlikesiz Atıkların Toplanması)	6
38.32. (Tasnif Edilmiş Materyallerin Geri Kazanımı)	6
42.91. (Su Projeleri İnşaatı)	6
46.35. (Tütün Ürünlerinin Toptan Ticareti)	6
46.37. (Kahve, Çay, Kakao Ve Baharat Toptan Ticareti)	6
46.76. (Diğer Ara Ürünlerin Toptan Ticareti)	6
47.91. (Posta Yoluyla Veya İnternet Üzerinden Yapılan Perakende Ticaret)	6
80.20. (Güvenlik Sistemleri Hizmet Faaliyetleri)	6
03.11. (Deniz Balıkçılığı)	5
10.13. (Et Ve Kütmes Hayvanları Etlerinden Üretilen Ürünlerin İmalatı)	5
14.11. (Deri Giyim Eşyası İmalatı)	5
17.21. (Oluklu Kağıt Ve Mukavva İmalatı İle Kağıt Ve Mukavvadan Yapılan Muhafazaların İmalatı)	5
22.21. (Plastik Tabaka, Levha, Tüp Ve Profil İmalatı)	5
25.21. (Merkezi Isıtma Radyatörleri (Elektrikli Radyatörler Hariç) Ve Sıcak Su Kazanları (Boylertleri) İmalatı)	5
33.20. (Sanayi Makine Ve Ekipmanlarının Kurulumu)	5
35.11. (Elektrik Enerjisi Üretimi)	5
46.22. (Çiçeklerin Ve Bitkilerin Toptan Ticareti)	5
59.14. (Sinema Filmi Gösterim Faaliyetleri)	5
63.12. (Web Portalları)	5
63.91. (Haber Ajanslarının Faaliyetleri)	5
77.21. (Eğlence Ve Spor Eşyalarının Kiralanması Ve Leasingi)	5
81.10. (Tesis Bünyesindeki Kombine Destek Hizmetleri)	5
85.32. (Teknik Ve Mesleki Orta Öğretim)	5
10.85. (Hazır Yemeklerin İmalatı)	4
13.91. (Örgü (Triko) Veya Tığ İşi (Kroşe) Kumaşların İmalatı)	4
23.41. (Seramik Ev Ve Süs Eşyaları İmalatı)	4
23.42. (Seramik Sıhhi Ürünlerin İmalatı)	4
24.42. (Alüminyum Üretimi)	4
27.12. (Elektrik Dağıtım Ve Kontrol Cihazları İmalatı)	4
28.30. (Tarım Ve Ormancılık Makinelerinin İmalatı)	4
31.03. (Yatak İmalatı)	4
33.11. (Fabrikasyon Metal Ürünlerin Onarımı)	4
45.19. (Diğer Motorlu Kara Taşıtlarının Ticareti)	4
46.63. (Madencilik, Bina Ve Bina Dışı İnşaat Makinelerinin Toptan Ticareti)	4
52.10. (Depolama Ve Ambarlama)	4

NACE Rev. 2 Faaliyet Grubu	Girişim Sayısı
77.32. (Bina Ve Bina Dışı İnşaatlarda Kullanılan Makine Ve Ekipmanların Kiralanması Ve Leasingi)	4
82.92. (Paketleme Faaliyetleri)	4
01.30. (Dikim İçin Bitki Yetiştirilmesi)	3
01.45. (Koyun Ve Keçi Yetiştiriciliği)	3
10.11. (Etin İşlenmesi Ve Saklanması)	3
13.30. (Tekstil Ürünlerinin Bitirilmesi)	3
13.96. (Diğer Teknik Ve Endüstriyel Tekstillerin İmalatı)	3
16.21. (Ahşap Kaplama Paneli Ve Ağaç Esaslı Panel İmalatı)	3
17.22. (Kağıttan Yapılan Ev Eşyası, Sıhhi Malzemeler Ve Tuvalet Malzemeleri İmalatı)	3
18.11. (Gazetelerin Basımı)	3
22.11. (İç Ve Dış Lastik İmalatı; Lastiğe Sırt Geçirilmesi Ve Yeniden İşlenmesi)	3
22.19. (Diğer Kauçuk Ürünleri İmalatı)	3
23.20. (Ateşe Dayanıklı (Refrakter) Ürünlerin İmalatı)	3
23.99. (Başka Yerde Sınıflandırılmamış Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünlerin İmalatı)	3
24.45. (Demir Dışı Diğer Metallerin Üretimi)	3
25.93. (Tel Ürünleri, Zincir Ve Yayların İmalatı)	3
28.12. (Akışkan Gücü İle Çalışan Ekipmanların İmalatı)	3
28.29. (Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Genel Amaçlı Makinelerin İmalatı)	3
28.49. (Diğer Takım Tezgahlarının İmalatı)	3
28.93. (Gıda, İçecek Ve Tütün İşleme Makineleri İmalatı)	3
32.40. (Oyun Ve Oyuncak İmalatı)	3
42.99. (Başka Yerde Sınıflandırılmamış Bina Dışı Diğer Yapılara Ait Projelerin İnşaatı)	3
46.62. (Takım Tezgahlarının Toptan Ticareti)	3
55.30. (Kamp Alanları, Motorlu Karavan Ve Karavan Tipi Treyler (Römork) Park Hizmetleri)	3
58.19. (Diğer Yayıncılık Faaliyetleri)	3
61.30. (Uydu Üzerinden Telekomünikasyon Faaliyetleri)	3
62.09. (Diğer Bilgi Teknolojisi Ve Bilgisayar Hizmet Faaliyetleri)	3
70.21. (Halkla İlişkiler Ve İletişim Faaliyetleri)	3
87.20. (Zihinsel Engellilik, Ruh Sağlığı Ve Madde Bağımlılığına Yönelik Yatılı Bakım Faaliyetleri)	3
87.30. (Yaşlılara Ve Bedensel Engellilere Yönelik Yatılı Bakım Faaliyetleri)	3
90.02. (Gösteri Sanatlarını Destekleyici Faaliyetler)	3
91.03. (Tarihi Alanlar Ve Yapılar İle Benzeri Turistik Yerlerin İşletilmesi)	3
01.62. (Hayvan Üretimini Destekleyici Faaliyetler)	2
01.63. (Hasat Sonrası Bitkisel Ürünler İle İlgili Faaliyetler)	2
02.30. (Tabii Olarak Yetişen Odun Dışı Orman Ürünlerinin Toplanması)	2
03.12. (Tatlı Su Balıkçılığı)	2
03.22. (Tatlı Su Ürünleri Yetiştiriciliği)	2
08.99. (Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Madencilik Ve Taş Ocakçılığı)	2
10.41. (Sıvı Ve Katı Yağ İmalatı)	2
10.84. (Baharat, Sos, Sirke Ve Diğer Çeşni Maddelerinin İmalatı)	2
10.89. (Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Gıda Maddelerinin İmalatı)	2
13.20. (Dokuma)	2
15.12. (Bavul, El Çantası Ve Benzerleri İle Savaşçılık Ve Koşum Takımı İmalatı (Deri Giyim Eşyası Hariç))	2
17.23. (Kağıt Kırtasiye Ürünleri İmalatı)	2
20.14. (Diğer Organik Temel Kimyasalların İmalatı)	2
20.30. (Boya, Vernik Ve Benzeri Kaplayıcı Maddeler İle Matbaa Mürekkebi Ve Macun İmalatı)	2
20.59. (Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Kimyasal Ürünlerin İmalatı)	2
23.13. (Çukur Cam İmalatı)	2
23.19. (Diğer Camların İmalatı Ve İşlenmesi (Teknik Amaçlı Cam Eşyalar Dahil))	2
23.31. (Seramik Karo Ve Kaldırım Taşları İmalatı)	2
23.51. (Çimento İmalatı)	2
24.33. (Soğuk Şekillendirme Veya Katlama)	2
24.52. (Çelik Dökümü)	2
24.54. (Diğer Demir Dışı Metallerin Dökümü)	2
27.11. (Elektrik Motorlarının, Jeneratörlerin Ve Transformatörlerin İmalatı)	2
28.15. (Rulman, Dişli/Dişli Takımı, Şanziman Ve Tahrik Elemanlarının İmalatı)	2
28.99. (Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Özel Amaçlı Makinelerin İmalatı)	2
29.31. (Motorlu Kara Taşıtları İçin Elektrik Ve Elektronik Donanımların İmalatı)	2
29.32. (Motorlu Kara Taşıtları İçin Diğer Parça Ve Aksesuarların İmalatı)	2

NACE Rev. 2 Faaliyet Grubu	Girişim Sayısı
32.91. (Süpürge Ve Fırça İmalatı)	2
33.13. (Elektronik Veya Optik Ekipmanların Onarımı)	2
38.31. (Hurdaların Parçalara Ayrılması)	2
46.11. (Tarımsal Hammaddelerin, Canlı Hayvanların, Tekstil Hammaddelerinin Ve Yarı Mamul Malların Satışı)	2
46.12. (Yakıtların, Maden Cevherlerinin, Metallerin Ve Endüstriyel Kimyasalların Satışı İle İlgili Aracılar)	2
46.24. (Ham Deri, Post Ve Deri Toptan Ticareti)	2
46.48. (Saat Ve Mücevher Toptan Ticareti)	2
50.20. (Deniz Ve Kıyı Sularında Yük Taşımacılığı)	2
68.10. (Kendine Ait Gayrimenkul Alınıp Satılması)	2
77.39. (Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Makine, Ekipman Ve Eşyaların Kiralanması Ve Leasingi)	2
79.12. (Tur Operatörü Faaliyetleri)	2
81.22. (Diğer Bina Ve Endüstriyel Temizlik Faaliyetleri)	2
81.30. (Çevre Düzenlemesi Ve Bakımı Faaliyetleri)	2
01.13. (Sebze, Kavun-Karpuz, Kök Ve Yumru Sebzelerin Yetiştirilmesi)	1
01.25. (Diğer Ağaç Ve Çalı Meyvelerinin Ve Sert Kabuklu Meyvelerin Yetiştirilmesi)	1
01.64. (Bitkisel Üretim İçin Tohumun İşlenmesi)	1
03.21. (Deniz Ürünleri Yetiştiriciliği)	1
07.29. (Diğer Demir Dışı Metal Cevherleri Madenciliği)	1
10.20. (Balık, Kabuklu Deniz Hayvanları Ve Yumuşakçaların İşlenmesi Ve Saklanması)	1
10.91. (Çiftlik Hayvanları İçin Hazır Yem İmalatı)	1
14.39. (Örme (Trikotaj) Ve Tiğ İşi (Kroşe) Diğer Giyim Eşyası İmalatı)	1
17.12. (Kağıt Ve Mukavva İmalatı)	1
19.20. (Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri İmalatı)	1
20.42. (Parfümlerin, Kosmetiklerin Ve Kişisel Bakım Ürünlerinin İmalatı)	1
23.64. (Toz Harç İmalatı)	1
24.31. (Barların Soğuk Çekilmesi)	1
24.53. (Hafif Metallerin Dökümü)	1
25.72. (Kilit Ve Mentеше İmalatı)	1
25.91. (Çelik Varil Ve Benzer Muhafazaların İmalatı)	1
25.92. (Metalden Hafif Paketleme Malzemeleri İmalatı)	1
25.94. (Bağlantı Malzemelerinin Ve Vida Makinesi Ürünlerinin İmalatı)	1
26.40. (Tüketici Elektroniği Ürünlerinin İmalatı)	1
27.33. (Kablolamada Kullanılan Gereçlerin İmalatı)	1
27.51. (Elektrikli Ev Aletlerinin İmalatı)	1
27.90. (Diğer Elektrikli Ekipmanların İmalatı)	1
28.11. (Motor Ve Türbin İmalatı (Hava Taşıtı, Motorlu Taşıtı Ve Motosiklet Motorları Hariç))	1
28.14. (Diğer Musluk Ve Valf/Vana İmalatı)	1
28.25. (Soğutma Ve Havalandırma Donanımlarının İmalatı, Evde Kullanılanlar Hariç)	1
28.94. (Tekstil, Giyim Eşyası Ve Deri Üretiminde Kullanılan Makinelerin İmalatı)	1
30.20. (Demir Yolu Lokomotifleri Ve Vagonlarının İmalatı)	1
35.13. (Elektrik Enerjisinin Dağıtımı)	1
42.12. (Demir Yolları Ve Metroların İnşaatı)	1
42.13. (Köprüler Ve Tünellerin İnşaatı)	1
46.65. (Büro Mobilyalarının Toptan Ticareti)	1
52.23. (Hava Yolu Taşımacılığını Destekleyici Hizmet Faaliyetleri)	1
59.12. (Sinema Filmi, Video Ve Televizyon Programları Çekim Sonrası Faaliyetleri)	1
63.11. (Veri İşleme, Barındırma Ve İlgili Faaliyetler)	1
64.99. (Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Finansal Hizmet Faaliyetleri (Sigorta Ve Emeklilik Fonları Hariç))	1
65.12. (Hayat Sigortası Dışındaki Sigortalar)	1
70.10. (İdare Merkezi Faaliyetleri)	1
73.12. (Çeşitli Medya Reklamları İçin Alan Ve Zamanın Bir Ücret Veya Sözleşmeye Dayalı Olarak Satışı)	1
77.12. (Kamyonların Kiralanması Ve Leasingi)	1
77.22. (Video Kasetlerin Ve Disklerin Kiralanması)	1
77.29. (Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Kişisel Ve Ev Eşyalarının Kiralanması Ve Leasingi)	1
88.10. (Yaşlılar Ve Bedensel Engelliler İçin Barınacak Yer Sağlanmaksızın Verilen Sosyal Hizmetler)	1
90.03. (Sanatsal Yaratıcılık Faaliyetleri)	1

SONUÇ

Program Sonrası değerlendirme raporunda 2015 yılı KOBİ Mali Destek Programı kapsamında destek alan 22 firmanın uygulanan anketlere verdiği yanıtlar analiz edilmiştir. Çalışmada feshedilen projeler ile bölge dışına taşınma vb. sebeplerle anket uygulanamayan 5 firma haricinde tüm firmalar yer almıştır. Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı tarafından uygulanan mali desteklerin hedeflerine ulaşma derecesini ölçmek ve ortaya çıkan sonuçlarla gelecek dönemlerde gerçekleştirilecek mali destek programlarına ışık tutmak çalışmanın hedeflerini oluşturmaktadır. Genel bir değerlendirme yapıldığında mali destek programı için seçilen önceliklerin program çıktılarında etkili olduğu görülmüştür.

Programın hedefi, TR81 Düzey 2 bölgesinde turizm ve imalat sanayi sektörlerinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin üretim, hizmet, pazarlama süreçlerinde kalite ve kapasitelerinin geliştirilmesidir. Bu doğrultuda 27 başvuru sahibi ile sözleşme imzalanmış ve bu projelerden 25'i başarıyla tamamlanmıştır. İmzalanan toplam destek sözleşmesi tutarı 8.135.752 TL olup program kapanışında başarıyla sonuçlanan 25 projeye yapılan toplam destek ödemesi tutarı ise 6.985.050 TL'dir. Program kapsamında desteklenen projelerde yeni ürünlerin üretilmesi belirlenen önceliklerden olup firmaların 16'sı yeni ürün üretmeye başlarken 12 firma ise var olan ürünlerini geliştirmiştir. Projeler ile firmaların ürün gamına eklenen yeni ürünler; kontrplak, plywood, rabita, kamelya, seren, ekmekek çeşitleri, ev mobilyaları, asma klozet, etajerli lavabo, hurda pres ürünleri, roll ekmekek, dekoratif taş, oval kesim mermer, özel tasarım kapı, SR-267V ve SR-267V-AC maske, sac kesim büküm ve mızrak, T90 asansör kılavuz rayı, taş tozu, cam elyaf kaplı bakır tel, cam elyaf kaplı alüminyum tel, kapton kaplı bakır tel, boru makinesi, geçmeli avize ve muhtelif dekorasyon ürünleridir. Geliştirilmiş ürünler grubunun içerisinde ise ahşap levha (papel), döşeme, lambri, ham kereste, ev mobilyaları, rezervuar, klasik lavabo, ince kesim, çap kesim, yüzey işleme mermer, klimalı tabut, katlanabilir tenişir, morg, kefen masası, profil, taşlanmış mil, tel ürünler, asansör kılavuz rayı, seyyar patpat kasası yer almaktadır. Turizm sektöründe faaliyet gösteren firmaların ise yenilikçi hizmetler geliştirildiği beyan edilmiştir. Bunların yanı sıra program öncesinde ülkemizde üretimi gerçekleştirilmeyen R sınıfı tekrar kullanılabilir maskenin yerli üretimine başlanmıştır.

Program sonucunda firmalar tarafından 14.340.636 TL'lik makine ekipman yatırımı gerçekleştirilmiş olup 110 adet yeni makine ekipman satın alınarak işletmelere kazandırılmıştır. Program kurgulanırken mali desteklerin önemli hedeflerinden birinin beşeri sermayeyi artırmak olduğu, bunun da üretim kapasitesinin artırılması ile mümkün olacağı değerlendirilmiştir. Bu nedenle başvuru sahipleri arasından istihdam sağlayacağını taahhüt eden firmalar değerlendirme sürecinde avantajlı hale gelmiştir. Desteklenen projeler ile 122 kişinin istihdamı planlanmış, program sonu itibarıyla firmalarda 100 kişilik yeni istihdam sağlanmıştır. Proje uygulama dönemi sonunda planlanan istihdamın %81 oranında gerçekleştirildiği görülmektedir. Performans hedeflerine ulaşamayan firmalara ise Yönetim Kurulu kararı ile destek tutarının % 5'i oranında cezai müeyyide uygulanmıştır. Ayrıca ankete katılan firmalar tarafından projeler tamamlandıktan sonraki süreçte istihdam edilen personel sayısının ise toplam 160 olduğu ifade edilmiştir. Elde edilen veriler ışığında program süresince 100 yeni istihdamın gerçekleşmiş olması önemli bir sonuç olup programın yeni istihdam yaratma hedefi bakımından başarısını ortaya koymaktadır.

2015 yılı KOBİ Mali Destek Programı sonuçlarını değerlendirmek üzere firmalardan 2014-2020 yılları arasındaki istihdam verileri talep edilmiştir. Alınan veriler analiz edildiğinde desteklerin işletme başına ortalama istihdam sayısını desteğin verildiği 2015 yılından 2016 yılına geçişte % 26 oranında artırdığı ve

bu dönemde işletmelerin toplam personel sayılarının 1.094 kişiden 1.382 kişiye yükseldiği görülmüştür. Aynı işletmelerin 2014-2020 yılları arasındaki personel sayıları dikkate alındığında ortalama personel sayılarının 44 kişiden 75 kişiye, toplam personel sayısının ise 984 kişiden 1.657 kişiye yükselerek yaklaşık % 68,4 oranında arttığı görülmektedir.

Hizmet, imalat, maden ve tarım gibi farklı sektörler ve bölgelere göre değişmekle birlikte 2016 yılı fiyatlarıyla bir kişiyi istihdam etmek için devletin katlandığı yatırım maliyeti 1.069.088 TL⁸ iken Ajans destek mekanizması ile bu istihdam maliyeti 143.406 TL'ye gerçekleşmiştir. Fakat önceki yıllar ile kıyaslandığında bölgede istihdam maliyetinin arttığı görülmektedir. Bu artışta iş gücü piyasasındaki maliyet artışlarının, yapısal sorunların ve kırılganlıkların etkili olduğu ileri sürülebilir.

İstihdamın sektörler göre dağılımına baktığında ise ağaç ve ağaç ürünleri sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin proje uygulama dönemi ve sonrasında gerçekleştirdiği 63 kişilik istihdam ile öne çıktığı görülmektedir. Yapılan birebir anket görüşmelerinde firma yetkilileri, projeler ile ihracata ilişkin sağlanan gelişmelerin istihdam ve büyüme anlamında işletmelerini olumlu yönde etkilediğini ifade etmişlerdir. Yine ihracat odaklı çalışan demir-çelik sektörü ile ilişkili fabrikasyon metal ürünleri imalatı, ana metal sanayi ve elektrikli teçhizat imalatı sektörlerinde faaliyet gösteren firmaların da yeni istihdam alanları oluşturma anlamında öne çıktığı görülmektedir.

Program ile sağlanan destek sonucunda daha önce ihracat yapmayan 4 firma ihracata başlamış, 8 firma ise ihracat kapasitesini artırmıştır. Böylece bu mali destek programı ile firmaların %36'sının ihracat artışı gerçekleştirdiği ve işletme başına ortalama ihracat artışı oranının % 33 olduğu görülmektedir. Projeler sonucunda Almanya, Katar, İran, İtalya ve Cezayir'e; ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri ile saz ve saman benzeri malzemelerden örülerek imal edilen örgü eşyalar, Azerbaycan'a mobilya ürünleri, Çin, Libya İngiltere ve BAE'ye elektrikli teçhizat, Irak'a ise fabrikasyon metal ürünleri ihracatına başlanmıştır. Almanya, İngiltere, İtalya ve Rusya'ya halihazırda gerçekleştirilen metalik olmayan mineral ürünlerin ihracatında ve ABD, Irak, Azerbaycan, Dubai, Uganda, Hindistan, Arabistan, Cezayir ve Slovakya'ya gerçekleştirilen makine ve ekipman ihracatında ise artış olduğu görülmüştür. Mobilya dâhil ağaç ve ağaç ürünleri ile fabrikasyon metal ürünleri imalatı sektörlerinde faaliyet gösteren firmaların Ajans desteğiyle ilk kez ihracata başlaması yönündeki veriler, desteğin firmalardaki ihracat kapasitesine olan etkisini ortaya koyması bakımından önem arz etmektedir. 2015 yılında destek alan firmalar, verilen desteklerin etkisiyle artan cirolarıyla beraber kârlılıklarını da artırmıştır. Ayrıca bu firmaların üretim kapasiteleri ile ihracat ve istihdam rakamlarında da artış gözlemlenmiştir.

2015 yılında projeleri desteklenen firmalar 2013-2020 yılları arasında yaklaşık 11 milyon TL olan ortalama cirolarını 48 milyon TL' ye çıkarmışlardır. Ajans destekleri ile gerçekleştirilen yatırımların firmalara etkileri araştırıldığında, işletmelerin üretim kapasitesinin ortalama % 47 oranında arttığı, % 39 oranında kâr artışı olduğu, % 36'sında ihracat artışı gerçekleştiği ve işletme başına ortalama ihracat artışının % 33 olduğu görülmüştür.

Rapor kapsamında ankete katılan firmalara Ajans desteği olmaması durumunda bu yatırım için ayırdıkları kaynağı ne şekilde değerlendirecekleri ve yatırımın akıbeti hakkında sorular sorulmuştur. Elde edilen verilere bakıldığında firmaların yaklaşık %68'i destek olmasaydı eş finansmanı yeni yatırımlar dışında kullanmayı tercih edeceğini ifade etmiştir. İlgili soruya verilen cevapların dağılımına bakıldığında ise firmaların %14'ünün eş finansmanı sermaye artırımında kullanacağını beyan ettiği, % 36'sının kaynağı yatırım araçlarında değerlendirme tercihini yapacağını ve %18'inin diğer seçeneğini işaretlediği görülmüştür. Sadece yararlanıcıların %32'si başka bir proje yatırımı yapmayı tercih edeceğini ifade etmiştir. Dolayısıyla çalışma kapsamında elde edilen bu veriler, Ajans desteklerinin yeni yatırımlar

⁸ TR81 Bölge illeri Karabük, Zonguldak ve Bartın sırasıyla olmak üzere 2, 3 ve 4 üncü teşvik bölgesinde yer almaktadır. Bu tutar 2016 yılı tutarlarıyla bölge ortalamaları alınarak elde edilmiştir.

konusunda teşvik unsuru olduğunu göstermektedir.

Başvuru sahiplerinin çoğunlukla destek olmaması durumunda yatırımı ileri bir tarihe erteleyeceklerini ifade ettikleri görülmektedir. En çok tercih edilen ikinci seçenek ise yatırımın başka kaynaklarla gerçekleştirileceği yönündedir. Bu cevapları yatırımı daha küçük ölçekle gerçekleştirdik, yatırımı bölge dışında gerçekleştirdik seçenekleriyle birlikte değerlendirdiğimizde proje hazırlayarak bir yatırım planı ortaya koyan işletmelerin %82 oranında yatırımı gerçekleştirme eğiliminde oldukları görülmüştür.

Proje uygulanırken en fazla hangi alanda zorluk yaşandığı ve proje yürütülmesinde firma dışından profesyonel bir desteğe ihtiyaç duyulup duyulmadığı da çalışma kapsamında araştırılmıştır. Verilen cevaplar değerlendirildiğinde sırasıyla en fazla satın alma usul ve esasları, proje süresinin ve bütçesinin yetersizliği ile hibe ödemelerindeki gecikmeler hakkında geri bildirimlerin yapılmıştır. Diğer seçeneğini işaretleyen destek yararlanıcısı da sürecin bürokrasisini zorluk olarak değerlendirdiğini belirtmiştir. KOBİ'ler destek kapsamında yaptıkları satın alma işlemlerini "Satın Alma Rehberi" uyarınca gerçekleştirmiş olup açık ihale ve doğrudan temin prosedürlerinin karmaşık ve ağır olduğunu dile getirmiştir. Ancak Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına ajanslar tarafından yapılan geri bildirimler sonrası özellikle doğrudan temin ve açık ihale limitlerinin yükseltilmesi vb. bazı değişiklikler ile bu alandaki olumsuz görüşlerin azalacağı düşünülmektedir. 2014 yılı KOBİ MDP sonrası değerlendirme raporunda belirtilen interaktif proje uygulama eğitimlerinin gerçekleştirilmesine yönelik talep sonucunda eğitim içeriğinin ve yönteminin revize edilmesinin 2015 yılı KOBİ MDP sonrası bu soruya verilen cevapların olumlu olması üzerinde etkisi bulunduğu değerlendirilmektedir. İlgili eğitimler için Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile irtibata geçilmiş, KAYS uygulamalarının test ortamında kolaylıkla anlatılabileceği platformlar oluşturulmuş, eğitim sunumları ihtiyaçlara göre revize edilmiş ve istendiğinde birebir eğitimler verilmiştir.

Proje koordinatörü ve kalifiye personel yetersizliğinin yarattığı zorluklar ile ilgili geri bildirimler daha önceki yılların sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Sonuçlar, bölgedeki proje hazırlama ve yürütme kapasitesinin henüz istenen seviyeye gelmediğini, buna bağlı olarak proje hazırlama ve uygulama süreçlerinde insan kaynaklarına bağlı sorunların devam ettiğini ve konu ile ilgili daha sonraki mali destek programlarında bir dizi tedbir alınması gerektiğini göstermektedir. Bununla birlikte 8 firma ise süreçlerle ilgili hiçbir zorluk yaşamadığını belirtmiştir. Yararlanıcıların yaklaşık % 86'sı projeye özgü izleme uzmanı olmasının faydalarından bahsetmiş ve sorunun çözümünde en büyük desteği Ajans izleme uzmanından aldığını belirtmiştir. Projeye ilişkin doğrudan irtibata geçebilecekleri izleme uzmanlarının olmasının yararlanıcılar tarafından memnuniyetle karşılandığı görülmüştür. Dolayısıyla yararlanıcılar dokümanlarda anlaşılamayan veya toplu eğitimlerde detaylandırılmayan duruma özgü sorunları, izleme uzmanlarıyla yapılan birebir görüşmelerde rahatça belirtmekte ve kendilerine sunulan çözüm önerileri doğrultusunda projelerini sürdürebilmektedirler. Firma yetkililerinin büyük çoğunluğu Ajans tarafından verilen proje hazırlama ve uygulama eğitimlerinin yeterli olduğunu ifade etmiştir. Yapılan birebir görüşmelerde ve uygulanan anketlerde 2014 yılına benzer şekilde genel olarak Ajanstan memnuniyet dile getirilmekte ve desteklerin devamı talep edilmektedir.

Destek yararlanıcılarının eş finansman temin yöntemlerine dair soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde; 2013 ve 2014 yıllarına benzer şekilde destek kullanan firmaların neredeyse tamamının projelerini öz kaynakları ile finanse ettikleri görülmektedir. KOBİ Mali Destek Programlarında kullanılan destek kadar eş finansman sağlanması zorunluluğu ve kaynakların verimli kullanılması gibi gerekçelerle yararlanıcıların %23'ünün kredi kullanımı yolu ile proje finansmanı sağladıkları görülmektedir. Önceki yıllardaki KOBİ mali destek programlarında da gördüğümüz üzere KOBİ projelerine ortak eklenmesi çok fazla tercih edilen bir durum olmadığından ortakların eş finansmana katkılarının yaklaşık %5 oranında gerçekleştiği görülmektedir.

Proje sonrası değerlendirme raporu anketinde destek alan firmalarda yaşanan gelişmelere ilişkin yapılan değerlendirmelerde yararlanıcıların %82'si ürün ve hizmet çeşitliliğinin arttığını, %68'i yeni ürün üretme kapasitesinin arttığını, %77'si ürün ve hizmetlerinde kalite artışıyla birlikte müşteri portföyünün genişlediğini, %45'i ise üretim maliyetlerinin düştüğünü beyan etmiştir. Firmaların %55'inde ise sektöre öncülük eden faaliyetlerin arttığı, kar marjının yükseldiği, kurumsal kapasitenin geliştirildiği ve markalaşma çalışmalarının başladığı anlaşılmaktadır. Bunun yanında firmaların 64'ünde sipariş, teslimat ve sevkiyat sürelerinin kısaldığı ve hizmet kalitesinin arttığı görülmüştür. Destekler ile daha önce ihracat yapmayan 4 firma ihracata başlamış, 8 firma ise ihracat kapasitesini artırmıştır. Ayrıca 8 firma bünyesinde AR-GE birimi kurarken 7 firma ise pazarlama kapasitesini artırmaya dönük faaliyetler yürütmüştür.

Ankete katılan 22 firmanın yetkililerine "Proje ile hedeflediğiniz sonuçlar gerçekleşti mi?" sorusu yöneltilmiştir. Verilen cevaplar incelendiğinde %73'ünün "Evet", yaklaşık %27'sinin ise "Kısmen" cevabını verdiği görülmektedir. Kur kaynaklı maliyet artışlarının proje bütçelerinde neden olduğu ciddi sapmalar, iş gücü maliyetlerindeki artışlar nedeniyle gerçekleştirilemeyen istihdam hedefleri, marka tescil ve patent işlemlerinin proje süresi içinde gerçekleştirilmesi mümkün olmayan bir takvime yayılması ve ihracat hedeflerinin proje süresince gerçekleştirilememesi gibi hususların projelerin başarısını olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir.

Yararlanıcıların ve tamamlanan projelerin faaliyet gruplarına göre dağılımlarına bakıldığında program önceliğinin geniş tutulması sebebiyle NACE 2. Seviye Faaliyet Bölümü kapsamında 28 farklı gruptan başvuru alınmış olup 12 farklı faaliyet grubundan işletme ile sözleşme imzalanmıştır. Karabük-Merkez, Devrek, Ereğli, Zonguldak-Merkez, Çaycuma ve Safranbolu ilçeleri gerçekleşen proje yatırımları anlamında öne çıkmaktadır. Bölgenin imalat sanayi ve turizm anlamında geliştirilebilir olarak ifade edilebilecek Kurucaşile, Ulus, Eskipazar, Ovacık, Alaplı ve Kilimli ilçelerinde bu program kapsamında yatırım bulunmamaktadır. 2015 yılı KOBİ MDP kapsamında TR81 Bölgesinde toplamda 14.340.636 TL tutarında yatırım gerçekleştirilmiştir. Destek programı kapsamında tamamlanan 25 projede gerçekleşen yatırımların bölge illerine dağılımına bakıldığında ise başvurularda ve tamamlanan projelerde öne çıkan Zonguldak ili yatırımların %59'una ev sahipliği yapmaktadır. Yatırımların %30'u Karabük ilinde, %11'i ise Bartın ilinde gerçekleştirilmiştir.

Girişimlerin bölge geneline dağılımı, başvuru alınan sektör verisi ile birlikte değerlendirildiğinde bölgedeki işletmelerin büyük çoğunluğu mali destek programına başvuru yapabilecek konumdadır. Ana sektör dağılımı özelinde bakıldığında imalat ve konaklama sektörleri TR81 Bölgesinde girişimlerin %20'sini oluşturmaktadır. Diğer sektör grupları içerisinde de yine imalat ve turizm ilişkisi olan faaliyet grupları ele alındığında mali destek programı, bölgede yer alan çok sayıda işletmenin başvurusuna açık konumdadır.

Çalışma kapsamında elde edilen veriler doğrultusunda yararlanıcıların genel olarak Ajans desteklerini kullanmaktan, Ajans izleme birimi ile iletişimden ve sorunların çözümü noktasında Ajans ile olan münasebetlerinden memnun oldukları değerlendirilebilir. Zira anket kapsamında gelecek yıllarda tekrar desteğe başvurma durumu araştırılan soruya verilen cevaplar dikkate alındığında firmaların %91'i gelecek yıllarda tekrar mali destek programlarına başvurmayı düşündüklerini ifade etmiştir.

Çalışma 2010 ve 2011 yılları KOBİ MDP Etki Değerlendirme Raporu ve 2013-2014 yılları KOBİ Program Sonrası Değerlendirme Raporuna benzer şekilde hizmet alımı yoluyla değil, doğrudan proje uygulamalarını bizzat yürüten Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı İzleme, Değerlendirme ve Raporlama Birimi uzmanları tarafından gerçekleştirilmiştir. Raporun en önemli özelliği ise fesih, bölge dışına taşınma vb. sebeplerle anket uygulanamayan 5 firma haricinde kalan 22 işletmenin tamamına anketin uygulanmış olmasıdır. Çalışmanın örneklem seçimi yoluyla değil tam sayım yöntemiyle gerçekleştirilmiş olması çalışmada olası veri kayıplarını ortadan kaldırmıştır.

